

Erich Von Däniken

Sjećanja Na Budućnost

Original: Erich von Däniken – Erinnerungen An Die Zukunft
Godina izdanja originala: 1968.

PREDGOVOR

Postoje li sjećanja na budućnost? Sjećanja na nešto što se ne ponavlja? Postoji li vječno kruženje u prirodi, vječno stapanje vremena?

Sluti li ličinka da će se u proljeće probuditi kao leptir? Osjeća li molekula plina zakon prema kojemu će prije ili poslije opet postati sunce? Zna li um da je povezan s vječnošću?

Čovjek je danas drukčiji nego što je bio jučer ili prekjučer. Čovjek je neprestano nov i neprekidno se obnavlja na beskonačnoj liniji što je nazivamo VRIJEME. Čovjek će morati shvatiti vrijeme i ovladati njime! Jer, VRIJEME je sjeme svemira. Postoji jedno beskonačno vrijeme u koje se slijevaju sva vremena.

Postoje sjećanja na budućnost. Ono što danas još ne znamo, skriva svemir. Možda ćemo razjasniti neke tajne. Danas, sutra, bilo kada. Svemir ne poznaje vrijeme ni pojam vremena.

Ova knjiga nebi nastala da nije bilo ohrabrujuće pomoći mnogih ljudi. Zahvaljujem na razumijevanju svojoj supruzi koja me posljednjih godina rijetko vidala kod kuće. Zahvaljujem svom prijatelju Hansu Neuneru koji me pratio na sto tisuća kilometara putovanja i uvijek mi pružao dragocjenu pomoć. Zahvaljujem doktoru Stehlinu i Louisu Emrichu na njihovoj stalnoj podršci. Zahvaljujem svim ljudima iz NASA u Houstonu, Cape Kennedyju i Huntsvilleu koji su me povelili kroz svoje goleme naučno-tehničke istraživačke centre. Zahvaljujem doktoru Willyju Leyu i Bertu Slatteryju. Zahvaljujem svima onima nebrojenim muškarcima i ženama diljem svijeta koji su svojim razgovorima, poticajima i neposrednom pomoći omogućili nastanak ove knjige.

Erich von Däniken

UVOD

Pisanje ovakve knjige zahtijeva hrabrost ali i čitanje isto tako.

Učenjaci će je, zato što njezine postavke i dokazi ne pristaju u mučno sastavljen mozaik već ustaljenih teorija, kao utopiju svrstati među one knjige o kojima je najbolje ne govoriti. A nestručnjaci, koje i u snu uznemiruju tlapnje budućnosti, povući će se pred mogućnošću, zapravo vjerojatnošću, da je naša prošlost još tajanstvenija, još zamršenija, još zagonetnija nego budućnost, u puževu kućicu sebi poznata svijeta.

Jer, pouzdano je da s našom prošlosti, dugom tisuće i milijune godina, nešto nije u redu! Ona je prepuna nepoznatih bogova koji su u svemirskim brodovima posjećivali dobru staru Zemlju. U njoj ima tajnih oružja, superoružja i nezamislivih tehničkih spoznaja kojima mi ni do danas nismo ponovno ovladali posve.

S našom arheologijom nešto nije u redu! Pronađene su električne baterije stare mnogo tisuća godina. Otkrivena su čudna bića u savršenim svemirskim odijelima što su zatvorena s pojasom s kopčom od platine. Otkriveni su petnaesteroznamenasti brojčani nizovi a da ih nije napisao nikakav kompjutor. U drevnoj prošlosti susrećemo cijeli arsenal nezamislivih stvari. Ali, odakle prapraljudima sposobnost da stvore te nezamislive stvari?

A ni s našim religijama nešto nije u redu! Svim je religijama zajedničko to da ljudima obećavaju sreću i spas. I drevni su bogovi to obećavali. Zašto se nisu toga držali? Zašto su upotrebljavali supermoderna oružja protiv primitivnih ljudi? I zašto su snovali njihovo uništenje?

Trebamo biti načisto s tim da će se srušiti svijet predodžba što se stvarao tisućljećima. Nekoliko godina pomnjava istraživanja već je uzdrmalo zgradu shvaćanja u kojoj smo se udobno smjestili. Spoznaje što su bile sakrivene u knjižnicama tajnih društava nanovo su otkrivene. Doba svemirskih putovanja razotkriva tajne. Kozmonautika, koja teži suncima i zvijezdama, otkriva nam i bezdane naše prošlosti. Iz mračnih grobnica izlaze bogovi i svećenici, kraljevi i heroji. Moramo im oduzeti tajne, jer imamo potrebna sredstva da svoju prošlost temeljito i ako to samo budemo htjeli potpuno ispitamo.

Starine se moraju istraživati u suvremenim laboratorijima.

Arheolozi se trebaju, opremljeni preciznim mjernim napravama, uputiti na opustošena mjesta prošlosti.

Poklonici istine moraju ponovno početi sumnjati u sve ustaljeno.

Bogovi iz prapovijesti ostavili su za sobom obilje tragova koje tek danas možemo pročitati i odgonetnuti, jer problem svemirskih letova, koji nas danas tako zaokuplja, nije privlačio pažnju čovječanstva već tisućljećima. Mi, zapravo, tvrdimo: u pradavno su doba naši preci doživjeli posjet iz svemira! Iako danas još ne znamo tko su bila ta izvanzemaljska inteligentna bića i s koje su daleke zvijezde stigla, ipak izjavljujemo da su ti "stranci" uništili jedan dio tadašnjeg čovječanstva i stvorili novog čovjeka, možda prvoga homo sapiensa.

Ta tvrdnja djeluje kao potres. Ona ruši temelj na kojem je sagrađena naoko vrlo savršena zgrada ustaljenih shvaćanja. Zadatak ove knjige je da pokuša dokazati tu tvrdnju.

I

- Postoje li u svemiru živa bića slična ljudima? -

- Je li moguć razvitak bez kisika? –

- Ima li života u smrtonosnoj okolini? –

Može li se zamisliti da mi, kozmopoliti dvadesetoga stoljeća, nismo jedina čovjekolika živa bića u svemiru? Budući da se još ni u jednom antropološkom muzeju ne može vidjeti neki prepariran homunkulus s neke druge zvijezde, odgovor: Jedino na našoj Zemlji postoje ljudska bića – doima se uvjerljivo i ispravno. Naravno, šuma upitnika sve više raste čim uzmemo u obzir najnovije nalaze i istraživanja.

Za vedrih se noći golim okom, kažu astronomi, vidi na nebu oko 4500 zvijezda. Teleskopom kakve male zvjezdarnice mogu se već zapaziti gotovo dva milijuna zvijezda, dok se suvremenim teleskopom sa zrcalom hvata svjetlost milijarda zvijezda... svijetlih točkica Mliječnoga puta. No, naš zvjezdani sustav u golemom je svemirskom prostoru samo sitan dio neusporedivo većega zvjezdanog sustava, moglo bi se reći: skupine Mliječnih putova koja sadrži dvadesetak galaksija u polumjeru od milijun i pol svjetlosnih godina (1 svjetlosna godina = 9,5 bilijuna kilometara). A i to mnoštvo zvijezda opet je neznatno u usporedbi s mnogobrojnim tisućama spiralnih maglica što su ih otkrili elektronski teleskopi. Do sada. A istraživanja su tek počela.

Astronom Harlow Shaplev drži da je samo u doseg naših teleskopa oko 10^{20} zvijezda. Njegova pretpostavka da samo svaka tisuća zvijezda ima planetni sustav vrlo je oprezna procjena. Nastavimo li razrađivati tu procjenu i pretpostavimo li da samo na svakoj tisućoj od tih zvijezda postoje uvjeti za život, onda po tom računu, još ostaje broj: 10^{14} . Shaplev pita: Koliko zvijezda iz toga uistinu "astronomskog" broja ima atmosferu pogodnu za život? Svaka tisuća? Onda još ostaje nezamisliv broj od 10^{11} zvijezda na kojima postoje preduvjeti za život. Čak ako pretpostavimo da se od toga broja samo na svakoj tisućoj planeti razvio život, još ostaje sto milijuna planeta na kojima bi trebao postojati život. Taj proračun počiva na današnjim tehničkim mogućnostima teleskopa, koji se, međutim, neprekidno usavršavaju.

Prihvate li se pretpostavke biokemičara dra S. Millera, onda su se na nekima od tih planeta život i životni uvjeti vjerojatno brže razvijali nego na Zemlji. Prema tomu smionom proračunu, na 100.000 planeta mogle su se razviti civilizacije savršenije od naše.

Profesor doktor Willy Ley, poznati naučni pisac i prijatelj Wernhera von Brauna, rekao mi je u New Yorku:

Broj zvijezda samo u našem Mliječnom putu procjenjuje se na 30 milijardi. Današnja astronomija smatra prihvatljivim mišljenje da naš Mliječni put obuhvaća najmanje 18 milijardi planetnih sustava. Pokušajmo sada te brojeve koji dolaze u obzir svesti na najmanju moguću mjeru, pa pretpostavimo da su udaljenosti planetnih sustava takve da samo svaka stota planeta u ekosferi kruži oko svojega sunca, onda još ostaje 180 milijuna planeta na kojima bi mogao postojati život. Pretpostavimo, zatim, da se život razvio samo na svakoj stotoj od onih planeta na kojima se mogao razviti: još bi ostao 1,8 milijun planeta sa životom. Po idućoj pretpostavci, na svakoj stotoj od onih planeta na kojima se razvio život postoje bića sa stupnjem inteligencije kao u homo sapiensa. No, i nakon te posljednje pretpostavke, u našem Mliječnom putu ostaje još more od 18.000 naseljenih planeta.

Budući da najnoviji podaci spominju 100 milijardi zvijezda stajaćica u našem Mliječnom putu, u obzir dolazi mnogo veći broj od onoga do kojeg je došao profesor Ley u svojoj opreznoj procjeni.

Dakle, ako i ne uzmemo u obzir utopijske brojeve i nepoznate galaksije, možemo računati da se razmjerno blizu Zemlje nalaze planete na kojima postoje slični životni uvjeti kao na našoj planeti. Dabome, možemo dalje razviti tu misao: ako je od tih 18.000 planeta naseljen samo jedan posto, još ih ostaje 180. Nesumnjivo je postojanje Zemlji sličnih planeta sa sličnim sustavom smjese plemenitih plinova, sa sličnom gravitacijom, sa sličnom florom, a možda, čak, i faunom. Ali, moraju li, uopće, na planetama vladati uvjeti slični onima na Zemlji da bi se razvio život?

Istraživanja su opovrgla mišljenje da se život može razvijati samo u onakvim uvjetima kakvi postoje na Zemlji. Pogrešno je stanovište da život ne može postojati bez vode i kisika. Ta i na našoj Zemlji ima živih bića kojima ne treba kisik. To su anaerobne bakterije. Određena količina kisika djeluje na njih kao otrov. Zašto ne bi moglo biti i razvijenijih živih bića kojima nije potreban kisik?

Pod pritiskom novih spoznaja, do kojih se svaki dan dolazi, morat ćemo izmijeniti svoje predodžbe i shvaćanja. Obuzeti istraživačkim zanosom, sve donedavno usredotočenim na našu Zemlju, veličali smo ovaj naš svijet kao idealnu planetu: nije ni prevruća ni prehladna; vode ima izobilja; kisika ima u neograničenim količinama; organski procesi uvijek iznova pomlađuju prirodu.

Pretpostavka da samo na onoj planeti koja je slična Zemlji može postojati i razvijati se život zapravo je neodrživa. Na Zemlji, prema procjeni, žive dva milijuna raznih vrsta živih bića. Od njih je, opet prema procjeni, znanstveno "obuhvaćen" 1,2 milijuna. A među tim znanstveno obuhvaćenim živim bićima postoji nekoliko tisuća bića koja, po uobičajenim shvaćanjima, zapravo ne bi mogla živjeti! O preduvjetima za život treba ponovno razmisliti i ispitati ih.

Na primjer, trebalo bi zaključiti da je visokoradioaktivna voda sterilizirana! U stvarnosti se, međutim, neke vrste bakterija sasvim dobro snalaze u toj smrtonosnoj vodi što okružuje nuklearne reaktore. Sablasno se doima pokus učenjaka dra Siegela: Dr Siegel stvorio je u laboratoriju životne uvjete poput onih u Jupiterovoj atmosferi i uzgojio u toj atmosferi, koja nema ničega zajedničkog s pretpostavkama što smo ih do sada povezivali sa životom, bakterije i crve. Amonijak, metan i vodik nisu ih ubili. Pokusi entomologa Hintona i Bluma s Bristolskog sveučilišta u Engleskoj dali su isto tako zbunjujuće rezultate. Ta su dva učenjaka satima sušili jednu vrst mušice na temperaturi koja je dosezala do sto stupnjeva Celzijusovih; zatim su mušice odmah uronili u tekući helij koji je, kako je poznato, hladan poput svemira. Podvrgavši ih još jakom zračenju, pružili su mušicama opet normalne životne uvjete. Dogodilo se ono nemoguće: ličinke su nastavile svoj biološki životni proces a iz njih su se razvile potpuno "zdrave" mušice. Poznato nam je, isto tako, da postoje bakterije koje žive u vulkanima, ili koje žderu kamenje, ili koje stvaraju željezo. Suma upitnika raste.

U mnogim se laboratorijima obavljaju pokusi. Neprestano se gomilaju dokazi da život nipošto nije vezan uz uvjete kakvi vladaju na našoj planeti. Zemljine životne zakone i životne uvjete stoljećima su svi držali osnovom svijeta. To uvjerenje kvarilo je i zamagljivalo vidik; ono je istraživačima stavljalo naočnjake zbog kojih su svemir promatrali u skladu s našim mjerilima i shvaćanjima. Glasoviti mislilac Teilhard de Chardin tvrdio je: u svemiru samo fantastično može biti realno!

Obrat našega načina mišljenja - koliko fantastičan, toliko i realan - značio bi da razumna bića na nekoj drugoj planeti smatraju mjerilom svoje životne uvjete. Prema tome, ako žive na temperaturi od minus 150-200 stupnjeva Celzijusovih, ona bi takvu temperaturu pogibeljnu po nas, držala preduvjetom za život na drugim planetama. To odgovara logici kojom mi pokušavamo rasvijetliti tamu svoje prošlosti.

Mi moramo radi samopoštovanja - što je prelazilo s pokoljenja na pokoljenje - biti razboriti i objektivni; ukratko, moramo biti hrabri i s nogama čvrsto stajati na zemlji. Svaka se smiona postavka uvijek doimala kao utopija. A koliko je utopija već odavno postalo svagdanja zbilja! U ovoj knjizi primjeri treba da razumljivo i očito nagovijeste krajnje mogućnosti. Otkrivajući ono nevjerojatno, što je danas još nezamislivo, srušit ćemo zapreke koje nam priječe da spoznamo sve one mogućnosti koje još krije svemir. Buduća pokoljenja u svemiru će susresti obilje neslućena života. Mi to, po svoj prilici, nećemo doživjeti, ali će naši potomci morati da se pomire s tim da nisu jedina ni, zacijelo, najstarija razumna bića u svemiru.

Starost se svemira procjenjuje na osam do dvanaest milijarda godina. Meteoriti donose pod naše mikroskope tragove organskih tvari. Bakterije, stare milijune godina, ponovno oživljuju. Truske što se vide kako lebde na snimcima sunaca ispunjavaju svemir i kad-tad privuče ih sila teže neke planete. Već milijunima godina razvija se nov život u beskonačnom krugu stvaranja. Mnogobrojna i brižljiva istraživanja raznog stijenja diljem svijeta dokazuju da se Zemljina kora stvorila otprilike prije četiri milijarde godina. A tek prije milijun godina, kaže znanost, počeo se razvijati čovjek! Iz te goleme vremenske rijeke uspjeli su ljudi velikom marljivošću, mnogim pustolovinama i istraživačkom znatiželjom izdvojiti potočić od 7000 godina svoje povijesti, što je, međutim, 7000 godina ljudske povijesti prema milijardama godina povijesti svemira?

Nama - najsavršenijim tvorevinama razvoja? - bilo je potrebno 400.000 godina da bismo postali ovakvi kakvi smo danas. Tko može dokazati da na nekoj drugoj planeti nisu postojali pogodniji uvjeti za razvoj drukčijih ili sličnih razumnih bića? Zašto ne bismo na drugim planetarna mogli imati "konkurenciju" koja je jednaka nama ili nadmoćnija od nas? Smije li se ta mogućnost zabaciti? Dosad smo to činili.

Koliko su se puta već srušili stupovi našega znanja! Stotine i stotine pokoljenja vjerovala su da je Zemlja ploča. Tisućama je godina vrijedjelo nepovredivo pra-

vilo: Sunce se okreće oko Zemlje. Još smo i danas uvjereni da je naša Zemlja središte svemira — iako je dokazano da je Zemlja sasvim obična, veličinom beznačajna zvijezda, udaljena 30.000 svjetlosnih godina od središta Mliječnoga puta...

Vrijeme je da, otkrivajući beskrajan, neistražen svemir, spoznamo svoju sićušnost. Tek će nam tada biti jasno da smo mravi u svemirskoj zajednici. Međutim, svemir je naša prilika: to nam, naime, i bogovi obećашe.

Tek pošto pogledamo u budućnost, smoći ćemo dovoljno snage i odvažnosti da pošteno i bez predrasuda istražimo svoju prošlost.

II

- **Fantastičan put jednog svemirskog broda u svemir -**
- **"Bogovi" dolaze u posjet -**
- **Tragovi koji se ne brišu –**

Jules Verne, praotac svih utopijskih romana, potvrdio se kao ozbiljan pisac: njegovo posezanje za zvijezdama više nije utopija, a astronauti našega desetljeća ne putuju oko svijeta 80 dana nego 86 minuta. Zamišljajući ovdje mogućnosti i postaje jednoga fantastičnog putovanja, znamo da će ono postati ostvarljivo za nekoliko desetljeća - kao što je moralo proći stanovito vrijeme da bi se bezumna predodžba Julesa Vernea o putovanju oko svijeta za 80 dana svela na munjevito putovanje od 86 minuta. Ali, ne uzimajmo u obzir odviše kratke rokove! Pretpostavimo da će naš svemirski brod za 150 godina krenuti sa Zemlje k nekom nepoznatom, dalekom suncu...

Svemirski će brod biti velik poput današnjih prekoceanskih brodova - prema tome, na polasku će njegova masa iznositi oko 100.000 tona, od čega će na pogonsko gorivo otpadati 99.800 tona, a efektivan, koristan teret iznositi će manje od 200 tona.

Nemoguće?

Već bismo danas mogli svemirski brod, komad po komad, sastaviti u putanji oko neke planete. No, i ta će montaža za manje od dva desetljeća postati suvišna, jer će se golemi svemirski brod moći na Mjesecu pripremiti za polazak. Osim toga, u punom su zamahu temeljita ispitivanja raketnih pogonskih uređaja sutrašnjice. Pogonski će se sustav u budućnosti zasnivati, prije svega, na mlaznim motorima s nuklearnim spajanjem vodika i helija ili zračenjem materije, pri čemu će brzina mlaza dostizati brzinu svjetlosti. Nov, značajan korak, kojega je mogućnost već dokazana u fizikalnim pokusima, bit će fotonske rakete. Pogonsko gorivo fotonskih raketa omogućivat će brzinu leta koja će se tako približiti brzini svjetlosti da će djelovanje relativnosti, osobito razlika u vremenu između mjesta polaska i svemirskog broda, potpuno moći da dođe do izražaja. Pogonsko gorivo pretvarat će se u elektromagnetsko zračenje i stvarati snop pogonskih zraka brzine svjetlosti. Teoretski, svemirski bi brod,

opremljen fotonskim pogonskim sistemom, mogao postići 99 posto brzine svjetlosti. Takvom bi se brzinom probile granice našega Sunčeva sustava!

Ta predodžba, doista, izaziva vrtoglavicu. No, na pragu jednoga novog doba moramo se prisjetiti, da je golem napredak tehnike što ga u svoje doba doživješe naši djedovi izazivao u ono vrijeme isto takvu vrtoglavicu: željeznica, električna struja, telegraf, prvi auto, prvi avion... Mi smo prvi put čuli "muziku iz zraka", vidimo u boji što se zbiva u daljini, doživjeli smo prve odlaske u svemir i dobivamo vijesti i slike sa satelita što kruže oko Zemlje. Naša će unučad sudjelovati u međuplanetarnim putovanjima i na tehničkim fakultetima proučavati svemir.

Pratimo sada putovanje svojega zamišljenog svemirskog broda koji se uputio k nekoj dalekoj zvijezdi stajaćici. Dakako, zabavno bi bilo zamišljati kako posada broda na putu prikrađuje vrijeme. Kako god goleme bile udaljenosti i kako god sporo prolazilo vrijeme onima koji čekaju na Zemlji, neosporno vrijedi Einsteinova teorija relativnosti! Iako se to čini neshvatljivo, vrijeme u svemirskom brodu koji leti neznatno manjom brzinom od brzine svjetlosti prolazi sporije nego na Zemlji.

Ako bi brzina svemirskog broda bila 99% brzine svjetlosti, onda bi našoj posadi na tom letu u svemiru prošlo 14,1 godina, dok bi onima koji su ostali na Zemlji prošlo sto godina. Ta razlika u vremenu između astronauta i Zemljinih stanovnika može se izračunati po ovoj jednadžbi koja proizlazi iz Lorentzovih transformacija:

$$\frac{t}{T} = \sqrt{1 - (v/c)^2}$$

(t = vrijeme astronauta, T = vrijeme na Zemlji, v = brzina leta, c = brzina svjetlosti)

Brzina leta svemirskog broda može se izračunati prema osnovnoj jednadžbi za rakete što ju je izveo profesor Ackeret:

$$v/w = \frac{1 - (1-t)^{2w/c}}{wc [1 + (1-t)^{2/wc}]}$$

(v = brzina leta, w = brzina mlaza, c = brzina svjetlosti, t == udio goriva u težini na polasku)

U trenutku kad se naš svemirski brod približi zvijezdi kojoj se uputio, posada će, bez sumnje, obratiti pozornost planetama, orijentirati se, napraviti spektralne analize, izmjeriti gravitacije i izračunati putanje. Napokon će odabrati za spuštanje onu planetu koja po svojstvima bude najbližnja našoj Zemlji. Ako bi se naš svemirski brod nakon putovanja, uzmimo kao primjer, od 80 svjetlosnih godina sastojao još samo od korisnog tereta, jer bi se cijela pogonska energija već potrošila, posada bi na cilju morala popuniti rezervoare vozila fisionim materijalom.

Pretpostavimo, dakle, da je planeta što su je izabrali za spuštanje slična Zemlji. Rekli smo već da ta pretpostavka nije uopće nemoguća. Pretpostavimo onda i to da je civilizacija na odabranoj planeti otprilike na onom stupnju na kojem se nalazila na Zemlji prije 8000 godina. Naravno, brodska bi posada sve to ustanovila instrumentima mnogo prije nego što bi se spustila. Naši bi astronauti, razumije se, za spuštanje odredili mjesto koje bi se nalazilo u blizini kakva nalazišta fisionog materijala, instrumenti bi brzo i pouzdano pokazali u kojem se planinskom lancu može naći uran.

Spuštanje je uspjelo prema planu.

Naši astronauti vide bića koja bruse kameno oruđe; vide kako kopljima ubijaju divljač; stada ovaca i koza pasu u stepi; primitivno grnčarstvo stvara jednostavno posuđe. Zaista, to je neobičan prizor za naše astronaute!

Što, međutim, misle priprosta bića s te planete o grdosiji što se upravo spustila i o prilikama koje su izašle iz nje? Mi smo prije 8000 godina bili, ne zaboravimo to, još poludivljaci. Sasvim je razumljivo što su poludivljaci koji prisustvuju tom događaju pali ničice i ne usuđuju se dići pogled. Do sada su obožavali Sunce i Mjesec. A sada se dogodilo nešto čudesno: s neba su sišli bogovi!

Iz sigurna zaklona promatraju starosjedioci te planete naše astronaute, koji na glavi nose neka čudna pokrivala s prutovima (šljemovi s antenama); čude se što je noć osvijetljena jasno kao dan (reflektori); plaše se kad se nepoznata bića bez po muke dižu u zrak (raketni pojas); opet priljubljuju lice uz tlo kad, pušuci, tutnjeći i zujeći polete strašne i nepoznate "životinje" (univerzalna vozila na zračnom jastuku), i na kraju bježe u siguran zaklon svojih pećina kad u brdima odjekne stravična tutnjava i grmljavina (razbijanje stijena eksplozijom). Uistinu, tim primitivcima moraju naši astronauti izgledati poput svemoćnih bogova!

Dok svemirski putnici budu obavljali svoj teški posao, vjerojatno će se nakon nekog vremena približiti izaslanstvo, sastavljeno od svećenika ili vrača, onom astronautu u kojem svojim pranagonom naslute vođu, želeći da stupe u vezu s bogovima. Donijet će darove kako bi udobrovoljili došljake. Vjerojatno će naši ljudi, uz pomoć elektronskog mozga, brzo naučiti jezik starosjedilaca i umjeti da zahvale na susretljivosti. Ali, uzalud će im objašnjavati na njihovu jeziku da se nisu spustili nikakvi bogovi, da ih nisu posjetila nikakva viša, božanska stvorenja. Naši primitivni prijatelji neće im to povjerovati. Svemirski su putnici stigli s drugih zvijezda, imaju, očito, golemu moć i mogu stvarati čudesa. Prema tome, oni moraju biti bogovi! Ne bi imalo smisla da se pokuša objasniti bilo kakvo pružanje pomoći. Sve to premašuje moć predočivanja tih zaprepasanih bića.

Premda je nepredvidivo sve ono obilje događaja što bi se zbili od dana spuštanja, ipak bi u unaprijed sastavljenom planu mogle stajati i ovakve točke:

Jedan će se dio stanovništva privoljeti i uvježbati za to da u krateru, nastalom od eksplozije, sudjeluje u traganju za fisionim materijalom potrebnim za povratak na Zemlju.

Najpametniji će se starosjedilac izabrati za "kralja". Kao vidljiv znak moći dobit će radio-odašiljač kojim će moći u svako doba uspostaviti vezu s "bogovima" i razgovarati s njima.

Naši će astronauti pokušati da ih upoznaju s najjednostavnijim oblicima civilizirana života i nekim moralnim pojmovima kako omogućiti razvoj društvenog poretka.

Našu će grupu napasti neki drugi "narod". Budući da još nije skupljena dovoljna količina fisionog materijala, napadači će nakon mnogih upozorenja biti odbijeni modernim oružjem.

Svemirski će putnici oploditi nekoliko odabranih žena. Tako će nastati nova rasa koja će preskočiti jedan dio prirodne evolucije.

Na temelju vlastitog razvoja znamo koliko će vremena proći dok ta nova rasa ne bude sposobna letjeti u svemir. Zato ćemo prije povratka na Zemlju ostaviti vidljive i jasne tragove, koje će, međutim, društvo moći da shvati tek poslije, mnogo poslije, kad u njemu tehnika i matematika dostignu određen stupanj.

Naši pokušaji da upozorimo svoje štićenike na opasnosti koje ih čekaju, vjerojatno neće uroditi plodom, čak i kad bismo im prikazali najstrašnije filmove o ratovima na Zemlji i o atomskim eksplozijama, to ne bi bića s te planete spriječilo da počine iste ludosti, kao što to ne sprečava ni čovječanstvo, koje je već doživjelo sve osim potpunoga uništenja, da se uvijek iznova poigrava žarkim plamenom rata.

Pošto se naš svemirski brod opet izgubi u svemirskom prostoru, naši će prijatelji početi pripovijedati o čudu, o dolasku bogova; izrazit će to svojim jednostavnim jezikom, stvoriti od toga legendu koju će prenositi na sinove i kćeri, a darovi, oruđe i sve ono što su ostavili svemirski putnici postat će svete relikvije.

Kad naši prijatelji ovladaju pismom, moći će zabilježiti ono što se dogodilo: ono strašno, neobično, čudnovato. Tada će se moći pročitati, a crteži će to prikazati - da su došli bogovi u zlatnoj odjeći u letećoj lađi što se spustila uza silnu tutnjavu. Pisat će se o kolima kojima su se bogovi vozili preko mora i stepe i o strašnim oružjima nalik na munje, i pričat će se o tome kako su obećali da će se vratiti.

Uklesavat će i urezivati u stijenje prizore što su ih nekoć vidjeli:

Nezgrapne divove koji na glavi nose šljemove i prutove a ispred prsiju sanduke.

Kugle na kojima ta čudna stvorenja sjede i jašu kroz uzduh.

Prutove koji bacaju zrake kao sunce.

Naprave koje su neka vrst vozila a nalik su na goleme kukce.

Maštanju o tome kakva bi sve slikovita prikazivanja posjeta našega svemirskog broda nastala, nema granica. Poslije ćemo vidjeti kakve su tragove urezali u ploču prošlosti "bogovi" koji su u pradaavno doba posjetili Zemlju.

Razvoj na planeti koju je posjetio naš svemirski brod može se prilično lako zamisliti: starosjedioci su štošta vidjeli i naučili; mjesto na kojem je stajao svemirski brod proglašeno je svetim tlom, svetištem u kojem će se pothvati bogova slaviti u pjesmama. Tu će se graditi piramide i hramovi, razumije se, prema astronomskim zakonima. Narod će se povećati, bit će ratova koji će

zatrpati to sveto mjesto i doći će pokoljenja koja će ponovno otkriti svetište, otkopati ga i pokušati da odgonetnu znakove.

Kako će se stvari dalje odvijati, to možemo pročitati u svojim povijesnim knjigama...

Ipak, da bi se stiglo do povijesne "istine", mora se kroza šumu upitnika krenuti stazom što vodi u našu prošlost.

III

- **Zemljopisne karte stare 11.000 godina? –**
 - **Prahistorijska uzletišta? –**
 - **Piste za "bogove"? –**
 - **Najstariji grad na Zemlji –**
 - **Kad se topi kamenje? –**
 - **Dolazak poplave –**
 - **Sumerska mitologija –**
 - **Kosti koje ne potječu od majmuna –**
- **Zar su svi stari slikari imali iste mušice? –**

Je li naše pretke posjetio netko iz svemira?

Počivaju li pojedini dijelovi arheologije na pogrešnim pretpostavkama?

Je li naša prošlost utopijska?

Vrijedi li i za razvoj razumnih bića vječno kruženje?

Prije nego što se na takva pitanja dade provjeren odgovor, treba biti načisto s tim u čemu je i na čemu se zasniva naša povijesna prošlost. Nju tvore posredne spoznaje. Iskopine, stari zapisi, pećinski crteži, legende i ostalo, sve je to ugrađeno u jednu šablonu, u teoriju. Iz te zavrzlane stvoren je impozantan, zanimljiv mozaik, no on je nastao prema unaprijed postavljenoj teoriji u koju su umetnuti dijelovi, katkad i tako da se suviše jasno vidi ljepilo. Misli se da je prošlost bila takva i takva. Baš takva. I gle!, kad se želi povjerovati u nešto, onda se i čini da je upravo tako. Ali, u svako je shvaćanje dopušteno sumnjati, čak je i potrebno, jer ako se ne dovodi u pitanje ono što postoji, onda je istraživanju kraj. Dakle, naša je povijesna prošlost samo relativno točna! Kad se otvore novi vidici, mora se staro shvaćanje, koliko god ono bilo ustaljeno, zamijeniti novim. Vrijeme je da se u središte našeg istraživanja prošlosti dovedu nova shvaćanja.

Novi vidici opravdavaju taj zahtjev. Stare stvari više ne smijemo promatrati starim očima. Počeci naše civilizacije i postanak mnogih religija bili su, možda, drukčiji nego što smo ih do sada zamišljali.

Spoznaje o sunčanim sustavima i svemiru, o makrokozmu i mikrokozmu, golem napredak tehnike i medicine, biologije i geologije, početak svemirskih letova, to i još štošta drugo potpuno je izmijenilo za manje od pedeset godina našu predodžbu o svijetu.

Danas znamo da se mogu proizvesti svemirska odijela koja podnose krajnju hladnoću i vrućinu. Danas znamo da svemirska putovanja više nisu utopija. Poznajemo već čudo televizije u boji, a isto tako umijemo izmjeriti brzinu svjetlosti i proračunati posljedice teorije relativnosti. Znamo li ili slutimo li da, vrlo vje-rojatno, nismo jedina razumna bića u svemiru? Znamo li ili slutimo li da su neka nama nepoznata razumna bića mogla već prije 10.000 godina znati ono što mi danas znamo?

Naša zamrznuta predodžba o svijetu, koja se već pretvorila gotovo u idilu, počinje se topiti. Nova shvaćanja zahtijevaju nova mjerila. Na primjer, u budućnosti se arheologija više neće smjeti ograničiti samo na iskopavanje. Puko skupljanje i sređivanje nalaza više nije dovoljno. Potrebno je da i druge znanosti surađuju i da pomno istražuju ako želimo dobiti vjernu sliku svoje prošlosti.

Stupimo, dakle, bez predrasuda i obuzeti radoznalošću u nepoznat svijet nevjerojatnih zbivanja! Pokušajmo se dokopati nasljedstva što nam ga ostaviše "bogovi"!

Početkom 18. stoljeća pronađene su u palači Topkapi u Carigradu stare zemljopisne karte koje su nekoć pripadale nekom časniku turske mornarice: admiralu Piriju Reisu. Od toga Pirija Reisa, koji je svoje karte, navodno, pronašao na Orijentu, potječu i oba atlasa što se čuvaju u berlinskoj Državnoj biblioteci a koji točno prikazuju Sredozemlje i područje oko Mrtvoga mora.

Cio taj snop karata predan je na ispitivanje američkom kartografu Arlingtonu H. Mallereyu. On je došao do neobična zaključka da, doduše, postoje svi podaci, ali da nisu ucrtani na pravom mjestu. Tražeći pomoć, obratio se kartografu Waltersu iz Hidrografske službe američke mornarice. Mallerey i Walters napravili su pomoćnu mrežu i prenijeli stare karte na moderan globus. Došli su odista do senzacionalna otkrića: karte bijahu savršeno točne, i to ne samo s obzirom na Sredozemlje i Mrtvo more, nego su i obale Sjeverne i Južne Amerike, pa čak i obrisi Antarktika, bili precizno obilježeni na kartama Pirija Reisa. Karte su prikazivale ne samo obrise kontinenata, nego i topografiju

unutrašnjosti toga kopna! Vrlo su točno ucrtani planinski lanci, vrhunci, otoci, rijeke i visoravni.

U geofizičkoj godini, 1957, karte su predane jezuitu Linehamu, koji je direktor zvjezdarnice u Westonu i odgovorni kartograf američke mornarice. I svećenik Lineham, nakon preciznih ispitivanja, mogao je samo potvrditi da su karte izvanredno točne, čak i u onim područjima koja još ni do danas nismo dokraja istražili.

Treba istaknuti da su planinski lanci na Antarktiku, koji su ucrtani već na Reisovim kartama, otkriveni tek 1952! Najnoviji radovi profesora Charlesa H. Hapgooda, kao i matematičara Richarda W. Strachana, dovode nas upravo do prepasnih spoznaja. Naime, pri uspoređivanju sa suvremenim snimcima Zemljine kugle, napravljenim iz satelita, ispalo je da je original Reisovih karata morao nastati na osnovi snimaka iz vrlo velike visine! Kako bi se to objasnilo?

Visoko nad Kairom stoji jedan svemirski brod i upravlja objektiv kamere ravno dolje. Pošto je razvijen negativ, pojavljuje se ovakva slika: sve što se nalazilo u krugu od 8000 kilometara ispod objektiva kamere vjerno je prikazano, jer je ležalo točno pod lećom. što su pojedina kopna i kontinenti dalje od središta slike, to su iskrivljeniji.

Zašto?

Zbog oblog oblika Zemlje, kontinenti koji su udaljeni od središta "tonu dolje". Na primjer, Južna Amerika čudno je izdužena, upravo onako kao što je na Reisovoj karti!

Postoji nekoliko pitanja na koja se može brzo odgovoriti. Bez sumnje, te karte nisu nacrtali naši preci. Isto tako, nesumnjivo je da su te karte izrađene s pomoću najmodernijih tehničkih pomagala i to iz zraka.

Kako bismo to objasnili? Da se zadovoljimo legendom prema kojoj ih je nekom visokom svećeniku poklonio kakav bog? Ili da se, jednostavno, ne obaziremo na njih, da potcjenjujemo "čudo", jer se ta zbirka zemljopisnih karata ne slaže s našim predodžbama? Ili da odvažno dirnemo u osinje gnijezdo i utvrdimo: te karte naše Zemljine kugle izrađene su na nekoj letjelici koja se nalazila vrlo visoko ili na nekom svemirskom brodu?!

Karte turskog admiraia nisu, dabome, original one su kopije kopija. Međutim, tko ih je god napravio prije mnogo tisućljeća, svakako je bio sposoban letjeti i, osim toga, snimati!

Ta tvrdnja, zacijelo, mnogima presijeca dah. Prastare karte koje su napravljene na velikoj visini, to je misao o kojoj kao da je najbolje ne misliti. Ponekad se stječe dojam kao da se ljudi boje rastjerati maglu sa svoje prošlosti. Zašto? Zato što se uz ustaljena shvaćanja može dobro i spokojno živjeti?

Nedaleko od mora, u peruanskom predgorju Anda, leži stari grad Nazca. Od jedne do druge strane doline Palpe proteže se pojas ravna terena, dugačak 60 i širok 2 km; taj je pojas posut kamenčićima koji slice zardalim komadićima željeza. Stanovništvo naziva taj kraj pampom, iako ne može biti ni govora o bilo kakvu raslinju. Kad se nadlijeće taj kraj, dolina u kojoj leži Nazca, onda se raspoznaju goleme, geometrijski pravilne linije, od kojih su neke paralelne, a neke se križaju ili ih okružuju velike trapezoidne površine. Arheologija kaže da su to ceste Inka...

Besmislica! Kakve bi koristi imali Inke od cesta koje su usporedne? I koje se križaju? I koje se pružaju kroz dolinu i naglo završavaju?

Naravno, i ondje se nailazi na grnčariju i keramiku tipičnu za Nazcu. No, stvari se previše pojednostavnjuju kad se samo na osnovi toga i geometrijske linije u dolini pripisuju kulturi Nazce.

U torn kraju nije do 1952. bilo nikakvih organiziranih iskopavanja. O svemu onome što je pronađeno nema sređene kronologije. Tek sada su izmjerene linije i likovi. Rezultati jasno potvrđuju pretpostavku da su linije položene prema astronomskim elementima. Profesor Alden Mason, stručnjak za peruanske starine, drži te linije znacima neke vrsti religije, a možda i nekoga kalendara.

Nas, međutim, ta dolina u kojoj leži Nazca, duga 60 km, jasno podsjeća, kad je gledamo iz zraka, na uzletište!

Zašto bi ta ideja bila besmislena?

Naravno, ni jedan akademski obrazovan arheolog neće priznati da su našu Zemlju mogli posjetiti neki astronauti. Pametan čovjek izbjegava opasnost da zbog neke smione, premda zamislive tvrdnje, ispadne smiješan. "Istraživanje" (=znanje) uvijek je moguće tek onda kad je stvar koju treba ispitati već pronađena. Kad se stvar pronađe, onda se gladi i brusi sve dok ne postane kamenčić koji, kakva li čuda!, točno pristaje u postojeći mozaik. Naime, klasična arheologija odbija mogućnost da su predinkaski narodi vladali savršenom tehnikom mjerenja. Pretpostavka da je u davnini moglo biti letjelica, bit će njoj obična ludost.

Ali, kakvoj su svrsi služile linije kod Nazce?

Prema našem mišljenju, one su se mogle izraditi tako da su se s pomoću nekog modela prenijele preko koordinatnog sustava u goleme razmjere ili tako da su se gradile prema uputama iz neke letjelice. Je li dolina u kojoj leži Nazca ikada bila uzletišta, to se danas još ne može pouzdano kazati. željezni podupirači se, dabome, neće naći. Jer, većina metala korodira već za nekoliko godina, a kamenje ne korodira nikada. Zar je nastrana pretpostavka da su linije izrađene kako bi se "bogovi" upozorili da se onamo spuste, kako bi se obavijestili da je sve pripremljeno kao što su naredili? Možda graditelji geometrijskih likova nisu ni slutili što rade. A možda su znali što je "bogovima" potrebno da bi se spustili.

Na mnogim mjestima u Peruu mogu se vidjeti golemi crteži na stijenama, koji su, bez sumnje, stvoreni da služe kao znakovi bićima što su lebdjela u zraku. čemu bi, inače, mogli služiti?

U zaljevu u kojem leži Pisco uklesan je u crvenu, visoku liticu na strmoj obali jedan od najneobičnijih likova. Kad se dolazi s mora, već se s dvadeset kilometara udaljenosti razabire neka figura, visoka gotovo 250 metara. Pokušamo li odgonetnuti što predstavlja to kiparsko djelo, morali bismo kazati da se doima poput nekih golemih ostvi ili poput nekoga golemog trokrakog svijećnjaka. A u srednjem stupu toga kamenog kipa pronađeno je dugo uže! Je li ono nekoć služilo kao njihalo?

Da budemo iskreni, valja priznati da, s obzirom na značenje, tapkamo u potpunom mraku. Ništa se od toga, prema zdravu razumu, ne može uklopiti u sadašnje teorije, što ne znači da ne postoji način da se i taj fenomen iskrivi i strpa u veliki mozaik dosadašnjih istraživačkih metoda. Međutim, što je navelo predinkaske narode da u kraju oko Nazce sagrade fantastične linije, piste? Kakva ih je lučnost mogla potaknuti na to da na strmoj crvenoj obali južno od Lime isklešu u kamenu znak visok 250 metara? Kako nije bilo suvremenih strojeva i sprava, ti su radovi zacijelo trajali desetljećima. Bio bi to potpuno besmislen posao ako plodom svojih napora nisu htijeli dati znak bićima koja im dođu iz visine. Ostaje da se odgovori na škakljivo pitanje: zašto su činili sve to ako nisu imali pojma o tome da postoje stvorenja koja lete?

Utvrđivanje istine više ne može spadati samo u ovlast arheologa. Savjetovanje učenjaka s raznih istraživačkih područja već bi nas znatno približilo rješenju zagonetke; razmjena bi misli i razgovor, bez sumnje, doveli

do zaključaka koji bi malo rasvijetlili situaciju. Postoji, doduše, opasnost da istraživanje ne bi dalo znatne rezultate, i to zato što se postavljanje takvih pitanja ne shvaća ozbiljno i ismijava se. Astronauti u pradavno doba? To je nepojmljivo pitanje za katedarske učenjake. Najbolje bi bilo onog koji postavlja takva pitanja poslati psihijatru.

Međutim, pitanja su tu, a ona imaju, na sreću, to neugodno svojstvo da dosađuju dok se god na njih ne odgovori. A mnogo ima takvih nepojmljivih pitanja. Što da se, na primjer, kaže ako iz pradavnog doba postoji kalendar u kojem se mogu pročitati ekvinokciji, astronomska godišnja doba, položaj Mjeseca svakog sata i, također, kretanje Mjeseca, i to s obzirom na rotaciju Zemlje!

To nije fiktivno pitanje, izmišljeno radi izazivanja! Taj kalendar postoji. Pronađen je u suhom blatu Tiahuanaca. On je vrlo nezgodan nalaz: pruža neoborive činjenice i dokazuje, može li naša samouvjerenost podnijeti takav dokaz?, da su bića koja su ga stvorila, izmislila i primjenjivala imala razvijeniju kulturu nego mi.

Grad Tiahuanaco pun je tajni. On leži na visini od 4000 metara, i to nakraj svijeta. Može li se upravo na takvu mjestu očekivati vrlo stara, razvijena kultura? Dolazeći iz Cuzca (u Peruu) stiže se do grada i arheoloških nalazišta nakon jednodnevna putovanja vlakom i brodom. Visoravan se doima poput krajolika na nekoj drugoj planeti. Svakom je došljaku tjelesni rad mučan: zračni je tlak upola niži nego na razini mora, a i količina je kisika razmjerno manja. Pa ipak, na toj visoravni nastao je golem grad.

O Tiahuanacu nema vjerodostojnih predaja. Možda treba da budemo sretni zbog toga što se, na taj način, ovdje ne može na štakama naslijeđenih školskih teorija doći do čvrstih rješenja. Nad ruševinama, nezamislive, dosad neutvrđene starosti, leže magle prošlosti, neznanja i zagonetnosti.

Na blokovima od pješčenjaka, teškim 100 tona, počivaju kamene kocke od 60 tona. Glatke plohe s vrlo ostrim brazdama nadovezuju se na goleme komade tesanca, koji su povezani bakrenim spojnicama, to je kuriozitet koji do sada još nigdje nismo susreli u prahistoriji. Osim toga, sve je kamenje obrađeno izvanredno uredno. U blokovima, teškim 10 tona, nalaze se rupe, duge 2,5 metra, svrha kojih je do sada nerazjašnjena. Ni kamene ploče, isklesane od jednog komada, duge 5 metara i izlizane, nimalo ne doprinose rješavanju zagonetke koju krije Tiahuanaco. Pošto ih je ispremiješala kao igračke,

zacijelo, neka prirodna nepogoda nevjerojatnih razmjera, u zemlji se vide kamene vodovodne cijevi, dva metra duge, pola metra široke i, otprilike, isto toliko visoke. Ti nalazi zapanjuju svojom preciznom izrađenošću. Zar naši preci iz Tiahuanaca nisu imali nikakva pametnijeg posla nego da, bez alata, godinama izgrađuju tako precizno vodovodne cijevi, u usporedbi s kojima su naši suvremeni betonski odljevi obična petljarija?

U nekom dvorištu što je danas obnovljeno postoji cio niz kamenih glava koje, kad se pomno promatraju, predstavljaju skup različitih rasa: tu su lica tankih ili debelih usana, dugih ili kukastih nosova, sitnih ili glomaznih ušiju, mekih ili tvrdih crta. Osim toga, na nekim su glavama čudni šljemovi. Žele li nam, možda, svi ti neobični i čudnovati likovi prenijeti neku poruku koju mi, zbog svoje krutosti, i svojih predrasuda, ne možemo ili nećemo da razumijemo?

Jedno od velikih arheoloških čuda Južne Amerike jesu monolitna Sunčeva vrata iz Tiahuanaca: od jednoga jedinog komada isklesan golem kip, visok tri metra i širok četiri metra. Težina toga klesarskog djela procjenjuje se na više od deset tona. U tri reda sa strane okružuje četrdeset osam četvrtastih likova neko biće što predstavlja nekog boga koji leti.

Što kaže legenda o tajanstvenom gradu Tiahuanacu?

Ona priča o nekom zlatnom svemirskom brodu što je stigao sa zvijezda; njime je došla neka žena, zvala se Orjana, kako bi ispunila nalog da postane pramajka Zemlje. Orjana je imala samo četiri prsta, koji bijahu spojeni opnom. Pramajka Orjana rodila je sedamdesetoro zemaljske djece i vratila se na zvijezde. Štoviše, u Tiahuanacu se mogu vidjeti crteži na stijenama i kipovi koji prikazuju bića sa četiri prsta. Njihova je starost neodrediva. Ni jedan čovjek iz bilo kojeg nama poznatog razdoblja nije vidio Tiahuanaco drukčije nego u ruševinama.

Kakvu tajnu krije taj grad? Kakva poruka iz drugih svjetova čeka na bolivijskoj visoravni da je odgonetnemo? Ni o postanku, ni o prestanku te kulture ne postoji neko uvjerljivo objašnjenje. To, dabome, ne sprečava neke arheologe da odvažno i samouvjereno tvrde kako su te razvaline stare 3000 godina. Oni tu starost određuju na osnovi nekoliko beznačajnih glinenih figurica, koje ne moraju imati ništa zajedničko s razdobljem monolita. Stvari se vrlo zgodno udese: slijepi se nekoliko starih krhotina, odabere neka od najbližih kultura, zalijepi etiketa na obnovljenu starinu i, abrakadabra!, još jednom se sve divno slaže s ustaljenim shvaćanjima. Ta metoda je, dabome, neusporedivo

jednostavnija nego uzimanje u obzir mogućnosti da je u davnini postojala složena tehnika ili da su, čak, postojali astronauti. To bi nepotrebno kompliciralo stvari.

Ne zaboravimo Sacsayhuaman! Ovaj put ne zanima nas fantastična utvrda Inka što leži nekoliko metara iznad današnjeg Cuzca, ni monolitni blokovi teški više od stotinu tona, ni stepenaste zidine, duge više od petsto metara i visoke osamnaest metara, pred kojima danas stoje turisti i snimaju ih za uspomenu. Ovaj put zanima nas nepoznati Sacsavhuaman, koji je udaljen nepun kilometar od poznatog utvrđenja Inka.

Naša mašta nije dosta bujna da odgovori na pitanje: kakvim su tehničkim sredstvima naši preci izvlačili iz kamenoloma monolitne blokove, teške više od stotinu tona, prevozili ih na drugo, udaljeno mjesto i tamo obrađivali? Premda je već znatno zasićena tehničkim dostignućima današnjice, naša mašta doživljuje pravi šok kad se nađemo pred jednom gromadom što je teška, prema procjeni, 20.000 tona. Na povratku iz utvrde u Sacsayhuamanu nailazi se, samo nekoliko stotina metara dalje, u nekom krateru na obronku na ovu grdosiju: jedan jedini kameni blok velik kao četverokatnica. Besprijekorno je obrađen, ima stepenice i platforme između pojedinih dijelova stepenica, a ukrašen je spiralama i rupama. Nije li očito da obrađivanje te neviđene kamene gromade nije moglo predstavljati puko traćenje slobodnog vremena Inka, već je ono trebalo da služi nekoj, danas još neobjašnjivoj, svrsi? Kako nam rješavanje zagonetke ne bi bilo prejednostavno, taj golemi kameni blok stoji naopačke: dakle, stepenice vode odozgo dolje; rupe, koje se doimlju kao da su nastale od eksplozije granate, uperene su u raznim smjerovima, a čudna udubljenja, što donekle naliče na stolice, nalaze se nasred gromade. Može li se zamisliti da su ljudske ruke i ljudska snaga otkinuli tu gromadu, prevezli je i obradili? Kakva ju je snaga okrenula?

Kakve su to divovske snage bile na djelu?

I zašto?

Ispunjeni još čuđenjem nad tom kamenom grdosijom, nailazimo nepunih 300 metara dalje na ocakljene stijene, na caklinu koja je, u stvari, mogla nastati samo od topljenja stijena pod vrlo visokom temperaturom. Začudeni će putnik smjesta dobiti kratko objašnjenje da su stijene izgladili ledenjaci kad su se otkinuli i počeli kliziti. Besmislena li objašnjenja! Ledenjak bi, kao svaka tekuća masa, klizio na jednu određenu stranu. To svojstvo materije nije moglo

biti drukčije ni u ono doba kad je nastala caklina. Teško je, međutim, pretpostaviti da je ledenjak na površini, otprilike, od 15.000 kvadratnih metara klizio u šest različitih smjerova!

Sacsayhuaman i Tiahuanaco sakrivaju obilje prahistorijskih tajni za koje se nude površna, a ne uvjerljiva objašnjenja. Inače, i u pustinji Gobi i u blizini starih iračkih nalazišta ima ocakljena pijeska. Tko zna odgovor na pitanje: zašto taj ocakljeni pijesak sliči caklini koja nastaje u pustinji Nevadi pri atomskim eksplozijama?

Ulažu li se ozbiljni naponi da se prahistorijskim zagonetkama nađe uvjerljivo rješenje? U Tiahuanacu se mogu vidjeti neprirodno obrasli brežuljci kojima su "krovovi", površine od 4000 četvornih metara, potpuno goli. Po svoj se prilici ispod njih sakrivaju građevine. Dosad još nije iskopana ni jedna jama u tom lancu brežuljaka, ni jedna se lopata nije zarila u zemlju u ime rješavanja zagonetke. Naravno, nedostaje novac. Pa ipak, na putovanju se mogu prilično često vidjeti vojnici i oficiri koji, očito, ne znaju kako bi utukli vrijeme. Zar ne bi bilo pametno da se neka četa pod stručnim vodstvom prihvati iskopavanja?

Na kakve se sve stvari troši novac na svijetu! A ovakva istraživanja hitno su potrebna radi budućnosti. Dokle god je naša prošlost neotkrivena, u proračunima o budućnosti ostaje jedna stavka otvorena: može li nam prošlost pomoći da se dokopamo nekih tehničkih rješenja koja ne bi trebalo najprije izumjeti, jer su se primjenjivala već u prapovijesti?

Ako već težnja da se otkrije naša prošlost nije dovoljan poticaj za moderna, intenzivna istraživanja, onda bi tu mogla pomoći zdrava računica. U svakom slučaju, do sada ni jedan učenjak nije pozvan da najmodernijim instrumentima ispita zračenje u Tiahuanacu ili Sacsavhuamanu, u pustinji Gobi ili u legendarnoj Sodom i Gomori. Tekstovi napisani klinovim pismom i pločice iz Ura, najstarije knjige na svijetu, bez izuzetka izvještavaju o "bogovima" koji su se lađama vozili nebom, o "bogovima" koji su došli sa zvijezda, imali strašna oružja i vratili se natrag na zvijezde. Zašto ne potražimo te stare "bogove"? Naša radio-astronomija šalje signale u svemir i pokušava uhvatiti signale nepoznatih razumnih bića. Ali, zašto prije toga ili u isto doba ne potražimo tragove nepoznatih inteligentnih bića na našoj Zemlji, koja nam je, ipak, mnogo bliže? Ta, mi ne tapkamo u mraku, tragovi su jasni.

Sumeri su, otprilike, 2300 godina prije naše ere počeli bilježiti slavnu prošlost svog naroda. Danas još ne znamo odakle je došao taj narod. Međutim, znamo da su Sumeri donijeli sa sobom superiornu, izgrađenu kulturu koju su

nametnuli još djelimice barbarskim Semitima. Znamo, također, da su svoje bogove stalno tražili na vrhuncima brda i da su, ako u kraju u koji su se naselili nije bilo vrhunaca, u nizini pravili umjetna "brda". Njihova je astronomija bila nevjerojatno razvijena: njihove su zvjezdarnice uspjele izraditi proračun Mjesečeva kruženja koji se samo za 0,4 sekunde razlikuje od današnjih proračuna. Osim mitološkog epa "Gilgameš", o kojem ćemo još poslije govoriti, ostavili su nam jednu pravu malu senzaciju: na brdu Kujundžik (bivšoj Ninivi) nalazi se račun čiji rezultat iznosi u našim vrijednostima: 195,955.200.000.000. Petnaesteroznamenkast broj! Preci naše zapadnjačke kulture na koje se mnogo pozivamo i koje opsežno proučavamo, stari mudri Grci, nisu u doba procvata svoje znanosti prešli brojku: 10.000. Ono što je prelazilo tu brojku označivalo se, jednostavno, kao "beskonačno".

Stari zapisi, napisani klinovim pismom, pridaju Sumercima upravo fantastičan životni vijek. Tako je prvih deset kraljeva vladalo sveukupno 456.000 godina a dvadeset tri kralja koji su se nakon potopa mnogo nagnjavili obnovom, ipak su uspjeli vladati još 24.510 godina, 3 mjeseca i 3 1/2 dana.

To su potpuno nepojmljivi brojevi godina za naša shvaćanja, iako su imena tih brojnih vladara uredno ovjekovječena na opekama i kovanu novcu.

Kako bi se sve to činilo ako bismo se i ovdje usudili skinuti naočnjake i stare stvari pogledati novim, današnjim očima?

Pretpostavimo da su neki nepoznati astronauti prije mnogo tisućljeća posjetili postojbinu Sumeraca. Uzmimo da su oni udarili temelje sumerskoj civilizaciji i kulturi i da su se, nakon što su potpomogli sumerski razvoj, vratili na svoju planetu. Pretpostavimo da ih je znatiželja tjerala da se svake stote zemaljske godine vrate na mjesto svoga pionirskog pothvata i provjere kako se razvija ono što su posijali. Uzimajući u obzir današnje prosječno trajanje života, astronauti su lako mogli preživjeti 500 zemaljskih godina. Zar nisu mogli? Teorija relativiteta dokazuje da bi astronauti, leteći amo-tamo u svemirskom brodu koji bi se kretao gotovo brzinom svjetlosti, ostarjeli samo oko 40 godina! Sumerci su stoljećima gradili tornjeve, piramide i kuće sa svim udobnostima, prinosili su žrtve svojim "bogovima" i čekali njihov povratak. I, nakon stotinu zemaljskih godina oni su im se, uistinu, vraćali. "I, tada je nastao potop a nakon potopa ponovno je sišlo s neba kraljevstvo ..." govori jedan sumerski zapis, napisan klinovim pismom.

Kako su zamišljali i prikazivali Sumeri svoje "bogove"? O tome nas izvještavaju sumerska mitologija i neke akademske ploče i slike. Sumerski "bogovi" nisu imali ljudski lik a simbol svakog boga bio je ujedno povezan s nekom zvijezdom. Na akademskim slikama na pločama su zvijezde prikazane tako kako bismo ih i danas nacrtali. Neobično je, pak, to što te zvijezde okružuju planete različite veličine. Odakle su Sumeri, koji nisu imali na raspolaganju takva tehnička sredstva za promatranje neba kakva mi danas imamo, znali da zvijezde stajačice imaju planete? Postoje crteži na kojima likovi nose na glavi zvijezde, dok na nekim drugima jašu na kuglama s krilima. Postoji jedna slika koja odmah na prvi pogled podsjeća na model atoma: vidi se krug sastavljen od kugli koje su nanizane jedna do druge i koje naizmjenice sjaju. Ni jedan bezdan nije tako strašan, ni jedno nebo tako ne obiluje čudima kao što je ostavština Sumeraca puna pitanja, zagonetki i neprijatnosti kad se promatra "svemirskim očima".

Evo samo nekoliko zanimljivosti iz toga geografskog područja:

U Geoj Tepeu postoje crteži spirale, prava rijetkost prije 6000 godina!

U Gar Kobehu industrija je kremen, starost koje se procjenjuje na 40.000 godina.

U Baradostianu se isti takav nalaz procjenjuje na 30.000 godina.

U Tepe Azijabu je starost kipova, grobova i kamena oruđa procijenjena na 13.000 godina.

Na tom istom mjestu pronađene su okamenjene izmetine koje, vjerojatno, nisu ljudskog podrijetla.

U Karim Šahiru pronađeno je oruđe i rezač kamena.

U Barda Balki nađena su dlijeta i ostalo oruđe.

U šađarskoj pećini otkriveni su kosturi odraslih ljudi i jednog djeteta. Ustanovljeno je (s pomoću metode C-14) da potječu, otprilike, iz 45.000 godine prije naše ere.

Tom bi se popisu moglo još štošta dodati i svaka bi činjenica potvrdila zaključak da su u geografskom području Sumera prije 40.000 godina živjeli primitivni ljudi. Najednom su se, iz dosad nedokučivih razloga, stvorili tu Sumeri sa svojom astronomijom, kulturom i tehnikom.

Još uvijek su čisto teoretski zaključci o prethodnoj nazočnosti nepoznatih posjetilaca iz svemira. Ipak, može se zamisliti da su se pojavili "bogovi" koji su okupili oko sebe poludivljake iz Sumera i prenijeli im jedan dio svog znanja. Na figuricama i kipovima što danas pilje u nas iz vitrina u muzejima, zapaža se mješavina rasa: izgubljene oči, izbočena čela, tanke usnice i, većinom, pravilni i dugi nosovi. To se loše, vrlo loše slaže sa shematskim shvaćanjima i predodžbama o primitivcima.

Zar su u prahistoriji bili tu, doista, posjetioci iz svemira?

U Libanonu postoje staklasti komadići stijena, takozvani tektiti, u kojima je doktor Stair, Amerikanac, otkrio radioaktivne izotope aluminija.

U Iraku su i Egiptu pronađene brušene kristalne leće, koje se danas mogu proizvesti samo primjenom cezijeva oksida, dakle: oksida koji se dobiva jedino elektro-kemijskim putem.

U Heluanu postoji komad sukna što je izrađen tako vješto i fino da bi se danas mogao istkati samo u nekoj prvorazrednoj tvornici koja raspolaže velikim iskustvom i stručnim znanjem.

U bagdaskom se muzeju nalaze električne suhe baterije koje rade prema galvanskom principu. U tom istom muzeju izazivaju divljenje i električni elementi s bakrenim elektrodama i nekim nepoznatim elektrolitom.

Londonsko sveučilište posjeduje u svom egipatskom odjelu neku prastaru kost koja je deset centimetara iznad desnog zgloba stručno i uredno amputirana pod pravim kutom.

U bliskoistočnom gorju Kohistan jedan pećinski crtež prikazuje točan položaj zvijezda, koje su one zauzimale prije 10.000 godina. Venera i Zemlja međusobno su povezane linijama.

Na Peruanskoj visoravni pronađeni su ornamenti od platine.

U grobu u Ču-Čuu (Kina) nađeni su dijelovi nekog opasača koji su izrađeni od aluminija.

U Delhiju postoji neki stari željezni stup kojem ne mogu nauditi ni fosfor, ni sumpor, ni utjecaj vremena.

Ovaj niz "nemogućnosti" mora, ipak, izazvati u nama znatiželju i nemir. S pomoću kakvih sredstava, s pomoću kakve su intuicije primitivna stvorenja,

koja su još živjela u pećinama, uspjela nacrtati zvijezde na njihovim točnim položajima? Iz kakve precizne radionice potječu brušene kristalne leće? Kako se platina mogla taliti i oblikovati kad se ta plemenita kovina počinje taliti tek pri temperaturi od 1800 stupnjeva? I, kako je nastao aluminij, kovina koja se uz vrlo velike kemotehničke poteškoće dobiva iz boksita?

Priznajemo, to su grozna pitanja, ali zar ih ne moramo postaviti? Budući da nismo spremni na to da razmotrimo ili priznamo mogućnost kako je bila neka kultura razvijenija od naše i, isto tako, neka tehnika savršenija od naše, posjet iz svemira ostaje samo pretpostavka! Dokle god arheologija bude onakva kakva je bila do sada, postojat će vrlo maleni izgledi da saznamo je li naša drevna prošlost bila tmurna ili, možda, sasvim vedra ...

Zamislimo nekakvu utopijsko-arheološku godinu! U toj bi se godini arheolozi, fizičari, kemičari, geolozi, metalurzi i sve odgovarajuće grane tih nauka pozabavile jednim jedinim pitanjem: je li naše pretke posjetio netko iz svemira?

Na primjer, metalurg bi jasno i brzo mogao objasniti nekom arheologu kako je komplicirano dobivanje aluminija. Nije li posve zamislivo da bi fizičar na nekom pećinskom crtežu odmah prepoznao neku formulu? Kemičar bi s pomoću svojih vrlo razvijenih instrumenata, možda, potvrdio pretpostavku da su obelisci izdvojeni iz stijena mokrim drvenim klinovima ili nepoznatim kiselinama. Geolozi nam duguju cio niz odgovora na pitanja o tome što je s određenim nanosima iz ledenog doba. U momčad utopijsko-arheološke godine spadala bi, razumije se, i ekipa ronilaca, koji bi u Mrtvom moru tragali za radioaktivnim tragovima možebitne atomske eksplozije nad Sodomom i Gomorom.

Zašto su najstarije knjižnice na svijetu tajne? Pred čime, u stvari, postoji strah? Ne radi li se o bojazni da bi tisućljećima čuvana i sakrivana istina napokon izašla na vidjelo?

Istraživanja i napredak ne mogu se zaustaviti. Egipćani su 4000 godina držali svoje "bogove" stvarnim bićima. Mi smo još u srednjem vijeku u fanatičnom uvjerenju da smo u pravu pogubljivali "vještice". Vjerovanje mudrih Grka da se iz gušćjeg želuca može čitati budućnost, danas je srušeno isto tako kao i uvjerenje konzervativaca koji smatraju da nacionalizam još ima neku važnost.

Moramo ispraviti tisuću i jednu zabludu iz prošlosti. Samouvjerenost koja se pokazuje otrcana je i predstavlja još samo očit oblik akutne krutosti. Još uvijek

za zelenim stolom vlada zabluda da nešto mora biti dokazano prije negoli se neki "ozbiljan" čovjek smije, ili može, time pozabaviti.

Pri tom treba uzeti u obzir da je danas situacija mnogo lakša i jednostavnija nego nekoć. Nekad je onaj koji je izrazio kakvu novu, još nepoznatu misao valjao računati s tim da će ga prezreti i progoniti kurija i kolege. Danas bi, drži se, moralo biti lakše. Nema više bula o izopćenju iz crkve a ni lomače se više ne pale. Samo, današnje metode, iako više nisu onako spektakularne, gotovo isto tako uspješno ometaju napredak. Sve se obavlja tiše i mnogo uglađenije. Pretpostavke i nepodnošljivo smione misli pokrivaju se i zaleđuju pomoću "killer-phrases" (rečenice koje ubijaju, prim. prev.), kao što kažu Amerikanci. Brojne su mogućnosti:

To se protivi propisima! (Uvijek dobro!)

To nije dovoljno klasično! (Obavezno ostavlja jak dojam!)

To je preradikalno! (Djeluje neusporedivo zastrašujuće!)

Pri tom neće sudjelovati sveučilišta! (Uvjerljivo!) To su već i drugi pokušali! (Bez sumnje! Ali, je li s uspjehom?)

Ne vidimo u tome nikakva smisla! (O tome se i radi!)

To zabranjuje religija! (što bi se na to reklo?)

To još nije dokazano! (Quod erat demonstrandum!)

Zdrav razum govori svakom čovjeku, vikao je prije pet sto godina neki učenjak u sudskoj dvorani, da Zemlja ne može biti kugla, jer bi se ljudi koji se nalaze na donjoj polutki sunovratili u bezdan.

Nigdje u Bibliji ne piše, govorio je neki drugi učenjak, da se Zemlja vrti oko Sunca. Prema tome, svaka takva tvrdnja đavolje je djelo!

Čini se da rađanje svakoga novog idejnog svijeta prati ograničenost duha. Ipak, na pragu 21. stoljeća istraživački bi um morao biti dorastao fantastičnoj zbilji. Morao bi željeti da preispita zakone i spoznaje koje su stoljećima važile kao tabu a koje su, međutim, nove spoznaje dovele u pitanje.

Koliko god garda nobelovaca pokušavala zaustaviti taj novi idejni val, treba u ime istine, u ime stvarnosti, upoznati nov svijet što ga ne priznaju oni koji imaju predrasude. Tko je još prije dvadeset godina govorio u znanstvenim krugovima o satelitima, izvršavao je neku vrst akademskog samoubojstva.

Danas umjetna nebeska tijela, odnosno sateliti, kruže oko Sunca, snimili su Mars i u međuvremenu se meko spustili na Mjesec i Veneru kako bi svojim turističkim kamerama snimali i slali na Zemlju izvrsne fotografije nepoznata krajolika. Kad su u proljeće 1965. poslane s Marsa na Zemlju prve takve snimke, izvršeno je to pomoću 0,000 000 000000 000 01 vata, gotovo nezamislivo malom snagom.

NIŠTA, pak, nije više nezamislivo. Riječ bi "nemoguće" za suvremene istraživače morala postati doslovce nemoguća. Onoga tko danas ne ide u korak s vremenom, sutra će pregaziti stvarnost.

Ustrajmo, dakle, pri svojoj pretpostavci da su prije tko zna koliko tisuća godina Zemlju posjetili astronauti s neke druge planete. Znamo da naši nevjesti, priprosti preci nisu mogli shvatiti razvijenu tehniku astronauta. Obožavali su astronaute kao "bogove" koji su stigli sa zvijezda, a astronautima nije preostalo ništa drugo nego da se pomire s tim obožavanjem, uostalom, i naši astronauti moraju biti načisto s tim da će, možda, doživjeti takvo štovanje na nepoznatim planetarna.

Na nekim dijelovima naše Zemlje žive još i danas primitivni ljudi za koje je mitraljez đavolje oružje. Nije li za njih, možda, mlažnjak vozilo u kojem se voze anđeli? Ne čuju li oni iz radio-aparata glas božji? I ti posljednji primitivci prostodušno i iskreno prenose u svojim pričama s pokoljenja na pokoljenje dojmove o tehničkim dostignućima koja se nama čine već posve normalna. Još uvijek urezuju u stijene i zidove pećina likove svojih bogova i njihove čudnovate brodove što su stigli s neba. U stvari, divljaci su nam na taj način očuvali ono što danas tražimo.

Pećinski crteži u Kohistanu, u Francuskoj, u Sjevernoj Americi i Južnoj Rodeziji, u Sahari i u Peruu, čak i u Čileu, odgovaraju našoj pretpostavci. Francuski istraživač Henri Lhote otkrio je u Tassiliju (Sahara) nekoliko stotina (!) oslikanih stijena s tisućama životinjskih i ljudskih likova, među njima su i likovi u kratkim, elegantnim kaputima; oni nose palice a na njima neke zagonetne četvrtaste škrinje. Pored crteža životinja začuđuju nas bića u nekoj vrsti ronilačkog odijela. "Veliki bog Mars", tako je Lhote okrstio jednu golemu sliku, bio je prvotno visok šest metara; međutim, "divljak" koji ju je izradio nije, ipak, mogao biti tako primitivan kao što bismo mi to željeli brinući se o tom da sve uredno pristaje u stara shvaćanja. Jer, "divljaku" su, očito, bile potrebne skele kako bi mogao tako perspektivno crtati, s obzirom na to da se u tim pećinama nije za posljednjih tisućljeća mijenjala razina tla. Čini nam se, bez

osobita naprezanja mašte, da je veliki bog Mars prikazan u svemirskom ili ronilačkom odijelu. Na njegovim snažnim, glomaznim ramenima počiva šljem, koji je nekom vrsti zgloba spojen s trupom. Tamo gdje bi trebala da se nalaze usta i nos, vide se na šljemu razni prorezi. Lako bi se moglo povjerovati da se radi o slučaju ili o mašti prahistorijskog "umjetnika" kad bi to bio jedinstven crtež. No, u Tassiliju se nalazi nekoliko takvih glomaznih, jednako opremljenih likova, a i u Sjedinjenim Američkim Državama (u okrugu Tulare, California) pronađene su na stijenama vrlo slične slike.

S obzirom na naš popustljiv pristup takvim pojavama, spremni smo pretpostaviti još i to da su primitivci bili nespretni, pa su zato crtali likove na taj prilično izvitopereni način. Ali, zašto su, onda, ti isti primitivni pećinski stanovnici uspijevali savršeno prikazati goveda i obične ljude? Zbog toga nam se čini uvjerljivom pretpostavka da su "umjetnici" bili potpuno u stanju da prikažu ono što u zbilji vide. U okrugu Inyo (California) jedan pećinski crtež prikazuje geometrijski lik koji, bez bilo kakva pretjerivanja, izgleda kao pravo pravcato mehaničko računalo u dvostrukom okviru. Arheologija, međutim, drži da su to likovi bogova...

Na jednoj keramičkoj posudi, pronađenoj u Iranu (Sijalk), šepiri se neka nepoznata životinja, golemih, posve ravnih rogova na glavi. Pa, što je u tome tako čudno? To što se na oba roga vide s lijeve i desne strane pet, spirala. Taj crtež u velikoj mjeri podsjeća na dvije šipke s velikim porculanskim izolatorima. Što kaže na to arheologija? Njezin je odgovor sasvim jednostavan: radi se o simbolu nekog boga. Bogovi su zlata vrijedni, jer štošta se tumači, u svakom slučaju, sve ono što je nerazjašnjeno, ukazivanjem na njihovu nezamislivu nadnaravnost. Nedokazuje pojave omogućuju spokojan život. Svaka figurica koja se pronađe, sve ono što se otkrije, svaki lik koji se sastavi iz krhotina, odmah se pripiše nekoj staroj religiji. Međutim, ako takva stvar, čak ni na silu, ne pristaje u neku od sadašnjih religija, tada se, kao kunić iz šešira, brzo stvori neki nov, besmislen drevni kult. I opet je sve u redu!

Sto onda, međutim, ako zidne slikarije u Tassiliju, ili u Sjedinjenim Američkim Državama, ili u Francuskoj uistinu prikazuju ono što je primitivac vidio? što da se odgovori ako spirale sa šipkama prikazuju, zapravo, antene kakve je primitivac vidio na nepoznatim "bogovima"? "Divljak" koji uspijeva nacrtati slike na stijeni ne može više, ipak, biti pravi divljak. Zidni crtež bijele žene iz Brandenberga (Južna Afrika) slični na neku sliku iz 20. stoljeća: žena ima na sebi pulover kratkih rukava, tijesne hlače, rukavice, podvezice i papuče. Žena

nije sama; iza nje stoji nekakav mršavi čovjek koji u ruci drži neku čudnu bodljikavu šipku a na glavi ima vrlo kompliciran šljem s nekom vrsti vizira. Kao suvremen bi se crtež to moglo bez pogovora prihvatiti! Nezgoda je, pak, u tome što se radi o pećinskom crtežu.

Svi bogovi koji su prikazani na pećinskim crtežima u Švedskoj i Norveškoj imaju gotovo jednake, čudne glave. To su životinjske glave, kažu arheolozi. Međutim, prava bi besmislica bila obožavati "boga" koji se istodobno kolje i jede. Osim toga, često se mogu vidjeti brodovi s krilima, a vrlo često i sasvim tipične antene.

I u Val Camonici (Brescia, Italija) postoje likovi u nezgrapnim odijelima a, da stvar bude još nezgodnija, i oni imaju rogove na glavi. Mi se ne usuđujemo ići tako daleko i tvrditi da su talijanski pećinski ljudi putovali do Sjeverne Amerike ili Švedske, Sahare ili Španjolske (Ciudad Real), kako bi razmjenjivali misli o svojim slikarskim sklonostima i uspjesima. Preostaje, dakle, neugodno pitanje: zašto su primitivni ljudi, neovisno jedni od drugih, stvorili likove u nezgrapnim odijelima i s antenama na glavi?...

Ni jednu riječ ne bismo trošili o tim nerazjašnjenim neobičnostima da one postoje samo na jednom mjestu na svijetu. No, njih ima gotovo svugdje.

Čim pogledamo prošlost današnjim očima i dademo maha mašti našeg tehničkog doba, počinju se dizati koprene što leže nad tminom. Proučavanje prastarih svetih knjiga pomaže nam da svoju pretpostavku pretvorimo u tako zamislivu stvarnost da se istraživanje prošlosti, pod pritiskom revolucionarnih pitanja, neće više moći dugo odlagati.

IV

- Biblija je, zacijelo, u pravu –
- Je li Bog bio ovisan o vremenu? –
- Mojsijev Zavjetni kovčeg bio je nabijen elektricitetom –
- Univerzalna vozija "bogova" u pustinjskom pijesku –
- Opći je potop bio unaprijed predviđen –
- Zašto su "bogovi" tražili određene kovine? –

Biblija je puna tajni i protuslovlja.

Njezina Knjiga postanka počinje stvaranjem Zemlje, koje se geološki točno prikazuje. Ali, odakle je kroničar znao da su se minerali pojavili prije bilja a bilje prije životinja?

"Načinimo čovjeka na svoju sliku..." piše u Prvoj knjizi Mojsijevoj.

Zašto Bog govori u množini? Trebalo bi pretpostaviti da će se Bog, s obzirom na to da je jedini, obratiti ljudima u jednini a ne u množini.

"Kad su se ljudi počeli širiti po zemlji i kćeri im se narodile, opaze sinovi Božji da su kćeri ljudske pristale, pa ih uzimahu sebi za žene koje su god htjeli." (Prva knjiga Mojsijeva, 6: 1 i 2).

Tko može odgovoriti na pitanje: koji su Božji sinovi uzimali sebi za žene kćeri ljudske? Ta, stari je Izrael imao samo jednoga jedinog Boga, i to nedodirljivoga. Odakle, onda, "sinovi Božji"?

"U ona su vremena, a i kasnije, na zemlji bili divovi, kad su Božji sinovi općili s ljudskim kćerima pa im one rađale djecu. To su oni od starine po snazi glasoviti ljudi." (Prva knjiga Mojsijeva, 6: 4).

Evo, ponovno se pojavljuju Božji sinovi koji se miješaju s ljudima. Tu se prvi put spominju i divovi! "Divovi" se javljaju uvijek iznova i posvuda: u mitologiji Istoka i Zapada, u legendama iz Tiahuanaca i eskimskim epovima. "Divovi" se provlače kroz gotovo sve stare knjige. Dakle, svakako su postojali. Kakva su bila stvorenja ti "divovi"? Jesu li to bili naši preci koji su podizali goleme građevine i, kao od šale, premještali monolite, ili su to bili tehnički

obrazovani astronauti s neke druge zvijezde? Jedno je sigurno: Biblija govori o "divovima" i označava ih kao "Božje sinove", a ti "Božji sinovi" opće s ljudskim kćerima i razmnožavaju se.

Mojsije nam u prvoj knjizi (19) vrlo opširno i sa zanimljivim pojedinostima opisuje katastrofu Sodome i Gomore. Povežemo li svoje znanje s tim opisom, tada se javljaju nimalo iskrivljene pomisli.

Dakle, kad je otac Lot sjedio na vratima Sodome, stigla su u Sodomu dva anđela. Lot je, očito, očekivao te "anđele", koji su se ubrzo pretvorili u ljude, jer ih je odmah prepoznao i gostoljubivo pozvao da prenoće u njegovoj kući. Gradski pohotljivci, priča Biblija, htjedoše došljake "milovati". Međutim, dvojica su došljaka uspjela jednim jedinim pokretom odagnati pohotne želje domaćim plejbojima i riješiti se nasrtljivaca.

"Anđeli" su, prema Prvoj knjizi Mojsijevoj, 19: 12 do 14, pozvali Lota da svoju ženu, svoje sinove i kćeri, zetove i snahe, hitno izvede iz grada, upozorivši ga da će grad u bliskoj budućnosti biti uništen. No, porodica nije povjerovala u to neobično upozorenje i držala je sve to nekom lošom šalom oca Lota. Navedimo Mojsija: "Kako zora puče, anđeli navale na Lota govoreći: Na noge! Uzmi svoju ženu i svoje dvije kćeri koje su ovdje, da ne budeš zatrt kaznom grada! Ali on oklijevaše. Zato ga oni uzeše za ruku, a tako i njegovu ženu i njegove dvije kćeri, i po smilovanju Božjem nad njim, odvedoše ih i ostaviše izvan grada. Kad ih izvedoše u polje, jedan progovori: Bježi, da život spasiš! Ne obaziri se niti se igdje u ravnici zaustavljaj! Bježi u brdo, da ne budeš zatrt! ... Brzo! Bježi onamo, jer ne mogu ništa činiti dok ti onamo ne stigneš."

Bez sumnje, prema tom su izvještaju dvojica došljaka, "anđeli", raspolagali nekom moći koja je bila nepoznata stanovništvu. Očito je i to da su užurbano tjerali Lotovu porodicu da napusti grad. Budući da je otac Lot oklijevao, uhvatili su ga za ruku i odvukli. Zacijelo, radilo se o minutama. Narediše Lotu da ode na brežuljak i da se ne obazire. Međutim, otac Lot nije, očito, osjećao bezgranično strahopoštovanje prema "anđelima", jer je stalno prigovarao: "... ja ne mogu pobjeći u brdo a da me nesreća ne snađe i ne poginem..." Malo poslije izjavljaju anđeli da neće ništa moći učiniti za nj ako ne bude slušao.

Što se, u stvari, dogodilo u Sodomi? Ne može se zamisliti da je svemogući Bog bio vezan za neki vremenski rok. Zašto su se, onda, tako žurili njegovi "anđeli"? Ili je, ipak, neka druga sila točno na minutu odredila uništenje grada? Možda se već pripremalo uništenje a "anđeli" su znali za to? U tom se slučaju

rok uništenja, dabome, više nije mogao pomaknuti. Je li postojao neki jednostavniji način da se Lotova porodica skloni na sigurno mjesto? Zbog čega je morala otići baš u brdo? I zašto se, ni za što na svijetu, nije smjela ni jednom osvrnuti?

Priznajemo, takva pitanja zvuče neumjesno kad se radi o tako ozbiljnoj stvari. Međutim, otkad su u Japanu bačene dvije atomske bombe, znamo kakva se razaranja mogu izazvati i znamo da živa bića, izložena neposrednom zračenju, umiru ili neizlječivo obole. Ako zrelo razmislimo, dolazimo do zaključka da su Sodoma i Gomora uništene prema planu, dakle: namjerno, nuklearnom eksplozijom. Možda su, razradimo tu misao, "anđeli" htjeli, jednostavno, uništiti opasan fisioni materijal, ali i istrijebiti pri tom jedan soj ljudi koji im se nije svidao. Vrijeme uništenja bijaše točno određeno. Da bi se bilo tko spasio, kao Lotova porodica, trebao je da ode u brdo nekoliko kilometara od središta eksplozije: poznato je da stijene apsorbiraju probojne, opasne zrake. Međutim; Lotova se žena okrenula i pogledala ravno u atomsko sunce. Dakle, nije nikakvo čudo što se na licu mjesta mrtva srušila. "Bog zapljušti s neba na Sodomu i Gomoru sumpornim ognjem..."

Opis katastrofe u Prvoj knjizi Mojsijevoj (19: 27 i 28) završava se riječima:

"Sutradan u rano jutro Abraham se požuri na mjesto gdje je stajao pred Bogom, upravi pogled prema Sodomu i Gomori i svoj ravnicu u daljini: i vidje kako se diže dim nad zemljom kao dim kakve klačine."

Ako smo i vjernici poput svojih predaka, ipak više nismo tako lakovjerni. Ni uz najbolju volju ne možemo zamisliti svemoćnog, svugdje prisutnog, beskrajno dobrog Boga koji ne poznaje pojam vremena a ujedno ne zna što će se dogoditi. Bog je stvorio ljude, i bio je zadovoljan svojim djelom. Pa ipak, poslije kao da se pokajao zbog svog djela, te je odlučio da uništi ljude.

Nama, prosvijećenoj djeci današnjice, prilično je teško zamisliti beskrajno dobra Oca koji u bezbrojnu mnoštvu svoje djece ima miljenika, poput Lotove porodice. Stari zavjet zorno opisuje kako je Bog osobno ili njegovi anđeli uz veliku buku i gust dim sletio ravno s neba. Jedan od najizvornijih opisa takvih događaja ostavio nam je prorok Ezekiel:

"Godine tridesete, četvrtoga mjeseca, petoga dana, kad bijah među izgnanicima na rijeci Kebaru, otvoriše se nebesa... Pogledah, kad ono sa sjevera udario silan vihor, velik oblak, bukteći oganj obavijen sjajem, usred njega, usred ognja, nešto nalik na sjajnu kovinu. Usred toga nešto kao četiri bića, obličjem slična

čovjeku; svako od njih sa četiri obraza, u svakoga četiri krila. Noge im ravne, a stopala kao u teleta; sijevahu poput glatke mjedi."

Ezekiel navodi vrlo točan datum spuštanja tog vozila. Osim toga, on pomno promatra vozilo koje stiže sa sjevera, sijeva, blista se i podiže golem oblak pustinjskog pijeska. Zamislimo svemogućeg Boga brojnih religija: zar je tom svemogućem Bogu bilo potrebno da dojuri iz nekog određenog pravca, zar se on ne može bez mnogo galame i tutnjave stvoriti ondje gdje želi?

Čujmo što dalje priča prorok Ezekiel:

"Dok ja promatrah, gle: na zemlji uza svako od četiri bića po jedan točak. Točkovi bijahu slični krizolitu, sva četiri istoga oblika; oblikom i napravom bijahu kao da je jedan točak u drugome. U kretanju mogli su ići u sva četiri smjera a nisu se morali okretati. Naplatnice im bijahu visoke, a kad bolje promotrili, gle, na sve strane pune očiju. Kad bi bića krenula, krenuli bi s njima i točkovi; kad bi se bića sa tla podigla, i točkovi se podizahu.«

Opis je zapanjujuće točan: Ezekiel drži da je jedan točak bio u drugome. To je optička varka! Ako se gleda našim suvremenim očima, on je vidio spiralni valjak kakav Amerikanci upotrebljavaju u pustinjskom pijesku i u močvarnim područjima. Ezekiel je zamijetio da su se kotači istodobno s krilima podizali sa zemlje. To je potpuno razumljivo. Kotači nekog univerzalnog vozila, na primjer: nekog amfibijskog helikoptera, ne ostaju na tlu kad se vozilo diže u zrak.

Čujmo dalje Ezekielu:

"Sine čovječji, na noge se digni, da s tobom govorim."

Padnuvši ničice od straha i strahopoštovanja, naš je izvjestitelj začuo taj glas. Nepoznate prikaze oslovile su našeg Ezekielu kao "čovječjeg sina" i htjele su s njim razgovarati. U izvještaju dalje piše:

"... i ja za sobom čuh silnu tutnjavu. Slava se Božja podigla sa svojega mjesta. Čuh lepet krila onih bića, udarahu jedno o drugo, i snažnu škripu točkova što se s njima kretahu ..."

Osim prilično potankog opisa vozila, Ezekiel bilježi i buku što je nastala kad se to neviđeno čudovište počelo dizati sa zemlje. On kaže da su udaranje krila i škripa točkova stvarali silnu tutnjavu. Ne tjera li na razmišljanje taj opis jednog očevica? "Bogovi" su razgovarali s Ezekielom i naložili mu da se odsad brine o

redu i poštenju u zemlji. Uzeli su ga u svoje vozilo i na taj način mu pokazali da još nisu napustili taj kraj. Na Ezekiela je taj doživljaj, očito, ostavio jak dojam, jer neumorno opisuje uvijek iznova to strašno vozilo. Još tri puta piše da je jedan točak bio u drugome i da su četiri točka mogla ići u raznim smjerovima a da se nisu morali okretati. Osobito snažan dojam ostavilo je na nj to što su cijelo tijelo vozila, leđa, ruke i krila, pa čak i kotači, bili puni očiju. Konačnu svrhu putovanja otkrivaju "bogovi" kroničaru nešto poslije govoreći mu da živi usred odmetničkog roda koji ima oči a ne vidi, ima uši a ne čuje. Pošto su mu objasnili zadatak, slijede, kao i u svim opisima takvih spuštanja na zemlju, savjeti i upute o redu i poštenju, kao i pretpostavke za sređenu civilizaciju. Ezekiel je vrlo ozbiljno shvatio nalog i dalje prenosio upute "bogova".

Opet se nalazimo pred hrpom pitanja.

Tko je razgovarao s Ezekielom? Kakva su to bila bića? Pouzdano je da to nisu bili "bogovi" kakve obično zamišljamo, jer njima ne bi bilo potrebno vozilo da odu s jednog mjesta na drugo. Čini nam se da je takav način kretanja nespojiv s predodžbom o svemoćnom Bogu.

U Bibliji postoji još jedan tehnički pronalazak o kojem treba na ovom mjestu otvoreno progovoriti.

U drugoj knjizi (25: 10) Mojsije izvještava o točnim napucima što ih je "Bog" dao za izradu Kovčega. Točno su određene mjere, kao i to: kako i gdje treba staviti motke i kolute i kakva mora biti smjesa kovine. Svrha naputka bijaše da sve bude izvedeno točno onako kako je to želio "Bog": on je nekoliko puta upozorio Mojsija da ne pogriješi:

"Pazi! Načini sve prema uzorku koji ti je na brdu pokazan ..." (Druga knjiga Mojsijeva, 25: 40)

"Bog" je kazao jošte Mojsiju da će osobno govoriti s njim, i to s poklopca. Nitko, strogo je naredio Mojsiju, ne smije doći u blizinu Kovčega, i točno je propisao kakvu odjeću i obuću moraju imati na sebi oni koji ga budu nosili. Unatoč svoj brizi došlo je, ipak, do nezgode (Druga knjiga o Samuelu, 6): kad je David prevozio Kovčeg, išao je kraj Kovčega Uza. U jednom trenu volovi umalo prevrnuše Kovčeg, te Uza položi ruku na nj: kao da ga je grom ošinuo, srušio se na licu mjesta mrtav.

Bez sumnje, Kovčeg je bio električno nabijen! Naime, kad se danas, razmotre upute što ih je zapisao Mojsije, dobiva se napetost od nekoliko stotina volti.

Kondenzator je bio načinjen od zlatnih ploča, od kojih je jedna bila pozitivno a druga negativno nabijena. Ako je još jedan od dva kerubina na poklopcu djelovao kao magnet, tada je i zvučnik, možda, čak, neka vrst uređaja za vezu između Mojsija i svemirskog broda, bio tu. Pojediniosti o građenju Kovčega navedene su lijepo i opširno u Bibliji. Jasno je istaknuto da je Kovčeg često okruživala kiša iskara i da se Mojsije, kad god bi mu zatrebao savjet i pomoć, služio tim "odašiljačem". Mojsije je čuo glas svoga Gospoda, ali ga, nikad nije vidio. Kad ga je jednom zamolio da mu se pokaže, njegov mu je "Bog" odgovorio:

"Ti moga lica ne možeš vidjeti, jer ne može čovjek mene vidjeti i na životu ostati. Evo mjesta ovdje uza me, stani na pećinu! Dok moja glava bude prolazila, stavit ću te u pukotinu pećine i svojom te rukom zakloniti dok ne prođem. Onda ću ja svoju ruku maknuti, pa ćeš me s leđa vidjeti. Ali se lice moje ne može vidjeti." (Druga knjiga Mojsijeva, 33: 20)

Ima zapanjujućih podudarnosti. U epu "Gilgameš", koji potječe od Sumeraca i mnogo je stariji od Biblije, nalazi se na petoj ploči, začudo, ista rečenica:

"Ni jedan smrtnik ne smije doći na brdo gdje žive bogovi. Tko bogovima pogleda u lice, mora umrijeti."

U raznim starim knjigama koje govore o pojedinim dijelovima ljudske povijesti ima vrlo sličnih opisa. Zašto "bogovi" nisu htjeli pokazati lice? Zašto nisu skinuli krinku? čega su se bojali? Ili, možda, opis u Drugoj knjizi Mojsijevoj potječe iz epa "Gilgameš"? I to je moguće; naposljetku, Mojsije je, navodno, odrastao na egipatskom kraljevskom dvoru. Možda je za to vrijeme imao pristup u knjižnice ili su ga upoznawali sa starim tajnama.

Možda treba da posumnjamo i u svoje datiranje Starog zavjeta, jer štošta govori u prilog tome da se David, koji je živio mnogo kasnije, borio još s divovima koji su imali po šest prstiju na svakoj ruci i nozi (Druga knjiga o Samuelu, 21: 18—22). Mora se pomisliti i na mogućnost da su sve prastare priče, legende i izvještaji bili okupljeni na jednom mjestu i da su poslije, malo izmiješani i prepisani, krenuli na svoj put kroz razne zemlje.

Rukopisi što su za proteklih godina pronađeni kraj Mrtvog mora (tekstovi iz Kumrana) predstavljaju vrijednu i čudnovatu dopunu biblijskoj Prvoj knjizi Mojsijevoj. Sav niz dosad nepoznatih zapisa opet priča o nebeskim kolima, o sinovima neba, o kotačima i dimu što su ga leteće prikaze širile oko sebe. U Mojsijevoj Apokalipsi (33. poglavlje) pogledala je Eva prema nebu i tamo

ugledala neka sjajna kola što su ih vukla četiri blistava orla. Ni jedno zemaljsko biće ne mogaše opisati tu divotu, napisao je Mojsije. Na kraju su se kola odvezla k Adamu a između kotača se dizao dim. Ta priča, zapisana uzgred, ne govori nam mnogo nova; ipak, vidimo da se već u vezi s Adamom i Evom prvi puta spominju sjajna kola, kotači i dim kao božanske pojave.

U zapisu o Lameku otkrivena je jedna čudnovata zgoda. Budući da je zapis samo djelomice sačuvan, nedostaju u tekstu pojedine rečenice pa i cijeli odlomci. No, ono što je ostalo, tako je neobično da to treba spomenuti.

Taj nam zapis priča o tome kako se jednoga lijepog dana Lamek, Noin otac, vratio doma i iznenadio se ugledavši nekog dječaćića koji, po svom izgledu, nije pristajao u porodicu. Lamek je žestoko prigovarao svojoj ženi Bat-Enoš i tvrdio da to dijete nije njegovo. Bat-Enoš se zaklinjala na sve moguće načine da je sjeme njegovo, a ne nekog vojnika, ni nekog stranca, ni nekog od "sinova nebeskih". (U zagradi treba postaviti pitanje: o kakvim je to "sinovima nebeskim" govorila, u stvari, Bat-Enoš? Konačno, ta se porodična drama odvijala prije općeg potopa.) Lamek, pak, nije povjerovao uvjerenjima svoje žene i uputio se, duboko uznemiren, svom ocu Metuzalemu da ga pita za savjet. Stigavši k njemu, obavijestio ga je o događaju u svojoj porodici koji ga je tako ozlojedio. Metuzalem ga je saslušao, zamislio se i krenuo k mudrom Henoku da ga priupita za savjet. To kukavičje jaje u porodici izazvalo je, dakle, takvo uzbuđenje da se starac izvrgnuo naporima duga puta; valjalo je razjasniti podrijetlo dječaćića. Metuzalem je objasnio da se u obitelji njegova sina rodio dječak koji manje izgleda kao čovjek a više kao nebeski sin: oči, kosa, koža i cijelo tijelo nisu imali sličnosti s porodicom.

Mudri je Henok saslušao taj izvještaj i poslao starog Metuzalema kući, priopćivši mu izvanredno neugodnu vijest, da će Zemlju i čovječanstvo snaći teška kazna i da će sva "pūt" biti uništena jer je prljava i pokvarena. Međutim, čudni dječaćić koji je izazvao sumnju porodice određen je da bude praotac potomstva koje će preživjeti sudnji dan; zato neka naredi svom sinu Lameku da dijete okrsti imenom: Noa. Metuzalem se vratio natrag i obavijestio svoga sina Lameka o tome što sve njih očekuje. Lameku nije ništa drugo ostalo nego da to neobično dijete prizna svojim i da ga nazove Noa!

U toj obiteljskoj zgodi začuđuje to što su već Noini roditelji bili obaviješteni o budućem potopu i što je, čak, i djeda Metuzalema na taj strašni događaj

pripremio Henok, koji se ubrzo nakon toga, prema predaji, zauvijek udaljio ognjenim nebeskim kolima.

Ne nameće li se ovdje ozbiljno pitanje: nisu li ljudsku rasu planski "uzgojila" neka nepoznata bića iz svemira? Kako se drukčije može protumačiti općenje divova i nebeskih sinova s ljudskim kćerima, koje se uvijek iznova spominje, i istrebljivanja neuspjelih primjeraka? Kad se tako gleda na stvari, onda se opći potop doima kao unaprijed određena zamisao nepoznatih posjetilaca Zemlje, kojoj je bio cilj da, poštedivši samo malen broj časnih iznimaka, uništi ljudski rod. Međutim, ako je opći potop, koji je povijesno dokazan, bio u jasnoj namjeri unaprijed predviđen i pripremljen, i to nekoliko stotina godina prije nego što je Noa dobio nalog da sagradi ko rablju, onda se on više ne može smatrati božjom kaznom.

Mogućnost uzgajanja inteligentne ljudske rase danas više ne predstavlja besmisleni postavku. Kao što legenda iz Tiahuanaca i natpis na zabatu Sunčevih vrata izvještavaju o svemirskom brodu koji je dovezao na Zemlju pramajku radi rađanja djece, tako i stare svete knjige neumorno govore o tome da je "Bog" stvorio čovjeka na svoju sliku i priliku. Postoje zapisi u kojima je zabilježeno da su bili potrebni razni pokusi dok čovjek napokon nije ispao onakav kakvim ga je želio "Bog". Pretpostavivši da su našu Zemlju posjetila neka razumna bića iz svemira, možemo ujedno zaključiti da mi danas sličimo tim legendarnim nezemaljskim stvorenjima.

U tom lancu dokaznih sredstava, zanimljive zagonetke predstavljaju i žrtve koje su "bogovi" zahtijevali od naših predaka. Nipošto se nije tražilo samo kađenje i prinošenje životinja na žrtvenik! Na popisu želja često se nalazio kovani novac, izrađen od točno određene slitine. U stvari, u Ezeon-Geberu pronađena je najveća topionica starog Orijenta: prava pravcata modema topionička peć, sa sustavom kanali za zrak, dimnjaka i svrsishodnih otvora. Pred današnje metalurge postavlja se dosad nerazjašnjeno pitanje: kako se u tom prastarom postrojenju mogao dobivati bakar? Nesumnjivo je da se radilo upravo o toj kovini, jer su se u spiljama i rovovima uokolo Ezeon-Gebera našle velike količine bakrena sulfata. Starost svih tih nalaza procjenjuje se na, najmanje, 5000 godina.

Kad naši astronauti jednog dana susretnu na nekoj planeti primitivna stvorenja, oni će u njihovim očima izgledati, po svoj prilici, također kao "nebeski sinovi" ili "bogovi". Možda će naši ljudi biti na tom nepoznatom i još neslućenom mjestu isto tako razvijeniji od tamošnjih starosjedilaca koliko su legendarna

bića iz svemira bila razvijenija od naših predaka. Kakva li, pak, razočaranja ako nas je na tom još nepoznatom mjestu spuštanja razvoj pretekao, pa naši astronauti ne budu pozdravljeni kao "bogovi", nego se na njih bude, uz smiješak, gledalo kao na vrlo zaostala stvorenja!

V

- **"Bogovi" i ljudi rado su međusobno općili –**
 - **Još jedna izložba novih vozila –**
 - **Podaci o djelovanju ubrzanja –**
- **Prvi izvještaj o pogledu iz svemirskog broda –**
- **Pričanje čovjeka koji je preživio opći potop –**
 - **Što je "istina" –**

Potkraj prošlog stoljeća zbilo se na brdu Kujundžik značajno otkriće: pronašli su junački ep velike izražajne snage, urezan u dvanaest glinenih ploča; pripadao je knjižnici asirskog kralja Asurbanipala. Bio je napisan na akadskom; u međuvremenu je pronađen još jedan primjerak, koji potječe od kralja Hamurabija. Nesumnjivo je da za ep "Gilgameš" imamo zahvaliti Sumercima, tom tajanstvenom narodu podrijetlo kojega ne znamo a koji nam je ostavio čudnovate brojčane nizove i veličanstvenu astronomiju. Očito je, također, da se kroz ep "Gilgameš" provlači crvena nit usporedo s biblijskom Knjigom postanka.

Na prvoj od glinenih ploča što su pronađene na Kujundžiku govori se o tome kako je nepobjedivi junak Gilgameš sagradio zid oko Uruka. Na njoj piše da je "nebeski bog" živio u kući na uzvisini, koja je imala hambaru, i da su na gradskim zidinama stajale straže. Navodi se da je Gilgameš bio mješavina "boga" i čovjeka; u dvije trećine bijaše "bog" a u jednoj čovjek. Hodočasnici koji su dolazili u Uruk, zapanjeno su i sa strahopoštovanjem gledali njegovo tijelo, jer nikad do tada nisu vidjeli nešto tako lijepo i snažno. Dakle, na početku tog izvještaja opet se javlja misao o miješanju "boga" i čovjeka.

Druga ploča govori o tome kako je nebeska boginja Aruru stvorila jedan drugi lik: Enkidua. Enkidu je vrlo potanko opisan: cijelo mu je tijelo bilo dlakavo, nije znao ništa o zemlji i ljudima, bio je odjeven u krzno, jeo je bilje s polja i pio zajedno sa stokom na pojilištu, čak se rvaio s uskovitlanom vodom u bujicama.

Kad je Gilgameš, kralj grada Uruka, saznao za to ne baš privlačno stvorenje, naredio je da se primitivcu dade neka lijepa žena kako bi se odbio od stoke. Primitivac Enkidu je nasjeo na kraljev trik (ne kaže se ništa o tome je li sa

zadovoljstvom ili ne) i proveo je šest dana i šest noći s nekom polubožanskom ljepoticom. To malo kraljevsko svodenje tjera na razmišljanje: barbarskom društvu nije, ipak, bliska pomisao o križanju poluboga i poluživotinje.

Na trećoj se ploči opet govori o nekom oblaku prašine što je stigao iz daljine: nebo je zagrmjelo, zemlja je zadrhtala, te se pojavio "bog Sunca" i zgrabio Enkidua snažnim krilima i pandžama. Zapanjuje podatak da se Enkiduu činilo kao da mu je netko tijelo prignječio olovom i kao da mu je tijelo teško poput stijene.

Priznamo li starim pripovjedačima sposobnost maštanja nimalo manju nego što je mi imamo, i oduzmemo li još i dodatke prevodilaca i prepisivača, ipak ostaje ono čudnovato: odakle su stari kroničari mogli znati da tijelo pri određenu ubrzanju postaje teško kao olovo? Nama su poznate sile gravitacije i ubrzanja. Kad nekog astronauta pri polasku pritisne na sjedište sila nekoliko puta veća od sile teže, to je već unaprijed predviđeno.

No, kako je starim kroničarima mogla pasti na um takva misao?

Peta ploča izvještava o tome kako su se Gilgameš i Enkidu zajedno uputili u posjet prebivalištu "bogova". Već izdaleka sjajio se toranj u kojem je živjela boginja Irninis. Strelice i kamenje kojima su, s opreza, obasuli stražare, odbijalo se bez bilo kakva učinka. A kad su stigli do ograđena prostora u kojem su živjeli "bogovi", dočekao ih je glas:

"Vratite se! Ni jedan smrtnik ne smije doći na sveto brdo gdje prebivaju bogovi. Tko bogovima pogleda u lice, mora umrijeti."

"Ti moga lica ne možeš vidjeti, jer ne može čovjek mene vidjeti i na životu ostati..." piše u Drugoj knjizi Mojsijevoj.

Na sedmoj ploči zapisan je prvi izvještaj nekog očevica o vožnji svemirom, a potječe od Enkidua. On je četiri sata letio u mjedenim pandžama orla. Evo kako doslovce glasi taj opis:

"Kazao mi je: Pogledaj dolje zemlju! Kako izgleda? Pogledaj more! Kako ti se ono čini? Zemlja bijaše Poput brijega a more poput bare. Poletio je još više, četiri se sata penjao i kazao mi: Pogledaj dolje zemlju! Kako izgleda? Pogledaj more! Kako ti se ono čini? Zemlja bijaše poput vrta a more poput vitlarova kanala za navodnjavanje. Opet je četiri sata letio uvis i kazao: Pogledaj dolje zemlju! Kako izgleda? Pogledaj more! Kako ti se ono čini? Zemlja se doimala poput kaše od brašna a more poput korita."

Ovaj puta je, ipak, neko biće moralo vidjeti zemaljsku kuglu iz velike visine! Odviše je točan opis a da bi mogao biti puka maštarija! Kako bi se moglo napisati da je zemlja poput brašnaste kaše a more poput korita ! ako nije postojala nikakva predodžba o tome, kako izgleda zemaljska kugla "odozgo"? Jer, Zemlja se iz znatne visine uistinu doima poput mješavine brašnaste kaše i korita.

Budući da na istoj ploči piše kako su jedna vrata govorila kao živ čovjek, možemo tu čudnu pojavu bez razmišljanja identificirati kao zvučnik. Na osmoj ploči taj Enkidu, koji je vidio Zemlju iz velike visine, umire od neke tajanstvene bolesti, tako tajanstvene da Gilgameš pita da ga, možda, nije pogodio otrovan dah neke nebeske životinje. Odakle je Gilgamešu pala na um pomisao da otrovni dah neke nebeske životinje može izazvati smrtonosnu i neizlječivu bolest?

Deveta ploča opisuje kako je Gilgameš oplakivao svoga mrtvog prijatelja Enkidua i kako je odlučio poći na dalek put k bogovima, jer ga je sveudioj morila misao da bi mogao umrijeti od iste bolesti od koje je i Enkidu stradao. Na ploči piše da je Gilgameš stigao do dvaju brda što su nosila nebo a između kojih se dizahu Sunčeva vrata. Ispred Sunčevih vrata susreo je divove; koji ga nakon poduzetog razgovora propustiše, jer je i on bio u dvije trećine bog. Napokon je pronašao perivoj bogova, iza kojeg se prostiralo beskrajno more. Dvaput upozoriše bogovi Gilgameša na njegovu putu:

Gilgamešu, kamo juriš? Život koji tražiš nećeš naći. Stvarajući čovjeka, bogovi su ljudima namijenili smrt a za se zadržali život.

Gilgameš nije slušao upozorenja; on je, bez obzira na sve opasnosti, htio stići do Utnapištima, oca svih ljudi. Međutim, Utnapištim je živio s druge strane velikog mora; do njega nije vodio nikakav put i, osim boga Sunca, ni jedan brod nije letio k njemu. Gilgameš je uz razne pogibelji prešao more, te je na jedanaestoj ploči opisan njegov susret s Utnapištimom.

Gilgamešu se otac svih ljudi nije činio nimalo višim ni krupnijim od njega i zaključio je da su slični jedan drugome kao otac i sin. Utnapištim je ispričao Gilgamešu svoju prošlost, začudo: u prvom licu.

Na naše veliko čuđenje, Utnapištim nam točno opisuje opći potop; on priča da su ga "bogovi" upozorili o predstojećoj velikoj poplavi i naložili mu da sagradi barku na koju će ukrcati žene i djecu, svoju rodbinu i zanatlije svih vrsti. Opis vremena, tame, vode koja je nadolazila i očaja ljudi koje nije mogao povesti sa

sobom, odiše još i danas velikom pripovjedačkom snagom. I tu se, kao i u biblijskom opisu Noina doživljaja, priča o gavranu i golubici koji su pušteni s barke i o tome kako je konačno, kad su se vode povukle, barka pristala uz neko brdo. Podudarnosti su u izvještaju o potopu u epu "Gilgameš" i Bibliji očite, i ni jedan ih učenjak i ne poriče. U tim podudarnostima zapanjuje to što susrećemo druga obilježja i druge "bogove".

Dok biblijski izvještaj o potopu potječe iz druge ruke, Utnapištimovo pričanje u prvom licu ukazuje na to da u epu "Gilgameš" govori jedan preživjeli, jedan očevidac.

Da je na starom Orijentu prije nekoliko tisuća godina došlo do katastrofalne poplave, to je jasno utvrđeno. Starobabilonski zapisi klinastim pismom vrlo točno ukazuju gdje bi se, zapravo, mogli pronaći ostaci barke; s južne strane Ararata nađena su tri komada drveta koji, možda, obilježuju mjesto gdje je pristala barka. Sve u svemu, izgledi da se pronađu ostaci neke lađe koja je bila izrađena od drveta i koja je prije više od šest tisuća godina odoljela poplavi, izvanredno su mali.

U epu "Gilgameš" ne nalazimo samo najranije izvještaje nego i fantastične opise koje nije mogao izmisliti ni najpametniji čovjek u doba nastanka ploča, niti su ih, isto tako, mogli smisliti prevodioci i prepisivači iz idućih stoljeća. Jer, u tim se opisima sakrivaju činjenice koje su, zaključujemo to na osnovi današnjeg znanja, zacijelo bile poznate tvorcima epa "Gilgameš".

Može li nov niz pitanja unijeti malo svjetla u tamu? Je li moguće da se radnja epa "Gilgameš" uopće ne odvija na drevnom Orijentu nego u području Tiahuanaca? Može li se zamisliti da su Gilgamešovi potomci stigli iz Južne Amerike i donijeli sa sobom ep? Potvrđan odgovor na ta pitanja pružio bi objašnjenje za spominjanje Sunčevih vrata, prijelaz preko mora kao i iznenadno pojavljivanje Sumeraca, jer kao što je poznato sve tvorevine kasnijeg Babilona pripisuju se Sumercima! Egipatska razvijena kultura u doba faraona, bez sumnje je raspolagala knjižnicama u kojima su se čuvale stare tajne, poučavali se drugi o njima, upoznavaile se i prepisivale. Mojsije je, kao što već rekosmo, odrastao na egipatskom dvoru pa je, zacijelo, imao pristup u ugledne knjižnice. On je bio inteligentan i učen, drži se, uostalom, da je osobno napisao pet svojih knjiga, iako se ni do danas nije razjasnilo na kojem ih je jeziku pisao.

Pretpostavimo li da je ep "Gilgameš" od Sumeraca preko Asiraca i Babilonaca dospio u Egipat te da ga je mladi Mojsije tamo našao i prilagodio svojim ciljevima, onda nije biblijski opis potopa izvoran, već je to sumerski opis ...

Smiju li se postavljati takva pitanja? Nama se čini da je klasična metoda istraživanja prahistorije zaglibila i zato ne može doći do pravih, čvrstih i neoborivih rezultata. Odviše je vezana za ustaljena shvaćanja, nema prostora za maštanje i teoretiziranje, koji jedini mogu dati stvaralačke poticaje.

Mnoge mogućnosti da se istraži drevni Orijent razbile su se, svakako, o nepovredivost i svetost biblijskih knjiga. Nitko se nije usudio glasno izraziti pitanja i sumnje s obzirom na takvu svetinju. I tobože napredni učenjaci 19. i 20. stoljeća još uvijek su sputani duhovnim sponama tisućljećima starih zabluda, jer otkrivanje prošlosti mora dovesti u pitanje neke dijelove biblijskih tekstova. Uostalom i oni kršćani koji su vrlo pobožni morali bi shvatiti da se pojedine zgode što su opisane u Starom zavjetu nikako ne mogu spojiti s pojmom milostivog, golemog i posvuda prisutnog Boga. Upravo oni koji žele vjerske postavke Biblije zadržati nepovredivima, moraju ili bi morali biti zainteresirani za to da se razjasni tko je u davnim odgajao ljude, tko ih je upoznao s osnovnim pravilima života u društvenoj zajednici, tko ih je naučio pravilima higijene i tko je uništavao pokvarenjake.

Ako tako mislimo i pitamo, to ne znači da smo bezbožnici. Čvrsto smo uvjereni da će, kad i posljednje pitanje o našoj prošlosti dobije istinit i uvjerljiv odgovor, u beskonačnosti ostati NEŠTO što, u nedostatku nekog prikladnijeg imena, nazivamo BOG.

Ipak, postavka da se nezamislivi Bog za kretanje služio vozilima s kotačima i krilima, da je općio s primitivnim ljudima i da nije smio skinuti krinku, doima se, dokle god nema dokaza za nju, čudnovato i pretjerano. Odgovor teologa da je Bog mudar i da ne možemo naslutiti na koji će se način pokazati i upokoriti svoj narod, ne podudara se sa smislom naših pitanja pa zato ne zadovoljava. I pred novim bi činjenicama mnogi htjeli zatvoriti oči. Ali, budućnost dan za danom gricka našu prošlost. Za dvanaestak godina spustit će se prvi ljudi na Mars. Nađu li tamo barem jednu drevnu, odavno napuštenu građevinu, nađu li barem jedan predmet koji će ukazivati na to da su tamo prije bila neka razumna bića, otkriju li neki pećinski crtež koji će se još moći raspoznati, onda će ti nalazi dovesti u pitanje naše religije i uzdrmati našu prošlost. Jedno jedino takvo otkriće izazvat će najveću revoluciju i reformaciju u povijesti čovječanstva.

Ne bi li bilo pametnije da se, suočeni s neizbježivom budućnošću, obratimo svojoj prošlosti novim, maštovitim mislima? Daleko od toga da moramo biti bezvjerci, ali ne smijemo više biti ni tako lakovjerni kao do sada. Svaka religija ima skicu svoga boga; svaki je vjernik dužan da misli i vjeruje u skladu s tom skicom. Međutim, usporedo s dobom svemirskih letova sve nam se više približava duhovni sudnji dan. Teološki oblaci će se ispariti, poderat će se kao pramenovi magle. Usporedo s odlučnim koracima u svemir, morat ćemo spoznati da ne postoje dva milijuna bogova, ni dvadeset tisuća sekti, ni deset velikih religija, nego samo jedna jedina.

No, nastavimo graditi na svojoj pretpostavci o fantastičnoj prošlosti čovječanstva! Do ovog časa stvari stoje ovako:

Davno prije naše ere otkrio je neki nepoznati svemirski brod našu planetu. Posada je broda vrlo brzo ustanovila da na Zemlji postoje svi uvjeti za nastanak inteligentnih bića. Naravno, tadašnji "čovjek" još nije bio homo sapiens, već nešto drugo... Nepoznati astronauti umjetno su oplodili nekoliko ženki tih bića, duboko ih uspavali, kako izvještavaju stare legende, i otputovali. Za nekoliko su se tisućljeća vratili i zatekli ponegdje primjerke homo sapiensa. Nekoliko su puta ponovili oplemenjivanje dok napokon nije nastalo razborito biće koje je moglo usvojiti pravila o životu u društvenoj zajednici. U ono su doba ljudi još uvijek bili divljaci. Budući da je postojala opasnost da bi oni mogli nazadovati i opet se pariti sa životinjama, uništili su astronauti neuspjele primjerke ili su ih povelili sa sobom kako bi ih naselili na drugim kontinentima. Nastale su prve zajednice i prva umijeća; oslikavale su se stijene i pećinski zidovi, razvila grnčarija i uspješno izvodili prvi koraci u graditeljstvu.

Ti su prvi ljudi osjećali veliko strahopoštovanje prema nepoznatim svemirskim putnicima. Budući da su se astronauti iznenada pojavljivali i isto tako iznenada nestajali, postali su za njih "bogovi". Iz nekog nedokučivog razloga "bogovima" je bilo stalo do toga da se razumna bića dalje razvijaju. Brinuli su se o svojim štíćenicima, željeli su spriječiti da se oni pokvare i zaštititi ih od zla. Željeli su osigurati pozitivan razvoj njihove zajednice. Neuspjele su primjerke istrijebili i pobrinuli se da ostali imaju uvjete za uspješan razvoj društva.

Priznajemo, ta je teorija još puna rupa. Nedostaju dokazi, reći će mnogi. Budućnost će pokazati koliko se tih rupa može zakrpiti. Ova knjiga iznosi jednu od brojnih hipoteza, koja nipošto ne mora biti "istinita". Ipak, u usporedbi s teorijama koje mnogim religijama omogućuju da bezbrižno žive u zaklonu

svojih svetinja, možemo i mi svojoj hipotezi pridati jedan malen postotak vjerojatnosti.

Možda bi bilo dobro da kažemo nekoliko jednostavnih riječi o "istini". Svaki besprijekoran vjernik neke religije uvjeren je da on poznaje "istinu". To ne vrijedi samo za kršćane, nego u istoj mjeri i za pripadnike drugih velikih ili malih vjerskih grupa. Teozofi, teolozi i filozofi dobro su upoznali svoju nauku, svog učitelja i njegovo poučavanje; oni su uvjereni da su pronašli "istinu". Razumije se, svaka religija ima svoju povijest, odgovarajuća Božja obećanja, ima svoje dogovore s Bogom, njegovim prorocima i mudrim učiteljima koji su kazali to i to... Dokazi "istine" polaze uvijek od središta vlastite religije. Posljedica je skučen svijet ideja koji nam se već u djetinjstvu postavlja kao okvir svih razmišljanja i vjerovanja; pa ipak, pokoljenja su i pokoljenja živjela i žive u uvjerenju da ona znaju "istinu".

Naše je skromno mišljenje da se "istina" ne može znati. U nju se, u najboljem slučaju, može vjerovati. Tko uistinu traga za istinom, ne može je i ne smije tražiti samo u okviru svoje vlastite religije. Ne kumuje li pri tako važnoj stvari nepoštenje? Što je, uostalom, svrha i cilj života? Da se vjeruje u "istinu" ili da se ona traži? Ako se u zemlji dviju rijeka (Irak, op. prev.) i dokažu arheološki činjenice iz Starog zavjeta, te činjenice još uvijek ne mogu biti nikakav dokaz o "istini" određene religije. Iskopaju li se negdje drevni gradovi, sela, bunari ili zapisi, ti nalazi dokazuju povijest određenog naroda. Međutim, oni ne dokazuju i to da je bog tog naroda jedini bog (a ne astronaut).

Iskopine diljem svijeta dokazuju da predaje odgovaraju činjenicama. No, bi li, na primjer, iskopine iz Perua mogle navesti barem jednog jedinog kršćanina da i boga iz predinkaske kulture prizna kao pravog boga? Mi, sasvim jednostavno, držimo da je sve mit ili istinita povijest nekog naroda. I ništa više. No, to je, mislimo, vrlo mnogo.

Tko, dakle, uistinu traži istinu, ne može nove, smione i još nedokazane pretpostavke odbaciti samo zato jer one ne odgovaraju njegovu shvaćanju (ili vjerovanju). Budući da se prije stotinu godina još nije pomišljalo na svemirske letove, nisu naši očevi i djedovi ni mogli sebi razbijati glavu time jesu li naši preci doživjeli posjet iz svemira ili nisu. Uzmimo u obzir strašnu ali, na žalost, moguću pretpostavku da našu današnju civilizaciju potpuno uništi nuklearni rat. Za 5000 godina arheolozi bi pronašli komade njujorškog Kipa slobode. Prema današnjem načinu shvaćanja, ti bi budući arheolozi morali utvrditi: radi se o nekom nepoznatom božanstvu, vjerojatno o božanstvu vatre (zbog zublje) ili o

božanstvu Sunca (zbog zraka oko glave kipa). Mogućnost da se radi o nečem posve jednostavnom, to jest, o nekom kipu slobode, ne bi se smjela, ako bi se zadržala današnja shvaćanja, ni spomenuti. Putovi se u prošlost više ne mogu zakrčiti vjerskim dogmama.

želimo li se dati u tegobnu potragu za istinom, moramo skupiti svu hrabrost kako bismo napustili ustaljenu kolotečinu misli i posumnjali u sve ono što smo dosad držali ispravnim i istinitim. Možemo li sebi još dopustiti da zatvaramo oči i čepimo uši, samo zato jer nove misli zvuče heretički i besmisleno?

Uostalom, i pomisao o spuštanju na Mjesec zvučala je prije pedeset godina potpuno besmisleno.

VI

- **Zar su svi kroničari imali istu, bujnu maštu? –**
- **Uvijek se iznova javljaju "nebeska kola"! –**
- **Nuklearne eksplozije u prahistorijsko doba? –**
- **Kako su se otkrivale planete bez teleskopa? –**
 - **Neobičan sirijusov kalendar –**
 - **Na sjeveru ništa novo –**
 - **Gdje su nestale stare knjige? –**
 - **Sjećanja na nas za 6965. godinu –**
- **Što bi ostalo od nas poslije posvemašnjeg razaranja? –**

Sudeći prema našim dosadašnjim bilješkama i zapažanjima, u drevno su doba postojale neke stvari kojih, prema uobičajenim predodžbama, nije smjelo biti. Međutim, nagomilani nalazi nisu još nipošto ugasili našu skupljačku strast.

Evo, čak se i u eskimskoj mitologiji tvrdi da su prva plemena donijeli na sjever "bogovi" mjedenih krila! Najstarije indijanske legende govore o žar-ptici koja je donijela vatru i plodove. Napokon, mitologija naroda Maja, "Popol Vuh", priča o tome kako su "bogovi" sve mogli vidjeti: svemir, sve četiri strane svijeta, pa čak i okruglo lice Zemlje.

Zašto Eskimi buncaju o neakvim kovinskim pticama? Zašto Indijanci pričaju o nekakvoj žar-ptici? Odakle su preci Maja znali da je Zemlja okrugla?

Maja bijahu mudri, imali su visoko razvijenu kulturu. Ostavili su nam ne samo čudesan kalendar nego i nevjerojatne račune. Oni su Venerinu godinu proračunali na 584 dana a trajanje su Zemljine godine procijenili na 365,2420 dana. (Današnji točan proračun: 365,2422!) Maja su nam ostavili proračune za 64 milijuna godina. Noviji zapisi bave se, čak, pojedinostima koje važe za 400 milijuna godina. Znamenitu bi Venerinu jednadžbu lako mogao izračunati elektronski mozak. Teško je, međutim, shvatiti da ona potječe od nekoga prašumskog naroda! Venerina jednadžba naroda Maja izgleda ovako:

Colkin (sveta godina, op. prev.) ima 260, Zemljina godina 365, a Venerina godina 584 dana. U tim se brojkama sakriva čudna mogućnost dijeljenja: 365

jest pet puta djeljivo sa 73, a 584 osam puta. Ta nevjerojatna formula izgleda ovako:

(Mjesec) $20 \times 13 \times 2 \times 73 = 260 \times 2 \times 73 = 37960$

(Sunce) $8 \times 13 \times 5 \times 73 = 104 \times 5 \times 73 = 37960$

(Venera) $5 \times 13 \times 8 \times 73 = 65 \times 8 \times 73 = 37960$

Dakle, nakon 37960 dana svi se ciklusi podudaraju. Mitologija tvrdi da će tada "bogov"« doći na poduže vrijeme.

Predinkaski su narodi u svojim legendama o bogovima pričali o tome kako su zvijezde naseljene i kako će "bogovi" sa zviježđa Vlašića sići k njima. Uvijek iznova opisuju sumerski, asirski, babilonski i egipatski tekstovi klinovim pismom tu istu sliku: sa zvijezda su sišli "bogovi" i vratili se opet na njih, vozili su se ognjenim brodovima ili barkama po nebu, imali su strašna oružja i obećali su pojedinim ljudima besmrtnost.

Potpuno je razumljivo da su stari narodi svoje bogove tražili na nebu kao i da su dali maha svojoj mašti kako bi veličali divotu tih nepojmljivih prikaza. Ako i uzmemo sve to u obzir, ipak preostaje odveć mnogo nelogičnosti.

Odakle je, na primjer, tvorac "Mahabharate" znao da može postojati oružje koje je u stanju da zemlju kazni s dvanaest godina suše? Oružje koje može ubiti i nerođenu djecu u majčinoj utrobi? Taj staroindijski ep "Mahabharata" opširniji je od Biblije a njegova osnovna jezgra je, čak prema vrlo opreznoj procjeni, stara najmanje 5000 godina. Veoma se isplati čitati taj ep kroz nove naočale.

Više se gotovo i ne čudimo kad iz "Ramajane" saznajemo da su vimane, to jest, leteći strojevi, s pomoću žive i snažnog pogonskog vjetra letjele na velikim visinama. Vimane su mogle prevaliti beskrajne udaljenosti i letjeti odozdo prema gore, odozgo prema dolje i odostraga prema naprijed. Dakle, bile su to svemirske letjelice zavidnih manevarskih mogućnosti! Naš citat potječe iz prijevoda N. Dutta (Engleska, 1891):

"Po Raminoj zapovijedi popeše se divna kola, uza snažnu tutnjavu, do nekoga brda do oblaka ..."

Pažnju nam privlači ne samo to što se opet spominje neka letjelica, nego i to što kroničar ponovno govori o snažnoj tutnjavi. Evo jednog drugog citata, iz "Mahabharate":

"Bima je letio sa svojom vimanom na nekoj golemoj zruci koja se sjala poput sunca i tutnjala poput grmljavine za oluje." (C. Roy, 1889)

I mašti je potreban neki oslonac. Kako može ljetopisac davati opise za koje je nužna predodžba o raketi kao i spoznaja da takvo vozilo može jahati na zruci i da prouzrokuje strašnu tutnjavu?

U "Samsaptakabadi" se naglašuju razlike između kola koja mogu letjeti i onih koja to ne mogu. Prva knjiga "Mahabharate" otkriva intimne doživljaje neudate Kunti, koju je ne samo posjećivao bog Sunca nego je na kraju dobila i sina koji se sjajio poput sunca. Budući da se Kunti, već i tada!, bojala da će biti osramoćena, stavila je dijete u košaricu koju je spustila u rijeku. Košaricu je izvadilo iz vode Adhirata, neki pošten čovjek iz kaste šudra, i othranio djetesce.

U stvari, ta priča ne bi gotovo ni zavrijedila da se spominje kad u njoj ne bi bilo tako očite sličnosti s Mojsijevim životom! I, uvijek se iznova uporno pojavljuju priče o tome kako su "bogovi" oplođivali ljude. Slično kao i Gilgameš, kreće Arjuna, junak "Mahabharate", na dalek put kako bi potražio bogove i zamolio od njih oružje. Pošto je nakon brojnih opasnosti pronašao bogove, pojavljuje se pred njim Indra glavom, gospodar neba, zajedno sa svojom ženom Sahi. Njih se dvoje pred hrabrim Arjunom ne pojavljuju bilo kako, ni govora, oni se pojavljuju u nebeskim bojnim kolima i pozivaju ga, čak, da se odveze s njima u nebo.

U "Mahabharati" se nalaze tako precizni brožčani podaci da se stječe dojam kako je autor posve točno znao ono što je pisao. On užasnuto opisuje neko oružje što je moglo ubiti sve one ratnike koji su nosili na tijelu nešto kovinsko; ako bi pravodobno saznali o upotrebi tog oružja, ratnici bi strgnuli s tijela sve metalne dijelove koje su nosili, skočili bi u rijeku i pažljivo oprali sebe i sve ono što su dotaknuli. Ne bez razloga, kako kaže autor, jer je to oružje tako djelovalo da je ispadala kosa i nokti na rukama i nogama. Sve živo, jadikuje on, postalo bi blijedo i slabo.

U 8. knjizi susrećemo opet Indru u njegovim nebeskim sjajnim kolima. On je od svih ljudi odabrao Judistiru da bude jedini smrtnik koji smije stupiti u nebo. Ovdje, opet, upada u oči podudarnost s izvještajima o Henoku i Iliji.

U istoj knjizi piše (to je, valjda, prvi izvještaj o bacanju neke H-bombe) da je Gurka s jedne velike vimane ispalio jedan jedini hitac na trostruki grad. Izvještaj sadrži riječi kojih se sjećamo iz izjava očevidaca nakon eksplozije prve vodikove bombe na koraljnom otoku Bikini: digao se užaren dim, deset

tisuća puta blještaviji od sunca, i pretvorio grad u pepeo. Kad je Gurka ponovno sletio, njegovo je vozilo sličilo blistavoj gromadi antimona. Filozofi su, pak, uvjereni da "Mahabharata" govori o tome kako je vrijeme sjeme svemira...

I tibetske knjige "Tantjua" i "Kantjua" spominju prapovijesne letjelice, koje nazivlju "biserima na nebu". Obje knjige izrazito naglašavaju da je to saznanje tajna i da nije namijenjeno javnosti. U "Samarangana Sutradari" postoje cijela poglavlja u kojima se opisuju zračne lađe što na svom kraju siplju vatru i živu.

Riječ "vatra" u starim zapisima ne mora značiti goruću vatru, jer se može nabrojiti, sveukupno, četrdesetak raznih vrsti "vatre" koje su u vezi, uglavno s električkim i magnetskim pojavama. Teško nam je povjerovati u to da su stari narodi znali da se može i kako se može iz teških kovina dobiti energija. S druge strane, ne smiju se stvari odviše pojednostaviti i stari tekstovi na sanskrtu shvatiti kao običan mit! Obilje ovdje već navedenih mjesta iz starih zapisa čini gotc pouzdanom pretpostavkom da su se u drevno doba Zemlji viđali "bogovi" koji su letjeli. Starom, na žalost još uvijek prokušanom metodom: "... To ne stoji... to su greške u prijevodu... to su plodovi bujne mašte autora ili prepisivača", ne možemo daleko stići. Guštari što sakriva našu prošlost moramo krčiti novim načinom mišljenja, koje se zasniva na tehničkim spoznajama našeg doba. Kao što treba objasniti pojavu svemirskih brodova u prahistoriji, treba razjasniti i pojavu stravičnih oružja koja se često opisuju a koja su uvijek bogovi, barem, jedno upotrijebili. Tekstovi iz "Mahabharate" tjeraju na razmišljanje:

"Činilo se kao da je nastupio smak svijeta. Sunce se vrtjelo u krugu. Opaljen žarom oružja, svijet se u groznici rušio. Slonove je osmudila vrućina, pa mahnito jurili amo-tamo tražeći zaklon pred užasnom jarom. Voda postade vruća, životinje ugibahu, neprijatelj bijaše pokošen a razbjesnjela vatra rušila je stabla jedno za drugim, kao kad šuma gori. Slonovi su užasno rikali i u široku krugu rušili se, ugibajući, na zemlju. Konji i bojna kola izgorješe, i sve je izgledalo kao poslije požara. Tisuće kola bijaše uništeno, a onda se nad more spustila duboka tišina. Počeše puhati vjetrovi, i na zemlji postade svjetlije. Pred očima se ukazao grozan prizor. Leševi poginulih bijahu strašnom vrućinom tako unakaženi da više nisu sličili ljudima. Nikad prije toga nismo vidjeli tako stravično oružje niti smo ikad prije toga čuli nešto o takvu oružju." (C. Roy, Drona Parva, 1889)

Oni koji su, ipak, iznijeli živu glavu, priča se dalje, oprali su sebe, svoju opremu i oružje jer je sve bilo obloženo smrtonosnim dahom "bogova". Kako

ono piše u epu "Gilgameš"? "Je li te, možda, pogodio otrovan dah nebeske životinje?"

Alberto Tulli, negdašnji upravitelj egipatskog odjela u Vatikanskom muzeju, pronašao je jedan dio nekog zapisa iz doba Tutmozisa III, koji je živio oko 1500 godina prije naše ere. U tom se zapisu priča kako su učenjaci vidjeli neku ognjenu kuglu što se približila po nebu, a koje je dah zaudarao; Tutmozis i njegovi vojnici promatrahu taj prizor dokle god se ognjena kugla nije popela u južnom pravcu i nestala s vidika.

Svi navedeni tekstovi nastali su nekoliko tisućljeća prije naše ere. Autori su živjeli na različitim kontinentima i pripadali su različitim kulturama i religijama. Telegrafa još nije bilo a ni međukontinentalna putovanja nisu bila na dnevnom redu. Pa ipak, na svim četirima stranama svijeta i u nebrojenim izvorima pronalazimo gotovo na dlaku jednake izvještaje. Zar su svi autori imali jednaku maštu? Zar su svi oni bili na jednak način, gotovo manijakalno, opsjednuti istim fenomenima? Nemoguće je i nezamislivo da tvorci "Mahabharate", Biblije, epa "Gilgameš", zapisa Eskima, Indijanaca, sjevernih naroda, Tibetanaca i autori mnogih drugih izvora slučajno i bez razloga iznose jednake opise "bogova" koji lete, čudnovatih, nebeskih vozila i strašnih katastrofa koje su povezane s tim pojavama. Nemoguće je da bi mašta na cijelom svijetu stvarala jednake plodove. Ti gotovo jednoobrazni izvještaji mogli su nastati samo na temelju činjenica, dakle na temelju prahistorijskih događaja, tj. pisalo se o onome što se vidjelo. Ako je, a u tome se gotovo ništa nije izmijenilo ni do danas, izvjestitelj iz pradavnog doba i napuhao svoje izvještaje, ipak u središtu svih ekskluzivnih izvještaja, kao i danas, ostaje činjenica, točno opisan događaj. A on, zacijelo, nije mogao biti izmišljen na tolikim mjestima i u različito vrijeme.

Zamislimo jedan primjer:

U afričku prašumu spušta se prvi put helikopter. Nijedan domorodac nije još vidio takav stroj. Uza strašnu tutnjavu spustio se helikopter na neku čistinu te je iskočila van posada u ratnoj opremi, sa šljemovima i automatima. Urođenik s pregačom oko bokova stoji ošamućen i zaprepašten tom stvari što je sišla s neba i njemu nepoznatim "bogovima". Nakon stanovitog vremena helikopter se opet diže i nestaje u zraku.

Ostavši ponovno sam, urođenik je pod snažnim dojmom te pojave. On će ostalima, koji nisu bili prisutni, pričati što je vidio; o nekoj ptici, o nekom

nebeskom vozilu koje grmi i smrdi, o bićima koja imaju bijelu kožu, i koja nose oružje što siplje vatru... Taj će se čudnovati posjet upamtiti za sva vremena i prenositi s koljena na koljeno. Kad otac bude pričao o tome svom sinu, nebeska ptica neće, dabome, postajati manja a bića koja su izašla iz nje postajat će sve neobičnija, sve veličanstvenija i sve moćnija. To će se i još štošta drugo dodati. Međutim, pretpostavka za tu čudnovatu priču bilo je stvarno spuštanje helikoptera: helikopter je sletio na čistinu u prašumi i iz njega se izverala posada. Taj će događaj nastaviti da živi u mitologiji plemena.

Neke se stvari ne mogu izmisliti. Mi i ne bismo u prahistoriji tražili astronaute i nebeske letjelice da se o tim pojavama govori samo u dvije ili tri stare knjige. No, budući da u stvarnosti gotovo svi zapisi drevnih naroda diljem svijeta pričaju isto, moramo pokušati da razjasnimo objektivnu istinu što se krije u njima.

"Sine čovječji! Ti boraviš u rodu odmetničkom koji ima oči, a ne vidi, uši ima, a ne čuje..." (Ezekiel, 12: 1)

Znamo da su svim sumerskim bogovima odgovarale određene zvijezde. Marduk = Mars, najviši među bogovima, imao je, prema predaji, lik od čista zlata, težak osamsto talenata; to bi odgovaralo, ako se može vjerovati Herodotu, kipu od 24.000 kg čista zlata. Ninurta = Sirijus bio je sudac svemira i donosio je odluke o smrtnicima. Postoje pločice s tekstom ispisanim klinovim pismom koji predstavlja obraćanje Marsu, Sirijusu i Vlašićima. U sumerskim himnama i molitvama uvijek se iznova spominju božja oružja koja su zbog svog oblika i djelovanja morala u ono doba biti potpuno neshvatljiva. U hvalospjevu Martuu opisuje se kako on pušta ognjen dažd i kako svoje neprijatelje uništava sjajnom munjom. Inana se opisuje kako se penje na nebo, sjaji strašnim, zasljepljujućim blijeskom i uništava kuće neprijatelja. Pronađeni su crteži i, čak, model neke nastambe koja se doima poput nekoga drevnog atomskog skloništa: okrugla je, glomazna i ima samo jedan, čudno uokviren otvor. Iz tog istog razdoblja, oko 3000 godina prije naše ere, pronašli su arheolozi zapregu s kolima i vozačem i, pored toga, dva rvača, sve izrađeno besprijekorno i uredno. Sumerci su, to je dokazano, vladali savršenim zanatskim umijećem. Zašto su modelirali neki nezgrapni "bunker" kad su druga iskopavanja u Babilonu i Uruku otkrila mnogo istančanije izrađena djela? Tek prije stanovitog vremena pronađena je u gradu Nipuru, 150 kilometara južno od Bagdada, jedna cijela sumerska knjižnica, s otprilike 60.000 ispisanih glinenih ploča. Sad imamo najstariji opis općeg potopa, urezan na pločama sa šest stupaca. Na pločama se spominje pet

prepotopnih gradova: Eridu, Badtibira, Larak, Špitar i Šurupak. Dva od tih gradova nisu još do sada pronađena. Na tim najstarijim do danas dešifriranim pločama, sumerski se Noa zove Ciuzudra; on je, navodno, živio u Šurupaku te je tamo i sagradio svoju lađu. Sada, dakle, raspolažemo još starijim opisom potopa nego što je onaj u epu "Gilgameš". Možda će novi nalazi donijeti još starije opise.

Ljudi drevnih kultura kao da su bili opsjednuti idejom besmrtnosti i ponovnog rađanja. Sluge su i robovi, očito, dobrovoljno lijegali sa svojim gospodarima u grob; u grobnici Šub-Ata nađeno je sedamdesetak kostura u savršenom redu jedan do drugoga. Bez bilo kakvih znakova nasilja, dočekali su sjedeći ili ležeći, u odjeći divnih boja, smrt koja je, možda s pomoću otrova, zacijelo brzo i bezbolno nastupila. Vjerojatno su bili uvjereni da će sa svojim gospodarima započeti nov život na drugom svijetu. Tko li je samo tim poganskim narodima utuvio u glavu ideju o ponovnom rođenju?

Ništa manje ne zbunjuje ni svijet egipatskih bogova. I drevni tekstovi naroda s Nila izvještavaju o moćnim bićima koja su se u lađama kretala po nebeskom svodu. Jedan zapis klinovim pismom, koji se obraća bogu Sunca Rau, glasi:

"Ti se držiš sa zvijezdama i Mjesecom, vučeš Atonov brod po nebu i zemlji, kao i zvijezde što se neumorno okreću i zvijezde na sjevernom polu što ne zalaze." Evo natpisa s jedne piramide:

"Ti si taj koji stoji na čelu Sunčeva broda starog milijune godina."

Iako su stari Egipćani bili vrsni matematičari, ipak je čudno što su u vezi sa zvijezdama i nekim nebeskim brodom govorili o milijunima godina. Što ono kaže "Mahabharata"? "Vrijeme je sjeme svemira."

U Memfisu je drevni bog Pta predao kralju dva kipa za proslavu godišnjice njegove vladavine i pozvao ga da slavi te godišnjice šest puta po sto tisuća godina. Treba li, uopće, spomenuti da se bog Pta, prije nego što je kralju predao kipove, pojavio u sjajnim Elektronovim i Atonovim nebeskim kolima i da je, zatim, opet nestao u njima na obzorju? U Edfuu se još i danas mogu naći na vratima i hramovima crteži Sunca s krilima ili sokola koji lebdi u zraku i koji ima na sebi natpis o vječnosti i vječnom životu. Ni na jednom dosad poznatom mjestu na zemlji ne postoji tako golem broj crteža božanskih simbola s krilima kao u Egiptu.

Svaki turist zna za otok Elefantinu sa znamenitim vodomjerom u Asuanu. Već u najstarijim zapisima zove se taj otok Elefantina, zato jer sličí slonu. To je točno: otok je nalik slonu. Ali, odakle su to znali stari Egipćani kad se taj oblik može zapaziti samo iz velike visine iz neke letjelice? Naime, nema ni jednog brda odakle bi se mogao vidjeti otok i naslutiti njegov oblik!

Natpis na jednoj građevini u Edfuu, također pronađen tek nedavno, izvještava da je ta građevina nadzemaljskog podrijetla: nacrt je izradio Imhotep, koji je poslije proglašen božanstvom. Dakle, taj je Imhotep vrlo zagonetna i mudra ličnost, Einstein svoga doba. On je bio svećenik, pisac, liječnik, arhitekt i mudrac. U to drevno doba, doba Imhotepa, ljudi su, drže arheolozi, kao oruđe za obrađivanje kamena upotrebljavali samo drvene klinove i bakar, a ni jedno ni drugo nije pogodno za piljenje granitnih blokova. Međutim, mudri Imhotep sagradio je svom kralju Đozeru stepenastu piramidu u Sakkari! Ta građevina, visoka 60 metara, izrađena je tako stručno da su sva kasnija zdanja mogla biti samo neuspjele kopije. Tu piramidu, okruženu zidom visokim 10 metara i dugim 1600 metara, nazvao je Imhotep "Kućom vječnosti"; on je dao i sebe sahraniti unutra, kako bi ga bogovi, kad se vrate, mogli probuditi.

Poznato je da su sve piramide podignute u skladu s astronomskim pojavama. Ne djeluje li to saznanje malo nezgodno s obzirom na okolnost da je otkriveno vrlo malo podataka o staroegipatskoj astronomiji? Jedna od mnogobrojnih zvijezda za koje su hajali Egipćani bijaše Sirijus. No, upravo ta zainteresiranost za Sirijus doima se čudno, jer iz Memfisa se Sirijus mogao vidjeti samo početkom poplave Nila, i to malo iznad obzorja u praskozorje. Da bi zbunjenost bila potpuna, u Egiptu je pronađen jedan točan kalendar, iz 4221. godine prije naše ere! Taj se kalendar ravna prema Sirijusovu izlasku (početni datum = 19. srpnja) i daje podatke o godišnjim ciklusima za više od 32.000 godina.

Priznajemo, stari su astronomi imali dovoljno vremena da godinu za godinom promatraju Sunce, Mjesec i zvijezde, tako da su mogli na kraju zapaziti da se nakon, otprilike, 365 dana sva nebeska tijela nađu opet na istom mjestu. Ne čini li se, pak, potpuno besmislenim to što su prvi kalendar stvorili baš na temelju Sirijusa, iako bi, da su se poslužili Suncem i Mjesecom, imali lakši posao a došli bi i do točnijih rezultata? Po svoj je prilici Sirijusov kalendar, zapravo, fiktivna tvorevina, račun vjerojatnosti, jer on, ipak, nije mogao proroci izlazak zvijezde: poplava Nila i istodobno pojavljivanje Sirijusa na jutarnjem obzorju bijahu puki slučaj. Nije svake godine bilo poplave Nila, niti je Nil poplavljavao uvijek istog dana. Zašto je, dakle, nastao Sirijusov kalendar?

Postoji li i tu neka drevna predaja? Je li postojao, možda, neki zapis ili neko obećanje koje je brižljivo čuvalo svećenstvo?

U jednom grobu, misli se da je to grob kralja Udimusa, pronađena je zlatna ogrlica i na njoj kostur neke potpuno nepoznate životinje. Odakle potječe ta životinja?, Kako da se objasni činjenica da su Egipćani već u početku prve dinastije poznavali decimalni sustav?, Kako je već tako rano nastala tako razvijena civilizacija? Odakle potječu već u početku egipatske kulture predmeti od bronce i bakra? Odakle Egipćanima nevjerojatno poznavanje matematike i kompletno pismo?

Prije nego što se pozabavimo nekim veličanstvenim građevinama, koje postavljaju bezbrojna pitanja, bacimo još jedan kratak pogled na stare zapise:

Odakle autorima priča iz "Tisuću i jedne noći" onakvo zapanjujuće bogatstvo ideja? Kako im je pala na um pomisao o svjetiljci iz koje po želji govori čarobnjak?

Kakva je to bujna mašta smislila "Sezame, otvori se!", u koji se sakrivao Ali Baba sa svojim razbojnicima?

Danas nas, naravno, takve ideje više ne zbunjuju, jer nam televizor, čim pritisnemo dugme, pokazuje sliku koja govori. Isto tako, otkad se u svakoj povećoj robnoj kući vrata otvaraju s pomoću foto-ćelija, "Sezame, otvori se!" više ne predstavlja neku osobitu zagonetku. Ipak, ispada da je moć zamišljanja starih pripovjedača bila tako nezamisliva da naši suvremeni pisci utopijskih romana stvaraju, u usporedbi s njima, vrlo bijedna djela. Osim ako se stari pripovjedači za razbuktavanje svoje mašte nisu služili nečim što im je bilo djelomice poznato, nešto što su vidjeli i doživjeli!

U svijetu bajki i legendi nedokučivih kultura, koje nam još ne pružaju nikakva čvrsta uporišta, tlo pod nogama postaje posve nesigurno a zbunjenost još veća.

Islandske i staronorveške predaje spominju, naravno, "bogove" koji su se vozili po nebu. Boginja Frigg je imala neku služavku Gna. Ona ju je na nekom konju, koji se dizao u zrak iznad kopna i mora, slala u razne krajeve. Konj se zvao "Bacač Kopita", a jednom je Gna, tako priča legenda, susrela visoko u zraku nekoliko čudnih kaca. U "Alwisliedu" su Zemlja, Sunce, Mjesec i svemir dobili različita imena, to jest, različito se zovu prema tome je li se o njima govori s gledišta čovjeka, "bogova", divova ili aza (u skandinavskoj mitologiji bogovi

nebesnici, op. prev.). Kako su, zaboga, u prahistorijsko doba mogli nastati različiti pogledi s obzirom na jedan isti pojam kad je vidik bio još vrlo skučen? Iako je učenjak Sturluson nordijske i staronjemačke svete himne, legende i pjesme zapisao tek oko 1200. godine naše ere, ipak su one stare nekoliko tisuća godina. U tim se zapisima vrlo često svijet simbolički opisuje kao ploča ili kugla, što je prilično neobično, a Thor, vrhovni bog, prikazuje se uvijek sa čekićem, batom. Profesor Ktihn je zastupao gledište da riječ čekić znači "kamen", da potječe iz kamenog doba i da se tek poslije prenijela na brončane i željezne čekiće. Prema tome bi Thor i njegov simbolični bat morali biti vrlo stari i vjerojatno potjecati iz kamenog doba. Inače, riječ Thor u indijskim Vedama (na sanskrtu) glasi "Tanajitnu"; prema smislu bi se mogla prevesti, otprilike, kao "Gromovnik". Sjevernjački Thor, vrhovni bog, gospodar je germanskih kaca koje ugrožavaju sigurnost u zraku.

U diskusiji o potpuno novim gledištima što ih unosimo u istraživanje prošlosti, moglo bi se prigovoriti: ne može se, ipak, sve što u predajama ukazuje na nebeske pojave osjekom trpati među dokaze o prapovijesnim svemirskim letovima! Mi to i ne činimo, mi samo ukazujemo na odlomke u drevnim zapisima koji se ne mogu smjestiti u šablonska shvaćanja što su se dosad primjenjivala. Mi svojim pitanjima čačkamo po onim, naravno, neugodnim mjestima, na kojima ni pisci, ni prevodioci, ni prepisivači nisu mogli imati pojma o naukama i onome što će one stvoriti. Mi smo potpuno spremni da prijevode držimo pogrešnima a prijepise nedovoljno točnima, kad se u isto vrijeme te lažne, maštom iskićene predaje ne bi objeručke prihvaćale čim se mogu uklopiti u okvir neke religije. Nije dostojno jednog učenjaka da je priča ono, što ne odgovara njegovu načinu mišljenja a priznaje ono što podupire njegove postavke. Kako bi se uvjerljivo i izražajno tek predstavile naše postavke kad bismo raspolagali novim prijevodima u kojima bi se na tekst gledalo "svemirskim očima"!

Pored Mrtvog mora pronađeni su nedavno, da uporno nastavimo kovati lanac svojih postavki, odlomci apokaliptičkih i liturgijskih tekstova. U Abrahamovu kao i u Mojsijevu apokrifu opet se govori o nebeskim kolima s točkovima koja rigaju vatru, dok takvih napomena nema u etiopskoj ni slavenskoj Henokovoj knjizi.

"Iza bića ugledah neka kola koja imadahu ognjene točkove; svaki točak bijaše pun očiju, a na točkovima je bio neki prijesto koji je zaklanjala vatra što je plamtjela svuda oko njega." (Abrahamov apokrif 18: 11/12)

Prema tumačenju profesora Scholema, prijesto i kola židovskih mistika podudaraju se, otprilike, s pričanjima onih helenističkih i ranokršćanskih mistika koji opisuju pleromu (= punoća svjetla). To je poštovanja vrijedno tumačenje, no može li se smatrati naučno dokazanim? Smijemo li skromno upitati: što onda ako su neki ljudi uistinu vidjeli ta ognjena kola što se uvijek iznova opisuju? U rukopisima iz Kumrana vrlo se često koristilo šifrirano pismo; među zapisima iz četvrte pećine smjenjuju se u jednom astrološkom djelu, čak, razne vrste pisma. Jedan astronomski spis nosi naslov: "Riječi razboritog koje je uputio svim sinovima zore".

Što, zapravo, govori tako odlučno i uvjerljivo protiv toga da se u starim rukopisima opisuju i podrazumijevaju stvarna ognjena kola. Valjda ne površna i maglovita tvrdnja da u prahistoriji nije moglo biti ognjenih kola! Takav odgovor bi bio nedostojan onih koje svojim pitanjima želimo natjerati da spoznaju nove alternative. Uostalom, još ne tako davno tvrdili su mjerodavni da s neba ne može padati kamenje (= meteori), jer na nebu kamenja nema... Još u 19. stoljeću matematičari su dolazili do, u njihovo doba uvjerljiva, proračuna da se željeznički vlak nikad neće moći kretati većom brzinom od 34 kilometra na sat, jer bi se inače iz njega istisnuo zrak pa bi se putnici ugušili... Prije manje od stotinu godina bilo je "utvrđeno" da ni jedan predmet koji je teži od zraka nikad neće moći letjeti...

U kritici je jednoga uglednog lista knjiga Waltera Sullivana "Signali iz svemira" svrstana u naučno-fantastičnu literaturu i zaključeno je da se, bez sumnje, ni u vrlo dalekoj budućnosti neće moći stići do, na primjer, Epsilon-Eridanija ili Tau-Cetija; čak ni djelovanje vremenskog pomaka ili zimski san duboko zamrznutih astronauta neće nikad biti dovoljni da se svladaju zapreke nezamislivih udaljenosti.

Prava je sreća što je u prošlosti uvijek bilo dovoljno smionih zanesenjaka, gluhih na suvremene kritike! Bez njih ne bismo danas imali širom svijeta razgranatu mrežu željezničkih pruga, po kojima voze vlakovi brzinom od 200 i više kilometara na sat (Napomena: pri brzini većoj od 34 kilometra na sat umiru putnici!), ... bez njih ne bi danas bilo mlaznih aviona, jer bi se morali srušiti (Napomena: sve ono što je teže od zraka ne može letjeti!) ... i, napokon, ne bi bilo ni raketa za Mjesec. (Napomena: jer čovjek ne može napustiti svoju planetu!) O, bezbroj stvari ne bi bilo bez slavnih zanesenjaka!

Jedan se dio učenjaka želi zadržati pri takozvanoj zbilji. Pri tom odviše lako i odveć rado zaboravljaju da je ono što je danas stvarnost, možda još jučer bilo

sanjarija nekog zanesenjaka. Znatan dio svih epohalnih otkrića, na koja se danas gleda kao na zbilju, zahvaljujemo sretnom slučaju a ne sustavnim istraživanjima. Neka od njih pripadaju "ozbiljnim fantastima", koji su svojim smionim mislima svladali predrasude. Jedno je, ipak, pouzdano: granice se budućih mogućnosti svaki dan sužuju. Heinrich Schliemann nije shvaćao Homerove knjige samo kao priče i bajke, i zato je otkrio Troju!

Još premalo znamo o svojoj prošlosti, da bismo o njoj mogli donositi konačne sudove! Novi nalazi mogu odgonetnuti nevidene tajne, drevni rukopisi mogu cijelu stvarnost okrenuti naglavce. Pri tom imamo na umu da je starih knjiga više uništeno nego sačuvano. U Južnoj je Americi, navodno, postojao spis koji je sadržavao sve znanje drevnog doba; drži se da ga je uništio 63. vladar Inka Pačakuti IV. U aleksandrijskoj se knjižnici nalazilo 500.000 svezaka učenog Ptolomeja Sotera u kojima bijahu zabilježene sve predaje čovječanstva; knjižnicu su djelomice uništili Rimljani a preostali je dio, nekoliko stoljeća poslije, dao spaliti kalif Omar. Neshvatljivo je da su nenadoknadivi, izvanredno dragocjeni rukopisi služili za grijanje javnih kupališta u Aleksandriji!

Što je s knjižnicom hrama u Jeruzalemu? Što je s knjižnicom Pergamona, u kojoj se, navodno, nalazilo 200.000 djela? Kakva su bogatstva i tajne s povijesnim, astronomskim i filozofskim knjigama, po naređenju kineskog cara Či-Huanga, iz političkih razloga uništene 214. godine prije naše ere? Koliko je tekstova neporočni Pavao dao uništiti u Efezu? Ni zamisliti se ne može kakvo smo golemo bogatstvo zapisa s raznih područja znanja izgubili zbog vjerskog fanatizma! Koliko su tisuća nenadoknadivih rukopisa monasi i misionari, u svom slijepom, vjerskom zanosu, dali spaliti u Južnoj i Srednjoj Americi?

To se događalo prije nekoliko stotina i tisuća godina. Je li se čovječanstvo otada opametilo? Prije samo nekoliko desetljeća dao je Hitler spaljivati knjige na javnim mjestima, a nedavno, 1966. godine, dogodilo se to isto u Kini za vrijeme Maove revolucije dječjih vrtića. Na sreću, danas knjige više ne postoje, kao u prahistoriji, samo u jednom primjerku.

Tekstovi i odlomci koji su ostali, prenose nam mnoga saznanja iz prapovijesti. Mudraci su svakog naroda u svako doba znali da će budućnost neizbježno donijeti ratove i pobune, krv i oganj. Jesu li ti mudraci, svjesni toga, sakrivali pred narodom tajne i predaje u goleme građevine svoga doba ili su ih htjeli na sigurnom mjestu sačuvati od mogućeg uništenja? Jesu li priopćenja ili vijesti "sakrivali" u piramidama, hramovima i kipovima i ostavljali ih u šifriranom obliku eda ne bi propali u vihorima raznih razdoblja? Tu misao treba svakako

ispitati, jer su neki naši dalekovidni suvremenici postupili upravo tako, radi budućnosti.

Godine 1965. Amerikanci su ukopali u tlo New Yorka dvije vremenske kapsule, koje su tako izrađene da mogu do 6965. godine izdržati sve nedaće što se uopće mogu zamisliti na Zemlji. Te vremenske kapsule sadrže vijesti što ih želimo priopćiti potomstvu, kako bi jednom oni koji se budu potrudili da rasvijetle tamu nad prošlošću svojih predaka saznali kako smo živjeli. Kapsule su izlivenе od kovine koja je čvršća od čelika; one mogu bez oštećenja podnijeti, čak, i nuklearnu eksploziju. Osim "dnevniх vijesti" nalaze se u kapsulama i snimci gradova, brodova, automobila, aviona i raketa; zatim, one sadrže uzorke kovina i plastika, sukna, vlakna i tkanja; upoznaju potomstvo s predmetima za svakodnevnu upotrebu kao što su kovani novac, oruđe i odjeća; na mikrofilmovima su zabilježene knjige o matematici, medicini, fizici, biologiji i astronautici. Kako bi usluga dalekoj, nepoznatoj budućnosti bila potpuna, u kapsulama se nalazi izvrstan ključ za prevođenje zapisa i crteža na buduće jezike.

Ideja da se te bogato opremljene kapsule poklone potomstvu pala je na um skupini inženjera iz "Westing-house-Electrica". John Harrington je izmislio oštrouman sustav dešifriranja za još nepoznata pokoljenja. Jedan luđak? Sanjari? Nas ostvarenje te zamisli ispunjuje srećom i spokojnošću; dakle: ipak ima ljudi koji misle 5000 godina unaprijed! Arheolozima u dalekoj budućnosti ne bi bilo nimalo lakše nego što je nama. Naime, nakon atomskog požara ne bi bilo nikakve koristi od svih knjižnica na svijetu a sve tekovine kojima se tako ponosimo ne bi vrijedile više ni pišljiva boba, jer sve bi nestalo, sve bi bilo razoreno, atomizirano. Da bi se opravdao čin i zamisao ljudi iz New Yorka, nije ni potrebno da se pomišlja samo na haranje atomskog požara na Zemlji; pomak Zemljine osi samo za nekoliko stupnjeva izazvao bi neviđene i nezadržive poplave koje bi, u svakom slučaju, progutale svaku pisanu riječ. Postoji li netko tako nadut da može tvrditi kako se mišlju koja je pala na um dalekovidnim ljudima iz New Yorka, nisu mogli baviti i stari mudraci?

Stratezi u nuklearnom ratu, zacijelo, ne bi svoje oružje upotrijebili protiv Zulukafera i bezazlenih Eskima. Oni bi ga uperili protiv središta civilizacije. Dakle, radioaktivna bi se pošast sručila na napredne, visoko razvijene narode. Ostali bi, daleko udaljeni od središta civilizacije, zaostali narodi, divljaci, primitivci. Oni ne bi mogli nastaviti našu kulturu niti bi mogli bilo što zabilježiti o njoj, jer nemaju veze s njom. Čak ni nastojanje mudrih ljudi i

zanesenjaka da spase neku podzemnu knjižnicu ne bi u budućnosti moglo donijeti nikakva ploda. "Normalne" bi knjižnice, ionako, bile uništene a preživjeli primitivci ne bi ništa znali o skrivenim, tajnim knjižnicama. Cijeli bi se dijelovi Zemljine kugle pretvorili u užarene pustinje, jer bi radioaktivno zračenje stoljećima ubijalo svaku biljku. Oni koji bi ostali na životu, vjerojatno bi se promijenili, a od srušenih gradova ne bi za dvije tisuće godina više ništa ostalo. Priroda bi svojom neukroćenom snagom nagrizzala razvaline, željezo bi i čelik zardali i pretvorili se u pijesak.

I sve bi počelo iznova! Čovjek bi, možda, drugi put i treći put započinjao svoju pustovinu. I, po svoj prilici, opet ne bi pravilno tumačio tajnu starih zapisa i predaja. Pet tisuća godina nakon katastrofe, možda bi arheolozi tvrdili da čovjek 20. stoljeća još nije poznao željezo, jer ga, što je posve razumljivo, ni uz najpomnije traženje ne bi nigdje mogli naći. Duž ruske granice našli bi kilometrima duge protutenvske brane od betona, te bi, možda, objašnjavali kako ti nalazi predstavljaju neosporno astronomske linije. Ako bi našli kutije s magnetofonskim vrpama, ne bi znali što će s njima; napokon, ne bi mogli ni razlikovati vrpce na kojima je nešto snimljeno od onih koje su prazne. A možda bi te vrpce sadržavale rješenje mnogih i mnogih zagonetki! — Tekstovi u kojima bi se govorilo o golemim gradovima u kojima postoje kuće visoke nekoliko stotina metara, proglašavali bi se neistinitima, jer takvih gradova ne može biti. Tuneli londonske podzemne željeznice držali bi se geometrijskim kuriozitetom ili, možda, iznenađujuće dobro zamišljenim kanalizacionim sustavom. Zatim bi se možda neprestano otkrivali izvještaji u kojima bi se opisivalo letenje ljudi na ogromnim pticama s kontinenta na kontinent, kao i čudni brodovi što rigaju vatru i nestaju na nebu. To bi se tada opet uvrstilo u mitologiju, jer ne može biti tako velikih ptica ni nebeskih nemani što rigaju oganj.

Prevodioci bi 7000. godine imali već vrlo težak posao: ono što bi odgonetavali iz odlomaka o svjetskom ratu iz 20. stoljeća, zvučalo bi potpuno nevjerojatno. Kad bi im, međutim, dospjeli u ruke Mancovi ili Lenjinovi govori, tada bi, kakve li sreće!, napokon mogli oko dva visoka svećenika tog neshvatljivog doba stvoriti jednu religiju.

Kad bi ostalo dovoljno uporišta, štošta bi se moglo objasniti. No, pet je tisuća godina vrlo dugo razdoblje. Puki je hir prirode što se tesane kamene gromade mogu održati 5000 godina, dok i najdeblje željezničke tračnice brzo propadaju.

U dvorištu jednog hrama u Delhiju nalazi se, kao što već napomenusmo, neki stup sastavljen od zavarenih željeznih dijelova, koji je već više od 4000 godina izložen djelovanju vremena a da se na njemu ne vidi ni trag rđe; ni sumpor ni fosfor ne mogu mu nauditi. Dakle, pred nama se nalazi neka nepoznata željezna legura iz prahistorije. Možda je taj stup izradila neka skupina dalekovidnih inženjera koji nisu imali sredstava za kakvu golemu građevinu ali su, ipak, htjeli ostaviti potomstvu vidljiv spomenik svoje kulture, koji će odoljeti vremenu?

Situacija je nezgodna: u minulim visoko razvijenim kulturama pronalazimo građevine koje danas ni uz pomoć najmodernijih tehničkih sredstava ne možemo kopirati. Tu su kamene gromade pred nama i ne mogu se izbrisati razglabanjima. Budući da ono što ne smije postojati, ne može postojati, grozničavo se traga za "razumnim" objašnjenjima. Skinimo naočale i pridružimo se tom traganju...

VII

- Plesna površina za divove –
- Od čega su živjeli stari Egipćani? –
 - Je li Hhufu bio varalica? –
- Zašto stoje piramide uspravno tamo gdje stoje? –
 - Živi leševi s pomoću dubokog hlađenja? –
 - Prahistorijski tvorci mode –
- Je li metoda s pomoću C-14 posve pouzdana? –

Sjeverno od Damaska leži balbečki zaravanak: terasa sagrađena od kamenih blokova, od kojih su neki dugi više od 20 metara i teški gotovo 2000 tona. Dosad arheologija nije uspjela pružiti neko uvjerljivo objašnjenje o tome zašto je, kako je i tko je sagrađio balbečki zaravanak. Doduše, ruski profesor Agrest drži mogućim da terasa predstavlja ostatke nekoga golemog uzletišta.

Primimo li smjerno na znanje one podatke koji nam se, brižljivo prerađeni, nude, onda ispada da se stari Egipat iznenada i bez prijelaza našao usred fantastično razvijene civilizacije. Veliki gradovi i ogromni hramovi, golemi kipovi velike izražajne snage, izvrsne ceste obrubljene veličanstvenim figurama, savršeni kanalizacioni uređaji, u stijene uklesani raskošni grobovi, piramide silnih dimenzija... te i mnoge druge čudnovate stvari kao da su nikle iz zemlje. Uistinu je čudno da je jedna zemlja bez poznate prethistorije odjednom bila u stanju stvarati takva djela!

Samo u delti Nila i na uskim pojasevima s lijeve i s desne strane bilo je plodne zemlje. Međutim, stručnjaci procjenjuju broj stanovnika u doba gradnje velikih piramida na 50 milijuna ljudi! (Ta je brojka, uostalom, u očitoj suprotnosti s onih 20 milijuna ljudi što se pripisuju ukupnom stanovništvu svijeta 3000. godine prije naše ere!)

Pri takvim fantastičnim procjenama nije bitno je li bilo nekoliko milijuna ljudi više ili manje; bitno je to da su se svi ti ljudi morali prehraniti. Postojala je ne samo sva sila građevinskih radnika, klesara, inženjera i mornara, postojale su ne samo stotine tisuća robova, nego je postojala i dobro opremljena vojska, broj an svećenički stalež koji je raskošno živio, bezbrojni trgovci, seljaci i činovnici te,

na kraju, rasipnički dvor. Zar su svi oni mogli živjeti od malenih ptinosa delte Nila?

Govori se da su kameni blokovi za gradnju piramida dopremljeni na valjcima. Znači, na drvenim valjcima! Međutim, nije baš vjerojatno da su se ona malobrojna stabla, uglavnom palme, koje su tada (kao i danas) rasle u Egiptu, posjekla i upotrijebila kao valjci za prijevoz, jer su datulje palma bile nužno potrebne kao hrana a stabla i lišće palma pružahu jedinu sjenu na isušenoj zemlji. No, drveni su valjci morali postojati, jer se, inače, za gradnju piramida ne može naći ni najklimavije tehničko objašnjenje. Je li se drvo uvozilo? Za uvoz drveta iz stranih zemalja zacijelo bi postojala prilično velika mornarica a, nakon istovara u Aleksandriji, drvo bi valjalo prevoziti uz Nil do Kaira. Budući da Egipćani u doba gradnje velikih piramida nisu još raspolagali konjima i kolima, nije postojala nikakva druga mogućnost. Tek za vrijeme 17. dinastije, oko 1600. godine prije naše ere, pojavili su se konji i kola. Kraljevstvo dajemo za neko uvjerljivo objašnjenje prijevoza kamenih blokova! Bili su, dakle, potrebni drveni valjci....

Tehnika graditelja piramida postavlja mnoge zagonetke za koje ne postoje prava rješenja.

Kako su uklesavali grobove u stijene? Kakvim su sredstvima raspolagali pri gradnji labirinta hodnika i prostorija? Zidovi su glatki i većinom ukrašeni reljefnim slikarijama. Prolazi koso vode u stijenje; u duboko smještene grobnice dolazi se po urednim, vrlo vješto izrađenim stepenicama. Gomile turista zapanjeno stoje pred tim, ali ne dobivaju objašnjenje zagonetnog načina na koji je sve to napravljeno. Pri tom je nesumnjivo da su Egipćani tim svojim umijećem građenja prokopa ovladali već vrlo rano, jer stari grobovi u stijenama jednako su izrađeni kao i noviji. Između groba Tetija iz 6. dinastije i groba Ramzesa I iz Nove države ne postoji nikakva razlika, iako ta dva groba dijeli najmanje 1000 godina! Očito je da se stara, jednom naučena, tehnika nije više usavršavala; štoviše, novije su građevine sve više postajale blijede kopije svojih starih uzora.

Turist koji na nekoj devici po imenu "Bismarck" ili "Napoleon", zavisi o tome iz koje zemlje on potječe, jaše zapadno od Kaira prema Keopsovoj piramidi, osjeća u želucu čudno golicanje što ga uvijek izazivaju ostaci neshvatljive prošlosti. On je čuo da su faraoni tu i tamo dali sagraditi grobnice. Ponovno osvježivši to školsko znanje, on se, pošto je snimio nekoliko upečatljivih slika, vraća kući. Osobito je o Keopsovoj piramidi postavljeno nekoliko stotina

neodrživih budalastih teorija. U knjizi Charlesa Piazzija Smitha: "Our Inheritance in the Great Pyramid", koja je izašla 1864. godine i ima 600 stranica, nalazimo mnogo povezanosti između dimenzija piramida i naše Zemljine kugle od kojih nam se diže kosa na glavi.

Ipak, i nakon najkritičnijeg pristupa ostaju neke činjenice koje nas tjeraju na razmišljanje.

Poznato je da su stari Egipćani gajili pravi pravcati kult Sunca: njihov bog Sunca vozio se lađama po nebu. Natpisi na piramidama iz Stare države opisuju, čak, kraljeve vožnje nebom, što ih je, naravno, izvodio uz pomoć bogova i njihovih lađa. Dakle, egipatski su bogovi i kraljevi letjeli...

Je li uistinu slučajnost to što visina Keopsove piramide, pomnožena s milijardom, odgovara, otprilike, udaljenosti Zemlje od Sunca? To jest, dužini od 149,504.000 km! Je li slučajnost to što meridijan koji se proteže kroz piramidu dijeli kontinente i oceane na dvije potpuno jednake polovine? Je li slučajnost to što osnovica piramide, podijeljena dvostrukom visinom, daje znameniti Ludolfov broj $\pi = 3,1416$? Je li slučajnost to što su se našli proračuni Zemljine težine i je li, također, slučajnost to što je kamenito tlo na kojem stoji građevina brižljivo i točno nivelirano?

Nigdje se ne spominje razlog zbog kojeg je graditelj Keopsove piramide, faraon Khufu, za mjesto gradnje odabrao upravo onu stijenu u pustinji. Može se pretpostaviti da je tu postojala neka prirodna stjenovita provalija koju je iskoristio za golemu građevinu, kao i to, premda je to jadno objašnjenje, da je iz svoga ljetnog dvorca htio gledati kako napreduju radovi. Oba se razloga protive zdravu razumu: prvi, zato jer bi bilo znatno uputnije da se gradilište nalazilo bliže istočnim kamenolomima te se tako skratio prijevoz, a drugi, jer je teško zamisliti da je faraon želio da ga godinama uznemiruje buka što je dan i noć ispunjavala gradilište. Budući da štošta govori protiv naivnih objašnjenja o izboru mjesta gradnje, neka nam bude dopušteno da postavimo pitanje: nisu li, možda, i tu "bogovi" imali svoje prste, makar samo na taj način što su se njihovi zahtjevi predajom sačuvali među svećenicima? Ako se, pak, prihvati takvo tumačenje, onda dobivamo još jedan značajan dokaz u prilog naše teorije o fantastičnoj prošlosti čovječanstva. Piramida, naime, ne dijeli samo kontinente i oceane na dvije jednake polovine, nego i leži u težištu kontinenata! Ako ove spomenute činjenice nisu slučajnost, a neobično je teško povjerovati da jesu, onda su mjesto gradnje odredila neka bića koja su točno znala da je

Zemlja okrugla i koja su znala razmještaj kontinenata i mora. Sjetimo se zemljopisnih karata Pirija Reisa! Ne može se sve proglasiti slučajem ili bajkom.

Kakvom snagom, kakvim "strojevima", kakvim je tehničkim sredstvima, uopće, poravnjen stjenovit teren? Na koji su način graditelji kopali rovove? Čime su ih osvjetljivali? Ni ovdje ni u kamenim grobnicama u Dolini kraljeva nisu se upotrebljavale zublje ni bilo što slično: stropovi i zidovi nisu začađeni, niti ima bilo kakvih znakova da su tragovi čađe uklonjeni. Kako su i čime golemi blokovi ispiljeni iz kamenoloma? Blokovi oštih bridova i glatkih ploha? Kako su prevezeni i na milimetar točno složeni jedan na drugi? Opet postoji hrpa objašnjenja po slobodnom izboru: kosine, pješčane staze po kojima se guralo kamenje, skele, navozi, nanosi... I, naravno, rad mnogih stotina tisuća egipatskih mravi: felaha, seljaka, zanatlija. Ni jedno od tih objašnjenja ne može izdržati kritičko razmatranje. Velika piramida jest (i ostaje?) vidljiv dokaz jedne nepojmljive tehnike. Danas, u 20. stoljeću, ni jedan arhitekt ne bi mogao, makar mu stajala na raspolaganju tehnička pomagala sa svih kontinenata, ponovno sagraditi Keopsovu piramidu!

Iz kamenoloma je izrezano 2,600.000 ogromnih blokova, izbrušeno i prevezeno te na gradilištu na milimetar točno spojeno. A duboko unutra u hodnicima su zidovi šareno oslikani.

Mjesto na kojem stoji piramida predstavlja faraonov hir...

Nedostižne "klasične" dimenzije piramide graditelju su slučajno pale na pamet...

Nekoliko stotina tisuća radnika uz navoze je guralo i vuklo na valjcima (kojih nije bilo) s pomoću užadi (koje nije bilo) blokove teške dvanaest tona ...

Ta nepregledna gomila radnika živjela je od žita (kojeg nije bilo)...

Spavalo se u kolibama (kojih nije bilo) što ih je faraon dao sagraditi pred svojim ljetnim dvorcem...

Preko zvučnika (kojeg nije bilo) radnici su slušali ohrabrujući ho-ruk! i na taj način složno gurali prema nebu kamene blokove teške dvanaest tona...

Ako su marljivi radnici dnevno obavljali golem posao i uspijevali podići deset blokova, tada su, prihvati li se to objašnjenje koje sličí anegdoti, za, otprilike, 250.000 dana, odnosno 664 godine, od 2,5 milijuna kamenih gromada sastavili divnu piramidu! Da, i ne treba zaboraviti ovo: sve je nastalo zbog hira jednog

ekscentričnog kralja, koji nije doživio dovršenje građevine što ju je dao podići. Dakle, to je užasno lijepo i beskrajno tužno.

Zacijelo, ne treba trošiti riječi o tome da je ta teorija, koja se ozbiljno zastupa, smiješna. Tko je tako ograničen da vjeruje kako je piramida trebala biti samo kraljev grob? Tko će i dalje ono što nam govore matematički i astronomski podaci držati slučajnošću?

Danas se jednoglasno smatra da je tu veliku piramidu zamislio i dao sagraditi faraon Khufu. Zašto? Zato jer svi natpisi i pločice ukazuju na Khufua. Nama se čini uvjerljivim da ta piramida nije mogla nastati za vrijeme jednoga ljudskog života. Što onda, međutim, ako je Khufu dao krivotvoriti natpise i pločice što veličaju njegovu slavu? To je u drevno doba bila prilično omiljela metoda, kako to dokazuju mnoge građevine. Kad god je neki diktator htio svu slavu prigrabiti za se, služio se tim postupkom. Ako je tome tako, onda je piramida postojala mnogo prije nego što je Khufu dao staviti na nju svoju posjetnicu.

U Oksfordskoj knjižnici postoji rukopis u kojem koptski pisac Mas-Udi tvrdi da je veliku piramidu dao sagraditi egipatski kralj Surid. Čudno, taj je Surid vladao Egiptom prije potopa! Zanimljivo je i to što je taj mudri kralj Surid naredio svojim svećenicima da zabilježe sve svoje znanje i da te zapise sakriju u unutrašnjosti piramide. Prema koptskim je izvorima, dakle, piramida sagrađena prije potopa.

Takvu pretpostavku potvrđuje Herodot u 2. knjizi svojih "Historija": svećenici iz Tebe pokazali su mu 341 golem kip, od kojih je svaki prikazivao jedno pokoljenje visokih svećenika za proteklih 11.340 godina. Zna se da je svaki visoki svećenik još za svoga života izrađivao svoj kip; tako i Herodot izvještava sa svog puta u Tebu da su mu svećenici, jedan za drugim, pokazivali svoj kip kao dokaz za to da uvijek sin slijedi oca. Osim toga, svećenici su uvjeravali Herodota da su njihovi podaci vrlo točni jer su već prije mnogo pokoljenja sve zapisali, te su objasnili da svaka od te 341 figure predstavlja jedan ljudski naraštaj i da su prije te 341 generacije živjeli među ljudima bogovi a da ih nakon toga nije posjetio više ni jedan bog u ljudskom liku.

Općenito se povijesna starost Egipta procjenjuje na, otprilike, 6500 godina. Zašto su, onda, svećenici tako besramno lagali putniku Herodotu govoreći mu o svojih 11.340 izbrojenih godina? I, zašto su tako izrazito naglasili da je već prošlo 341 pokoljenje otkad bogovi više ne borave među njima? Ti precizni

podaci o vremenu, dokazani kipovima, bili bi potpuno beskorisni ako nisu u davnini, ipak, živjeli "bogovi" među ljudima!

O načinu na koji je sagrađena piramida, kao i o razlozima i datumu te gradnje ne znamo gotovo ništa. Pred nama stoji umjetno brdo, visoko oko 150 metara i teško 31,200.000 tona, kao dokaz jednog neshvatljivo djelotvornog rada, i taj je spomenik, navodno, samo grobnica nekoga nastranog kralja! Neka vjeruje tko hoće...

Isto tako nerazumljivo i dosad bez uvjerljivog objašnjenja, zure u nas kao neka čarobna tajna mumije iz prahistorije. Razni su narodi vladali tehnikom balzamiranja leševa, a nalazi govore u prilog pretpostavci da su prahistorijski ljudi vjerovali u ponovno oživljavanje, u tjelesno oživljavanje. Takvo bi se tumačenje moglo prihvatiti kad bi se vjerovanje u tjelesno oživljavanje, barem, nekako uklapalo u idejni svijet prahistorije! Da su naši prapreci pomišljali samo na duhovno oživljavanje, tada se, vjerojatno, ne bi tako brinuli o pokojnicima. Nalazi u egipatskim grobovima pružaju primjer za primjerom o pripremanju balzamiranih leševa za tjelesno oživljavanje.

Ono što je očito, ono što govore vidljivi dokazi nije baš besmisleno! U stvari, zapisi i legende ukazuju na to da su "bogovi" obećali da će se vratiti sa zvijezda kako bi dobro očuvana tijela ponovno oživjeli. Zbog toga su, zacijelo, balzamirani leševi u grobnicama tako svrsishodno opskrbljeni i pripremljeni za ovozemaljski život. Što će im, inače, novac, nakit i omiljeli predmeti? Budući da je i jedan dio njihove posluge, bez sumnje, živ, smješten s njima u grob, očito je da se imalo na umu nastavljanje starog života novim životom. Grobovi, navodno sigurni od atomskih bombi, bijahu nevjerojatno čvrsto i masivno sagrađeni; mogli su izdržati vihore svih razdoblja. Dragocjenosti što su stavljene unutra, to jest zlato i dragulji, mogle su bez bilo kakvih posljedica odoljeti vremenu. Ovdje ne želimo razmatrati kasnije iskrivljene običaje mumificiranja. Ovdje nas zanima samo pitanje: tko je tim poganima utuvio u glavu misao o tjelesnom oživljavanju? I, odakle potječe smiona pomisao da se tjelesne stanice moraju ušćuvati kako bi se leš, sačuvan na stotruko osiguranom mjestu, nakon tisućljeća mogao ponovno oživjeti?

Do sada se to zagonetno pitanje ponovnog buđenja razmatralo samo s religioznog gledišta. Zar faraon, koji je, posve pouzdano, više znao o prirodi i navadama "bogova" nego njegovi podanici, nije mogao ovako, možda sasvim pogrešno, umovati: moram se smjestiti u neku grobnicu koja tisućljećima ne može biti razorena i koja se daleko vidi? Bogovi su obećali da će se vratiti i

probuditi me... (ili će liječnici u dalekoj budućnosti pronaći mogućnosti da me ponovno ožive...).

Što se u vrijeme svemirskih letova može o tome kazati?

Fizičar i astronom Robert C. W. Ettinger u svojoj knjizi »The Prospect of Immortality«, što je izašla 1965, ukazuje na način kako se mi, ljudi 20. stoljeća, možemo dati zamrznuti tako da s medicinskog i biološkog gledišta naše stanice nastave živjeti bilijun puta sporije. Premda ta misao zasada još zvuči utopijski, u stvari već i danas svaka velika klinika raspolaže "bankom kostiju", u kojoj se godinama čuvaju ljudske kosti u duboko zamrznutom stanju, pogodne za upotrebu kad god zatreba. Svježa krv, i to se već posvuda primjenjuje, može se pri minus 196 stupnjeva čuvati neograničeno dugo; isto tako, gotovo beskonačno dugo mogu se očuvati žive stanice pri temperaturi tekućeg dušika. Je li se faraon bavio utopijskom mišlju koja će uskoro biti ostvarljiva?

Ovo treba dvaput pročitati kako bi se shvatila čudesnost ovog posljетка naučnih istraživanja: biolozi sa sveučilišta iz Oklahome u ožujku su 1963. ustanovili da su kožne stanice egipatske princeze Mene sposobne za život! A princeza Mene već je nekoliko tisuća godina mrtva!

Na mnogo su mjesta pronađene mumije koje su se očuvale tako potpune i neoštećene da se doimaju kao da su žive. Zaleđene mumije Inka održale su se do danas i teoretski su sposobne za život. Utopija? U ljetu 1965. prikazala je ruska televizija dva psa koji su nedjelju dana bili duboko zamrznuti. Sedmog su dana otopljeni, i gle!, bili su živahni kao i prije!

Amerikanci se, ni to nije nikakva tajna, u okviru svoga opsežnog programa svemirskih letova ozbiljno bave problemom kako da se astronauti sutrašnjice zamrznju za vrijeme svojih dugih putovanja na daleke zvijezde.

Profesor Ettinger, kojem se danas često izruguju, proriče daleku budućnost u kojoj se ljudi neće spaljivati niti će ih crvi jesti, budućnost u kojoj će leševi, zamrznuti na grobljima s dubokim hlađenjem ili u spremištima s dubokim hlađenjem, čekati dan kada će uznapredovala medicina otkloniti uzroke smrti i na taj ih način ponovno oživjeti. Razmišljamo li o svim posljedicama te fantastične misli, javlja nam se užasna predodžba armije duboko ohlađenih vojnika koji će se prema potrebi, u slučaju rata otopiti. To su, uistinu, strašne predodžbe!

No, kakve veze imaju mumije s našom pretpostavkom o astronautima u prahistoriji? Jesu li naše indicije nategnute?

Pitamo: odakle su stari narodi znali da tjelesne stanice nakon posebne obradbe žive bilijun puta sporije?

Pitamo: odakle potječe ideja besmrtnosti, odakle potječe misao o tjelesnom oživljavanju?

Većina je starih naroda vladala vještinom mumificiranja, a njihovi su je bogati pripadnici i rabili. Ovdje nisu bitne te poznate činjenice, bitno je rješavanje zagonetke odakle potječe ideja o ponovnom oživljavanju, o povratku u život. Je li ta ideja sasvim slučajno pala na um nekom kralju ili nekom plemenskom poglavici ili je, možda, neki velemožnik gledao "bogove" kako svoje leševe obrađuju po složenom postupku i stavljaju ih u neki neprobojni sarkofag? Ili su neki "bogovi" (= astronauti) upoznali nekoga oštroumnog, pametnog kraljevića s načinom na koji se, nakon osobite obradbe, leševi mogu ponovno oživjeti?

Ta pretpostavka zahtijeva suvremeno obrazloženje. Čovječanstvo će za nekoliko stotina godina dotjerati tehniku svemirskih letova do takva savršenstva kakvo je danas još nezamislivo. Putničke će agencije u svojim prospektima nuditi putovanja na planete s točnim rokovima odlaska i dolaska. Pretpostavka za to savršenstvo je, dabome, to da sve grane znanosti održe korak s razvojem. Elektronika i kibernetika ne mogu same postići taj teški cilj. Morat će dati svoj doprinos medicina i biologija, tako što će pronaći načine koji će omogućiti da se čovjekovi životni procesi produže. Danas je već i taj dio svemirskog istraživanja u punom zamahu. Nameće se fantastičan zaključak: zar su astronauti iz prahistorije već znali ono što mi iznova moramo saznavati? Zar su neka nepoznata razumna bića već znala kako treba obraditi tijela da bi se ona nakon nekoliko tisuća godina mogla opet oživjeti? Možda su ti mudri "bogovi" željeli "sačuvati" barem jednog mrtvaca koji je znao sve o svom vremenu, kako bi ga poslije mogli pitati o životu njegove generacije? Tko zna! Nisu li možda "bogovi", vraćajući se na Zemlju, obavili takva ispitivanja?

Nakon prvih, metodično prepariranih mumija, mumificiranje se u toku stoljeća pretvorilo u pomodni krik. Najednom se svatko htio ponovno probuditi; odjednom je svatko mislio da će jednog dana nanovo oživjeti ako samo učini ono što su i njegovi preci. Visoki svećenici, koji su u stvari raspolagali znanjem o takvim ponovnim buđenjima, znatno su doprinosili razvijanju tog kulta koji je za njihov sloj značio dobar posao.

Govorili smo već o fizički nemogućoj starosti sumerskih kraljeva i biblijskih ličnosti. Upitali smo se jesu li ta bića, možda, bili svemirski putnici, starost kojih se za međuplanetarnih letova, obavljenih brzinom nešto manjom od brzine svjetlosti, uslijed vremenskog pomaka produžavala samo u odnosu na našu planetu.

Može li se neshvatljivoj starosti osoba koje se spominju u zapisima ući u trag ako pretpostavimo da su te osobe bile mumificirane ili zamrznute? Prihvati li se ta postavka tada su nepoznati astronauti vodeće ličnosti iz prahistorije zamrznuli, uronili u umjetan duboki san, kao što izvještavaju legende, i pri kasnijim ih posjetima budili i razgovarali s njima. Nakon svakog posjeta svećenici su, koje su astronauti poučili i za to odredili, imali zadatak da žive mrtvace ponovno prepariraju i čuvaju ih u golemim hramovima dok se jednog dana "bogovi" opet ne vrate.

Nemoguće? Smiješno? Najgluplje prigovore iznose, većinom, oni ljudi koji se osjećaju izvanredno povezanim s prirodom. Zar ne pruža i priroda očite primjere takva "zimskog sna" i ponovnog buđenja?

Ima nekih vrsti riba koje se, pošto su se potpuno zamrzle, pri pogodnoj temperaturi ponovno otope i veselo plivaju u vodi. Cvijeće, ličinke i grčice ne samo doživljavaju biološki zimski san, nego se u proljeće pojavljuju i u lijepu novom odijelu.

Budimo svoj vlastiti advocatus diaboli: jesu li Egipćani mogućnost mumificiranja zapazili u prirodi? Kad bi to bilo točno, onda bi, ipak, morao postojati nekakav kult leptira ili hrušteva ili, barem, neki trag toga. No, nema ničeg što bi ukazivalo na to! U podzemnim grobovima postoje golemi sarkofazi s mumificiranim bikovima, ali bikovi nisu mogli dati Egipćanima ideju zimskog sna.

Osam kilometara od Heluana nalazi se više od 5000 grobova različite veličine a svi potječu iz doba 1. i 2. dinastije. Ti grobovi dokazuju da je umijeće mumificiranja starije od 6000 godina.

Godine 1953. otkrio je profesor Emery na drevnom groblju Sjeverne Sakkare jedan veliki grob koji se pripisuje nekom faraonu iz 1. dinastije (radi se, vjerojatno, o Uađisu). Izvan glavnog groba nalaze se u tri reda još 72 groba, u kojima su ležali leševi posluge koja je htjela svoga kralja pratiti u nov svijet. Na tijelima 64 mladića i 8 mladih žena ne mogu se vidjeti nikakvi tragovi nasilja. Zašto se tih 72 ljudi dalo zazidati i ubiti?

Vjerovanje u zagrobni život najpoznatije je i, ujedno, najjednostavnije objašnjenje za tu neobičnu pojavu? Osim nakita i zlata, faraonu su stavljeni u grob i žito, ulje i začini, očito, kao hrana u zagrobnu životu. Grobove su pored oskrvnitelja grobova, otvarali i kasniji faraoni. Faraon bi tada u grobu svog pretka našao dobro usčuvane zalihe. Mrtvac ih, dakle, nije pojeo niti ih je ponio na drugi svijet. Pri zatvaranju groba stavile bi se u grobnicu nove živežne namirnice, te bi se grob zatvorio tako da se ne može prodrijeti u nj i osigurao brojnim klopnama. Čini nam se da se vjerovalo u ponovno buđenje u kasnijoj budućnosti, a ne u buđenje na drugom svijetu koje će se odmah dogoditi.

I u Sakkari je u lipnju 1954. otkriven jedan grob koji nije bio opljačkan, jer je u grobnici ležala škrinja s draguljima i zlatom. Sarkofag se, umjesto poklopcem, zatvarao pomičnom pločom. Devetog je lipnja dr. Goneim svečano otvorio sarkofag. On bijaše prazan. Potpuno prazan. Zar je mumija kidnula a da nije ponijela svoje blago?

Rus Rodenko je, 80 kilometara od granice Vanjske Mongolije, otkrio jedan grob, takozvani "kurgan V". Taj grob je kameni humak koji je iznutra obložen drvetom. Sve grobne komore bijahu ispunjene vječnim ledom, tako da se ono što se nalazilo u grobu sačuvalo u uvjetima duboka hlađenja. U jednoj od tih komora nalazio se neki balzamiran muškarac i neka isto tako preparirana žena; oboje bijahu opskrbljeni svim onim što im je bilo potrebno za kasniji život: hranom u okruglim posudama, odjećom, draguljima, glazbalima. Sve to bijaše duboko zamrznuto i dobro usčuvano, uključujući i gole mumije! U jednoj komori primijećen je četverokut sa šest kvadratnih crteža u četiri reda. To bi mogla biti kopija kamenog ornamenta što se nalazi u asirskom dvorcu u Ninivi! Razaznaju se neobični likovi, nalik sfigama, kompliciranih rogova na glavi i s krilima na leđima, držanje kojih odaje da teže prema nebu.

Ti nalazi iz Mongolije ne govore baš nimalo u prilog duhovnoga zagrobnog života. Duboko hlađenje, primijenjeno u tamošnjim grobovima, a upravo o njemu se radi u tim, drvetom obloženim i ledom ispunjenim grobovima, odviše je ovozemaljsko i previše je namijenjeno zemaljskim ciljevima. Zašto su, to nam se pitanje neprestano nameće, stari narodi držali da će se leševi što su ih oni preparirali naći u okolnostima koje će omogućiti ponovno buđenje? To je zasad zagonetka.

U kineskom selu Vu-Čuanu postoji pravokutni grob, veličine: 14 na 12 metara; u njemu leže kosturi 17 muškaraca i 24 žene. Ni tu se ni na jednom kosturu ne primjećuju znaci nasilne smrti. U Andama postoje glečerski grobovi, u Sibiru

ledeni grobovi, a u Kini, u sumerskom području i u Egiptu skupni i pojedinačni grobovi. Mumije su se pronašle na dalekom sjeveru kao i u južnoj Africi. A svi mrtvaci bijahu brižljivo pripremljeni i opremljeni za ponovno buđenje u nekom kasnijem vremenu. Svi leševi bijahu opskrbljeni onim što im je potrebno u novom životu a svi grobovi bijahu tako smješteni i sagrađeni da su se mogli održati tisućljećima.

Je li sve samo slučaj? Je li to samo domišljatost, doduše neobična domišljatost, predaka? Ili postoji neko nama nepoznato, staro obećanje o tjelesnom oživljavanju? Tko je mogao dati takvo obećanje?

U Jerihonu su otkopani grobovi stari 10.000 godina i pronađene su glave stare 8000 godina, izrađene od sadre. I to je čudnovato, jer taj narod, navodno, još nije poznao lončarstvo. U jednom drugom dijelu Jerihona otkriveni su cijeli redovi okruglih kuća: zidovi se gore savijaju prema unutra poput kupola.

Svemoćni ugljikov izotop C-14, pomoću kojega se ustanovljuje starost organskih tvari, tu određuje starost na, najviše, 10.400 godina. Ti naučno dobiveni podaci prilično točno odgovaraju podacima što su ih dali egipatski svećenici. Oni su kazali da su njihovi preci obavljali svoju svećeničku dužnost više od 11.000 godina. I to je samo slučaj?

Osobito zanimljiv nalaz predstavlja prahistorijsko stijenje u Lussacu (Poitou, Francuska): crteži ljudi koji su sasvim suvremeno odjeveni, sa šeširima, u kaputima ili kratkim hlačama. Svećenik Breuil proglasio je crteže izvornima, a ta njegova izjava ruši sve ustaljene predodžbe o prapovijesti. Tko je urezao te crteže u stijenje? Ima li bilo tko tako bujnu maštu da može zamisliti u krzno odjevena pećinskog čovjeka kako crta po stijenama likove 20. stoljeća?

U spilji u Lascauxu u južnoj Francuskoj pronađene su 1940. najljepše slikarije iz kamenog doba. Ta galerija slika zapanjuje nas tako svojom svježinom, plastičnošću i ušćuvanošću da se neizbježno nameću dva pitanja: kako je ta spilja bila osvijetljena dok je naporno radio umjetnik iz kamenog doba i zašto su zidovi spilje prekriveni tim čudnovatim slikama?

Oni koji ta pitanja drže glupima, neka nam objasne ta protuslovlja: ako su pećinski ljudi iz kamenog doba bili primitivni i divlji: onda nisu mogli izraditi na spiljskim zidovima tako čudnovate slike. Ako su, međutim, divljaci bili sposobni da izrade te slike, zašto onda nisu bili u stanju sagrađiti sebi kolibe kao sklonište? Učenjaci priznaju životinjama sposobnost da već milijunima

godina grade sebi gnijezda i skrovišta. Međutim, ustaljenim shvaćanjima očito ne odgovara priznanje takve sposobnosti i homo sapiensu onog doba!

Profesor je Kozlov pronašao u pustinji Gobi, nedaleko onog ocakljenog pijeska što je mogao nastati samo djelovanjem velike vrućine, duboko pod ruševinama Kara-Kote neki grob koji je nastao, prema procjeni, oko 12.000 godina prije naše ere. U jednom sarkofagu ležala su tijela dvojice bogataša, a na sarkofagu je otkriven neki nacrtan krug, podijeljen okomito.

U brdima Subis na zapadnoj obali Bornea pronađena je mreža spilja izgrađenih poput katedrala; ostaci iz tih spilja ukazuju na to da su uređene oko 38.000 godina prije naše ere. Među tim neobičnim nalazima postoje i tkanine, izrađene tako uredno i istančano da se ni uz najbolju volju ne može zamisliti kako su divljaci mogli napraviti nešto takvo! Posvuda samo pitanja, pitanja, pitanja...

Ne radi se o praznim pretpostavkama, nego o obilju nalaza: spiljama, grobovima, sarkofazima, mumijama, starim zemljopisnim kartama, čudnovatim građevinama što predstavljaju golemu arhitektonska i tehnička dostignuća, predajama raznog podrijetla, koje ne odgovaraju ni jednoj ustaljenoj shemi.

U arheološka shvaćanja uvlače se prve sumnje, no treba što prije prodrijeti u guštaru prošlosti. Treba nanovo postaviti kamene međaše i, ako je ikako moguće, ponovno utvrditi niz činjenica.

Jedno treba da bude jasno: ovdje se ne sumnja u povijest za proteklih dvije tisuće godina! Mi govorimo samo i isključivo o prahistoriji, o mračnim razdobljima koja pokušavamo rasvijetliti novim pitanjima.

Isto tako, mi ne možemo pružiti nikakve brojke ni podatke o tome kad su nepoznati posjetioci iz svemira počeli utjecati na još nerazvijena razumna bića na Zemlji. No, usuđujemo se posumnjati u dosadašnje određivanje datuma koji se odnose na prahistoriju! Držimo da imamo prilično valjanih razloga da pretpostavimo kako se događaj koji nas zanima zbio u doba mlađeg paleolitika, dakle 10.000 do 40.000 godina prije naše ere. Naši dosadašnji načini utvrđivanja datuma, uključujući i znameniti spasonosni ugljikov izotop C-14, pokazuju velike nedostatke čim se radi o starosti većoj od 10.000 godina. Što je starija tvar koja se ispituje, to je nepouzdanija metoda s pomoću radioaktivnog ugljika. Čak su nam i ozbiljni učenjaci kazali da metodu s pomoću C-14 smatraju vrlo ograničeno upotrebljivom, jer se njome starost neke organske tvari između 30.000 i 50.000 godina može određivati po miloj volji.

Te kritičke primjedbe ne moraju se uzeti zdravo za gotovo, ali, bez sumnje, dobro bi došla, pored metode C-14, i neka druga metoda određivanja datuma koja bi se zasnivala na najsuvremenijim instrumentima za mjerenje.

VIII

- **Jesu li bogovi ostavili na cjedilu divove na Uskršnjem otoku? –**
 - **Tko je bio bijeli bog? –**
 - **Nije bio poznat razboj a ipak se uzgajao pamuk –**
 - **Presudna čovjekova spoznaja –**

Prvi evropski pomorci koji su, početkom 18. stoljeća, pristali na Uskršnjem otoku, nisu vjerovali svojim očima. Ugledali su na tom malom komadiću zemlje, 3600 kilometara ispred čileanske obale, stotine čudesno velikih kipova posvuda po otoku. Cijeli dijelovi brda bijahu klesanjem oblikovani, vulkansko stijenje, tvrdo kao čelik, bijaše izrezano kao maslac a gromade su se, teške sveukupno desetak tisuća tona, nalazile tamo gdje, očito, nisu mogle biti obrađene. Stotine golemih kipova, od kojih je jedan dio visok između 10 i 20 metara i težak do 50 tona, zure još i danas izazovno u svakoga — nalik robotima koji kao da samo čekaju na to da ih opet pokrenu. Prvotno su ti divovi nosili i šešire; no, ni ti šeširi ne doprinose baš razjašnjavanju zagonetnog podrijetla kipova: stijenje od kojeg su izrađeni šeširi, teški više od 10 tona, potječe s drugog mjesta nego stijenje od kojeg su napravljena tijela; a te šešire je trebalo podići na prilično veliku visinu.

Na nekima od tih orijaša tada su pronađene drvene pločice, ispisane nekim osebujnim hijeroglifima. Danas se, međutim, u svim svjetskim muzejima više ne može naći ni deset tih pločica, a i na onima koje još postoje napis dosad nije odgonetnut.

Istraživanja Thora Heverdahla o tim tajanstvenim gorostasima otkrila su tri razdoblja kulture, koja se međusobno jasno razlikuju, a najstarije od njih je, čini se, i najsavršenije. Za ostatke drvena ugljena što ih je pronašao, Heverdahl drži da potječu, otprilike, iz 400. godine naše ere. Nije dokazano jesu li ognjišta i ostaci kostiju u bilo kakvoj vezi s kamenim divovima ili nisu. Na liticama i rubovima kratera otkrio je Heverdahl stotine nedovršenih kipova; uokolo je ležalo tisuće komada alata, jednostavnih kamenih bradvi, stvarajući dojam kao da je posao sasvim iznenada prekinut.

Uskršnji otok leži daleko od bilo kojeg kontinenta i od bilo koje civilizacije. Otočanima su bliskiji Mjesec i zvijezde nego bilo koja zemlja. Na otoku, tom komadiću vulkanskog stijena, ne raste drveće. Često objašnjenje da su kamene gromade na drvenim valjcima dovučene onamo gdje se nalaze, ni ovaj puta se ne može prihvatiti. Osim toga, otok nije mogao prehraniti više od 2000 ljudi. (Na Uskršnjem otoku danas živi nekoliko stotina domorodaca.) Nekakvo dovoženje hrane i odjeće brodom klesarima na otoku je, opet, vrlo teško zamisliti u prahistoriji. Tko je, onda, izrezao kipove iz stijena, tko ih je obradio i prevezao na njihova mjesta? Kako su, bez valjka, kilometrima transportirani preko svakakva tla? Kako su obrađeni, izgladjeni i upravljani? I, kako je postavljen šešir, izrađen od kamena koji je potjecao iz drugog kamenoloma negoli onaj za tijela?

Ako bujna mašta još i može u Egiptu zamisliti rad gomile mravi po načinu "horuk", na Uskršnjem otoku ta predodžba otpada zbog nepostojanja beskrajne gomile. Maksimalno 2000 ljudi nije ni u kojem slučaju moglo, makar radili dan i noć, sasvim primitivnim oruđem izraditi iz tvrdog vulkanskog kamenja te goleme kipove. Napokon, jedan je dio stanovništva morao obrađivati škrta polja i baviti se skromnim ribolovom, a nekolicina je morala tkati sukna i plesti užad. Ne, samo 2000 ljudi nije moglo izraditi goleme kipove. A brojnije se stanovništvo ne može zamisliti na malenu Uskršnjem otoku. Tko je, dakle, obavio posao? I zašto ga je obavio? I zašto stoje kipovi oko cijelog otoka, ali ni jedan u unutrašnjosti? Kojem su kultu oni služili?

Na žalost, i na tom sitnom komadiću kopna prvi su zapadni misionari doprinijeli tome da se tama prošlosti ne razbistri: spalili su pločice s hijeroglifskim pismom, zabranili su stare božanske kultove i uništili sve povijesne izvore. Premda su se ta pobožna gospoda temeljito prihvatila posla, ipak nisu mogli spriječiti domoroce da svoj otok još i danas nazivaju "Zemljom ljudi ptica". A usmenom predajom sačuvana legenda priča o tome kako su se u pradaavno doba spustili leteći ljudi i zapalili oganj. Legenda se potvrđuje u kipovima letećih bića velikih, ukočenih očiju.

Nehotice se nameću usporedbe između Uskršnjeg otoka i Tiahuanaca! Tamo kao i ovdje nalazimo kamene divove koji pripadaju istom stilu. Ohola lica sa svojim stoičkim izrazom dobro pristaju likovima, ovdje kao i ondje. Kad je Francisco Pizarro 1532. godine ispitivao Inke o Tiahuanacu, kazali su mu da nitko nije vidio taj grad prije nego se pretvorio u ruševine, jer je Tiahuanaco sagrađen još u noći čovječanstva. Predaje nazivlju Uskršnji otok "pupkom

svijeta". Tiahuanaco i Uskršnji otok razdvaja više od 5000 kilometara. Kako je, uopće, jedna kultura mogla utjecati na drugu?

Možda nam ovdje može pomoći predinkaska mitologija; u njoj je stari bog-stvoritelj Virakoča bio prastaro i osnovno božanstvo. Prema predaji, Virakoča je stvorio svijet dok je još vladala tama i nije bilo Sunca; on je iz kamena isklesao jedan naraštaj divova, a kad mu se oni nisu svidjeli, potopio ih je u velikoj poplavi; zatim je naredio da nad jezero Titicaca izađu Sunce i Mjesec kako bi se na Zemlji pojavila svjetlost. A nakon toga, to treba pomno čitati!, napravio je u Tiahuanacu ljudske i životinjske likove od gline i udahnuo im život; otada je ta bića koja je on stvorio poučavao jeziku, običajima i raznim umijećima, te je na kraju neke od njih prenio na razne kontinente gdje su ubuduće trebali živjeti. Obavivši to, bog Virakoča je s dva pomoćnika putovao kroz mnoge zemlje da bi provjerio kako se slušaju njegove naredbe i do kakvih posljedaka dovode. Preodjenuvši se u starca, Virakoča je lutao preko Andi i uz obale, i ponekad su ga tu i tamo loše primali. Jednom se, u Cachi, tako razljutio zbog dočeka da je, obuzet gnjevom, zapalio jednu stijenu, s koje se požar počeo širiti na cijelu zemlju. Tada ga je nezahvalni narod zamolio za oprostjenje, te je on jednim jedinim pokretom ugasio plamen. Nastavio je putovanje, davao je upute i savjete, te su poslije mnogi hramovi podignuti u njegovu slavu. U primorskom se kraju Manti napokon spremio na odlazak te je, jašući na valovima, nestao preko oceana, ali se namjeravao vratiti...

Španjolski konkvistadori, koji su osvojili Južnu i Srednju Ameriku, posvuda su nailazili na legende o Virakoči. Međutim još nikad nisu čuli o gorostasnim bijelim ljudima koji su stigli s neba... pa su začuđeno slušali o nekoj rasi Sunčevih sinova koji su ljude naučili raznim vještinama i zatim nestali. U svim legendama što su ih Španjolci čuli postojalo je obećanje da će se Sunčevi sinovi vratiti.

U stvari je američki kontinent postojbina vrlo starih kultura, no mi točno poznamo jedva tisuću godina američke povijesti. Potpuno je nedokučivo zašto su Inke 3000 godina prije naše ere uzgajali u Peruu pamuk iako nisu poznavali ni posjedovali razboje... Maja su gradili ceste, ali nisu upotrebljavali kotače premda su ih poznavali... Pravo čudo predstavlja peteroredna, divna ogrlica od zelena nefrita iz piramide grobnice iz Tikala u Guatemali! Predstavlja čudo zato jer nefrit potječe iz Kine... Neshvatljivi su olmečki kipovi! Njima i njihovim lijepim golemim glavama sa šljemovima možemo se diviti samo tamo gdje su pronađeni, jer se ne mogu prevesti ni u jedan muzej: ni jedan most u zemlji ne

bi izdržao teret tih divova. Samo "manje" monolite do 50 tona mogli smo do sada prevoziti s pomoću dizalica i teških transportnih vozila. Tek su nedavno stvorene dizalice koje mogu podići nekoliko stotina tona. Međutim, već naši preci bili su u stanju da to izvedu. Kako?

Čini se, čak, kao da su stari narodi naročito uživali u tome da žongliraju kamenim gromadama preko brda i dolina: Egipćani su dopremali svoje obeliske iz Asuana, arhitekti iz Stonehengea nabavljali su kamene gromade iz jugozapadnog Walesa i Marlborougha, klesari s Uskršnjeg otoka transportirali su gotove goleme kipove iz dalekog kamenoloma do mjesta gdje su ih postavljali, dok na pitanje odakle je onih nekoliko monolita dospjelo u Tiahuanaco, nitko ne zna odgovoriti. Čudni su ljudi bili ti naši preci; zadavali su sebi, uistinu, velike neprilike i podizali svoje kipove uvijek na najnepogodnijim mjestima. Zar iz čistog uživanja u tegobnu životu?

Ne možemo umjetnike iz svoje velike prošlosti držati tako glupima; oni bi bili podigli svoje hramove i kipove u neposrednoj blizini kamenoloma da im neka stara predaja nije odredila mjesto na kojem moraju stajati njihova djela. Uvjereni smo da utvrđenje Inka — Sacsavhuaman — nije slučajno podignuto nad Cuzcom, već da je neka predaja označila to mjesto svetim. Isto tako, uvjereni smo da svugdje gdje su pronađene vrlo stare, veličanstvene građevine, u zemlji leže, još neotkriveni, najzanimljiviji i najhitniji ostaci naše prošlosti, koji su, možda, izvanredno važni za daljnji, odlučujući razvoj današnje kozmonautike.

Strani, nepoznati astronauti, koji su prije tisuća i tisuća godina posjetili našu planetu, zacijelo nisu bili manje dalekovidni nego što mi danas za se mislimo. Bili su uvjereni u to da će čovjek jednog dana svojim vlastitim snagama i vlastitim znanjem koraknuti u svemir. Zacijelo je općenita pojava da razumna bića s neke planete uvijek tragaju za srodnicima, za životom, za nekim sličnim razumnim bićima u svemiru.

Naše suvremene antene i odašiljači uputili su već prve radio-impulse drugim razumnim bićima. Kad ćemo dobiti odgovor, je li za deset, petnaest ili sto godina, to ne znamo. Zapravo, ne znamo kojoj bismo se zvijezdi obratili, jer pojma nemamo o tome koja je planeta najzanimljivija za nas. Gdje će naši signali doprijeti do nekih razumnih, čovjekolikih bića? To ne znamo. Međutim, štošta govori u prilog tome da su podaci koji nam nedostaju za naše ciljeve, pohranjeni za nas na našoj Zemlji. Mi se trudimo da svladamo silu teže; mi eksperimentalno ispitujemo mlazne pogonske uređaje goleme snage, elementarne čestice i antimateriju. Trudimo li se, međutim, dovoljno da

pronađemo podatke što su za nas sakriveni na Zemlji, kako bismo naposljetku mogli točno upoznati svoju prapostojbinu?

Shvate li se stvari ozbiljno, onda štošta što se dosad vrlo teško uklapalo u mozaik naše prošlosti, postaje prilično vjerojatno: ne samo bitni podaci iz starih zapisa, već i "čvrste činjenice" što se ukazuju našem kritičnom pogledu diljem zemaljske kugle. Uostalom, imamo mozak da mislimo njime.

Za čovjeka je presudno da spozna kako su se dosadašnji smisao njegova života i sva njegova nastojanja da napreduje sastojala u tome da uči iz prošlosti kako bi dozrio za život u svemiru i povezanost sa svemirom. Ako se to dogodi, morat će i najpametniji i najuporniji individualisti uvidjeti da je naš zajednički zadatak da se naselimo u svemiru i da razvijamo u tom pravcu sve svoje umne sposobnosti, svu svoju energiju i sve svoje iskustvo. Tada će se moći ostvariti obećanje "bogova" da će na zemlji vladati mir i da će biti otvoren put u nebo.

Čim se raspoložive snage, mogućnosti i umne sposobnosti usmjere na istraživanje svemira, ishod će toga istraživanja uvjerljivo objasniti besmislenost zemaljskih ratova. Kad se ljudi sviju rasa, naroda i narodnosti udruženo prihvate nadnarodnog zadatka da se tehnički omoguće putovanja na daleke planete, tada će u takvim razmjerima Zemlja sa svim svojim mini-problemima zauzeti pravo mjesto u odnosu na zbivanja u svemiru.

Okultisti će moći potrnuti svoje svjetiljke, alkemičari uništiti svoje posude za taljenje a tajne bratovštine zbaciti svoje mantije. Besmislice što su se tisućljećima uspješno prodavale neće se više moći podvaliti ljudima. Otvori li nam svemir svoja vrata, dospjet ćemo u ljepšu budućnost.

Mi svoju sumnju s obzirom na tumačenje naše davne prošlosti temeljimo na spoznajama koje nam danas stoje na raspolaganju. Priznajući da smo sumnjičavi, imamo na umu skepsu u onakvu smislu u kakvu je, dvadesetih godina ovog stoljeća, govorio o njoj u jednom svom predavanju Thomas Mann: "Pozitivna strana skeptika jest to što on sve drži mogućim!"

IX

- **Gradovi u prašumama, izgrađeni prema kalendarima –**
 - **Seoba naroda poput obiteljskog izleta? –**
- **Jedan bog ne dolazi na ugovoren sastanak –**
 - **Zašto su opservatoriji okrugli? –**
 - **Računski strojevi u prahistoriji –**
 - **Skup dražesnih ludosti -**

Premda smo naglasili da nam nije namjera da sumnjamo u povijest čovječanstva za proteklih dvije tisuće godina, ipak mislimo da su grčki i rimski bogovi, kao i većina likova iz bajki i legendi, nadahnuti vrlo dalekom prošlošću. Od pamtivijeka žive u narodima drevne predaje. I mlađe kulture pružaju nam znake koji ukazuju na davnu, nepoznatu prošlost.

Ruševine u gvatemalskim i jukatanskim prašumama nimalo ne zaostaju za egipatskim golemim građevinama. Osnovica piramide iz Cholule, stotinu kilometara južno od meksičkog glavnog grada, veća je od osnovice Keopsove piramide. Pedeset kilometara sjeverno od Mexica, u Teotihuacanu niz piramida pokriva površinu od skoro 20 četvornih kilometara, a sve otkrivene građevine podignute su u skladu sa zvijezdama. Najstariji zapis o Teotihuacanu izvještava nas da su se tu sastali bogovi i vijećali o čovjeku, još prije nego što je, uopće, postojao homo sapiens!

Govorili smo već o kalendaru Maja, najtočnijem na svijetu; upoznali smo Venerinu jednadžbu. Danas je već dokazano da su sve građevine u Chichen Itzi, Tikalu, Copanu ili Palenqueu podignute prema tom čudesnom kalendaru Maja. Piramide se nisu gradile zato jer su bile potrebne; ni hramovi se nisu gradili zato jer su bili potrebni. Piramide su se i hramovi gradili zato jer je kalendar određivao da se svake 52 godine dovrši određen broj stepenica neke građevine. Svaki je kamen bio povezan s kalendarom, svaka dovršena građevina podignuta je točno prema astronomskim pojmovima.

Međutim, ono što se dogodilo oko 600. godine naše ere, jednostavno je neshvatljivo! Jedan sav narod iznenada je i bez razloga napustio svoje mukotrpno i čvrsto sagrađene gradove s raskošnim hramovima, znalački

izrađenim piramidama, s trgovima obrubljenim kipovima i velikim stadionima. Prašuma je zauzela građevine i ulice, srušila zidove i pretvorila sve u golemu hrpu razvalina. Ni jedan se stanovnik više nije vratio na to mjesto.

Prenesimo taj događaj, tu silnu seobu naroda, na stari Egipat: pokoljenjima su se prema kalendarskim podacima gradili hramovi, piramide, gradovi, cisterne i ulice; primitivnim oruđem iz kamena su mučno isklesani divni kipovi i dopremljeni do monumentalnih zdanja; završivši taj posao što je trajao više od jednog tisućljeća, stanovništvo je napustilo svoje prebivalište i povuklo se na divlji sjever. Takav događaj, smješten u nešto bliže i shvatljivije razdoblje, doima se nezamislivim jer je besmislen. Što je nerazumljiviji neki događaj, to su brojniji pokušaji tumačenja i mutnih objašnjenja. Najprije se pojavila verzija da su narod Maja, možda, protjerali neki napadači. Ali, tko je mogao biti dorastao Majama, koji su se nalazili na vrhuncu svoje civilizacije i kulture? Nigdje nije pronađen neki trag koji bi ukazivao na oružani sukob. Potpuno razborito zvuči pomisao da je seobu naroda izazvala velika promjena klime. No, ni za tu se inačicu ne mogu naći nikakve indicije. Kako bi se i mogle naći kad put Maja iz područja Starog carstva do granice Novog carstva iznosi samo oko 350 kilometara zračne linije, takva razdaljina ne bi bila dovoljna da se pobjegne pred nekom katastrofalnom promjenom klime. I tumačenje da je narod Maja natjerala na seobu neka strašna pošast, zahtijeva ozbiljno provjeravanje. Međutim, u prilog tog tumačenja, koje je jedno od brojnih što su se pojavila, nema ničega, ni najmanjeg dokaza. Je li došlo do sukoba generacija? Jesu li se mladi pobunili protiv starih? Je li došlo do građanskog rata, do revolucije? Kad bi dolazila u obzir neka od tih mogućnosti, tada bi, očito, samo jedan dio stanovništva, to jest, poraženi, bio napustio zemlju, dok bi pobjednici bili ostali gdje su i prije živjeli. Proučavanja iskopina nisu otkrila ništa što bi ukazivalo na to da je ostao, barem, jedan jedini Maja! Cio se narod najednom odselio, ostavivši svoje svetinje na milost i nemilost prašumi.

U koncert brojnih mišljenja htjeli bismo uvesti jedan nov glas, jednu postavku koja je isto tako malo dokazana kao i ostala tumačenja što do danas nisu mogla pronaći nikakve činjenice u svoju korist. Toliko vjerojatnosti koliko je ima u ostalim objašnjenjima, ima, čvrsto smo uvjereni u to, i u našoj pretpostavci:

Pretke Maja su nekoć vrlo davno posjetili "bogovi" (u kojima naslućujemo astronaute). Možda su se preci američkih kulturnih naroda, s obzirom na to da niz indicija podupire tu pretpostavku, doselili sa starog Orijenta. U svijetu Maja strogo su se čuvale svete predaje o astronomiji, matematici i kalendaru! Budući

da su "bogovi" obećali da će se jednog dana vratiti, čuvali su svećenici preuzeto znanje: stvorili su novu, razvijenu religiju, religiju Kukulkana, "Leteće Zmije". Prema svećeničkoj predaji, "bogovi" su namjeravali ponovno sići s neba onog trenutka kad se dovrše velike građevine prema zakonima kalendarskog ciklusa. Zbog toga su poticali narod da dovrši hramove i piramide prema tom svetom ritmu, jer je godina dovršenja trebala da bude godina radosti. Tada će bog Kukulkan sići sa zvijezda, preuzeti građevine i nastaviti živjeti među ljudima.

Djelo bijaše dovršeno, nastupila je godina Božjeg povratka, no, ništa se nije dogodilo! Narod je pjevao, molio i čekao cijelu godinu. Uzalud su žrtvovani robovi i nakit, kukuruz i ulje. Nebo je ostalo nijemo i nije davalo nikakvih znakova. Nisu se pojavila nikakva nebeska kola, nije se čula huka ni daleka grmljavina. Ništa, baš ništa nije se dogodilo.

Uzmemo li da je ta pretpostavka točna, tada je, zacijelo, razočaranje svećenika i naroda bilo užasno, sav rad u toku stoljeća bijaše uzaludan. Rodile su se sumnje. Da li se u kalendarskim proračunima krije neka greška? Hoće li se "bogovi" spustiti na nekom drugom mjestu? Zar se radi o nekoj strašnoj zabludi? Treba napomenuti da je mistična godina Maja, kojom je započeo kalendar, 3111. prije naše ere. Dokaze za to pružaju zapisi Maja. Prihvati li se taj datum kao dokazan, tada je do početka egipatske kulture preostalo samo nekoliko stotina godina. Taj legendarni datum je, čini se, točan, jer ga vrlo precizan kalendar Maja u nekoliko navrata utvrđuje. Ako je tome tako, onda u nama izaziva sumnjičavost ne samo kalendar i ne samo seoba naroda. Jedna nova činjenica rađa u nama crva sumnje.

Tek 1935. godine u Palenqueu je (Staro carstvo) pronađen neki crtež u kamenu koji, vrlo vjerojatno, prikazuje boga Kukumatza (na Yucatanu - Kukulkan). Nije potrebna nikakva bujna mašta da bi se i posljednji skeptik natjerao na razmišljanje, samo ako se bez bilo kakvih predrasuda, sasvim nepristrano, promatra ovaj crtež:

Pred nama sjedi neko ljudsko biće, tijela nagnuta prema naprijed, poput motorista; njegovo vozilo danas bi i svako dijete moglo prepoznati kao raketu. Vozilo je naprijed šiljasto, nastavlja se nekim čudno brazdastim izbočinama što su nalik usisnim otvorima, zatim se širi i završava se plamenim jezikom. A biće, nagnuto naprijed, rukama upravlja nizom nekakvih komandnih uređaja dok mu se peta lijeve noge nalazi na nekoj vrsti pedala. Njegova je odjeća svrsishodna; ima na sebi kratke, karirane hlače sa širokim pojasom, kratak kaput s modernim japanskim izrezom oko vrata i tijesno priljubljene grivne na

rukama i nogama. Bilo bi čudno, s obzirom na ono što se već zna o sličnim crtežima, kad ne bi bilo komplicirana pokrivala za glavu! Međutim, ono je tu, s izbočinama i cijevima, te podsjeća opet na nekakvu kapu s antenama. Ne odaje samo držanje tog našeg jasno nacrtanog astronauta da on upravlja vozilom, nego pred njegovim licem visi i neki uređaj koji on ukočeno i pažljivo promatra. Astronautovo prednje sjedište gredama je odvojeno od stražnjeg dijela vozila, u kojem se vide uredno poredani sanduci, krugovi, točke i spirale. Što nam govori taj crtež? Ništa? Zar je opet sve što se dovodi u vezu sa svemirskim letom samo glupa fantazija?

Ako se i kameni reljef iz Palenquea, jedan u nizu indicija, odbija, onda treba posumnjati u poštene namjere pri ispitivanju značajnih nalaza. Ta, ne radi se ni o kakvim utvarama ako se analizira nešto što je očito.

Zašto su, da nastavimo niz pitanja što dosad nisu dobila odgovor, Maja svoje najstarije gradove sagradili u prašumi, a ne kraj neke rijeke ili uz more? Na primjer, Tikal leži 175 kilometara zračne linije od zaljeva Honduras, 260 kilometara sjeverozapadno od zaljeva Campeche i 380 kilometara zračne linije sjeverno od Tihog oceana. Narodu je Maja, bez sumnje, bilo poznato more, što dokazuje obilje predmeta izrađenih od koralja, školjki i ljuskara. Zašto su se, onda, "zavukli" u prašumu? Zašto su gradili spremišta za vodu kad su se mogli naseliti blizu vode? Samo je u Tikalu bilo 13 rezervoara za vodu, sa zapreminom od 154.310 kubičnih metara. Zašto su morali živjeti, graditi i raditi baš tu a ne na nekom "logičnije" smještenom mjestu?

Razočarani Maja su, nakon svoje velike seobe, osnovali na sjeveru novo carstvo. I opet su nastali, prema određenim kalendarskim datumima, gradovi, hramovi i piramide. Da bismo predložili točnost kalendara Maja, evo njegovih vremenskih razdoblja:

20 kina = 1 ninal ili 20 dana

18 ninala = 1 tun ili 360 dana

20 tuna = 1 katun ili 7200 dana

20 katuna = 1 baktun ili 144.000 dana

20 baktuna = 1 piktun ili 2,880.000 dana

20 piktuna = 1 kalabtun ili 57,600.000 dana

20 kalabtuna = 1 kinčiltun ili 1.152,000.000 dana

20 kinčiltuna = 1 alautun ili 23.040,000.000 dana

No, iznad zelena krova prašume ne strše samo građevine podignute prema kalendarskim podacima, postoje tu i opservatoriji!

Opservatorij iz Chichéna prva je i najstarija okrugla građevina Maja. Čak i danas još doima se to obnovljeno zdanje poput nekoga suvremenog opservatorija. Ta okrugla građevina na trima terasama izdiže se visoko iznad prašume; unutra vodi vijugavo stepenište do najvišeg motrilišta; u kupoli se nalaze rupe i otvori upereni prema zvijezdama, tako da se noću pruža impresivan pogled na zvjezdano nebo. Na vanjskim zidovima nalaze se obrazine boga kiše ... i crtež nekoga ljudskog lika s krilima.

Naravno da zanimanje Maja za astronomiju nije dovoljno obrazloženje za našu pretpostavku o doticaju s razumnim bićima s neke druge planete. Međutim, obilje pitanja što su zasad bez odgovora zbunjuje: odakle su Maja znali za Uran i Neptun?... Zašto motrilišta u opservatoriju iz Chichena nisu uperena prema najsvjetlijim zvijezdama?... Što kazuje kameni crtež onog boga iz Palenquea koji upravlja raketom?... Kakav je smisao imao kalendar Maja sa svojim proračunima za 400 milijuna godina?... Odakle su došli do podataka za proračune Sunčeve i Venerine godine na četiri decimale?... Kako su došli do nepojmljivih astronomskih spoznaja?, Je li svaka činjenica za se slučajan proizvod uma Maja ili se iza svake činjenice, a pogotovu iza svih činjenica zajedno, krije mnogo više, možda neka bitna poruka za tada još vrlo daleku budućnost?

Strpamo li sve činjenice u sito i pažljivo odijelimo pljevu od žita, tada preostaje tako strahovito mnogo apsurdna, tako mnogo "nemogućnosti" da bi to morao biti poticaj za znanost da brzo uloži velike, nove napore kako bi more zagonetki, barem, djelomice riješila. Jer, u današnje se vrijeme istraživanje više ne bi smjelo zadovoljiti takozvanim "nemogućnostima".

Moramo ispričati još jednu jezovitu priču, priču o "Sacred Wellu", svetom bunaru iz Chichén Itze. Edward Herbert Thompson iz smrdljiva je mulja tog bunara izvadio ne samo nakit i umjetnine, nego i kosture mladića i djevojaka. Crpeći podatke iz starih izvještaja, Diego de Landa je tvrdio da su svećenici u doba suše hodočastili do svetog bunara i, kako bi ublažili srdžbu boga kiše, u svečanu su obredu bacali djevojke i momke u bunar.

Ono što je tvrdio de Landa, dokazao je Thompson svojim nalazima. Ta jezovita priča iznosi iz dubine bunara na vidjelo pitanje: Kako je nastala ta vodom

napunjena jama?... Zašto je ta lokva proglašena svetim bunarom?... Zašto upravo ta lokva, kad postoji nekoliko poput nje?

Ni 70 metara udaljena od opservatorija Maja, nalazi se, skrivena u prašumi, točna kopija svetog bunara iz Chichén Itze. Čuvana zmijama, otrovnim stonogama i neugodnim kukcima, jama ima jednake dimenzije kao i "pravi" bunar, okomite su stijene jednako izjedene zubom vremena, zapuštene i obrasle prašumom. Ta dva bunara upadljivo sliče jedan drugome, čak, i na površini vode, te se boja vode u objema bunarima prelijeva iz zelene u smeđu i crvenu kao krv. Nesumnjivo je da su oba bunara podjednake starosti, i možda su oba nastala od udara meteorita. Današnja nauka, međutim, uvijek spominje samo sveti bunar iz Chichén Itze; drugi bunar, posve sličan prvome, ne odgovara stvorenoj shemi, iako su obje lokve udaljene 900 metara od vrha najveće piramide: Castillo. Ta piramida pripada bogu Kukulkanu, "Letećoj Zmiji".

Zmija je simbol gotovo svih građevina Maja. To začuđuje, jer bi trebalo očekivati da će narod koji je okružen bujnim, gustim biljnim svijetom, ipak ostaviti na crtežima u kamenu i motive cvijeća. No, do sada se nije pronašao ni jedan cvjetni motiv. Međutim, posvuda nailazimo na odvratnu zmiju. Zmija od pamtivijeka puže u prašini i po močvarnu zemljištu. Zašto se njoj pridavala sposobnost letenja? Kao oličenje zla, zmija je osuđena da gmiže. Kako se može to odvratno stvorenje poštovati kao bog, i zbog čega može ono još i letjeti? U očima je Maja moglo. Bog Kukulkan (= Kukumatx) odgovara, po svoj prilici, liku kasnijeg boga Quetzalcoatl. Što priča legenda Maja o tom Quetzalcoatlu?

On je došao iz neke strane zemlje izlazećeg sunca, u bijeloj odjeći, i nosio je bradu. On je poučio narod svim znanostima, pojmovima pravde, vještinama i običajima i donio je vrlo mudre zakone. Predaje veličaju da je za njegova upravljanja kukuruz donosio klipove velike poput čovjeka a pamuk je rastao šaren. Ispunivši svoj zadatak, Ouetzalcoatl se uputio natrag prema moru, propovijedajući usput svoju nauku, kako bi se tamo ukrcao na brod koji ga je odvezao na zvijezdu Danicu. Već nam je mučno da spominjemo kako je i bradati Ouetzalcoatl obećao da će se vratiti.

Dabome, i o pojavi tog mudrog starca ima tumačenja napretek. Pripisuje mu se nekakva mesijanska uloga; naravno, zato jer je bradat čovjek na tim geografskim širinama rijetkost. Postoji, čak, jedna smiona verzija koja starog Ouetzalcoatla drži Isusovim učenikom! Nama zvuči to neuvjerljivo. Tko god bi stigao iz Starog svijeta k narodu Maja, morao bi poznavati kotač s pomoću kojeg se mogu prevoziti ljudi i stvari. Zar jednom mudracu, jednom bogu poput

Ouetzalcoatla, koji se pojavio kao misionar, zakonodavac, liječnik i davalac savjeta o mnogim životnim problemima, ne bi prije svega palo na um da jadne Maja upozna s upotrebom kotača i kola? U zbilji, međutim, nisu se Maja nikad koristili kolima niti su upotrebljavali kotače.

Kako bi zbunjenost bila potpuna, navedimo kratak pregled ludosti iz drevnog doba!

U visini Antikythere grčki su lovci na spužve pronašli 1900. godine neku staru brodsku olupinu, natovarenu mramornim i brončanim kipovima. Te su umjetnine velike vrijednosti izvađene, a kasnija su istraživanja ustanovila da je lađa potonula, zacijelo, početkom nove ere. Pri razvrstavanju starina pronašao se neki nezgrapan komad, koji se poslije pokazao značajnijim nego svi ostali kipovi zajedno. Kad se taj komad počeo pregledavati i brižljivo čistiti, otkrivena je neka brončana ploča s krugovima, natpisima i zupčanicima, te se ubrzo uočilo da se ti natpisi odnose na astronomiju. Kad su očišćeni svi dijelovi, pojavila se neka čudna konstrukcija, neki pravi pravcati stroj s pokretnim kazaljka, kompliciranim skalama i ispisanim kovinskim pločama. Taj obnovljeni stroj ima više od dvadeset kotačića, neku vrst diferencijala i zupčanik sa čeonim zupcima. S jedne se strane nalazi neko vratilo koje, čim se okrene, stavlja u pokret različitom brzinom sve skale. Kazaljke su zaštićene brončanim poklopcima, na kojima se mogu pročitati dugi natpisi. Postoji li pred tim "strojem iz Antikythere" još bilo kakva sumnja o tome da su u davnini postojali prvorazredni precizni mehaničari? Osim toga, taj je stroj tako kompliciran da, vjerojatno, nije bio prvi takav model. Američki profesor Solla Price protumačio je taj uređaj kao neku vrst računskog stroja, s pomoću kojega se moglo izračunati kretanje Mjeseca, Sunca a, po svojoj prilici, i drugih planeta.

Nije naročito važno to što stroj kao godinu svoje izradbe navodi na 82. godinu prije naše ere. Zanimljivije bi bilo saznati tko je konstruirao prvi model tog stroja, tog planetarija u malim razmjerima!

Friedrich II, car iz dinastije Hohenstaufen, donio je, navodno, 1229. godine iz petoga križarskog rata neki vrlo neobičan šator s Istoka: u unutrašnjosti šatora nalazio se neki satni mehanizam a kroz kupolast šatorski krov vidjela su se zvijezda u pokretu! Dakle, opet jedan planetarij iz drevnog doba... Prihvaćamo mogućnost da je davno nastao, jer nam je poznato da je to, s obzirom na tadanju razvijenost zanata, bilo moguće. Zbunjuje nas, međutim, pomisao da se radi o planetariju, jer početkom naše ere nije još postojala predodžba o zvijezdama stajačicama u odnosu na rotaciju Zemlje. Čak ni mudri kineski i arapski

astronomi drevnog doba ne pružaju nam nikakvu pomoć s obzirom na tu neobjašnjivu činjenicu, a Galileo Galilei se, to je neosporno, rodio tek 1500 godina poslije... Tko god posjeti Atenu, trebalo bi da pogleda "stroj iz Antikythere"; on se nalazi u Nacionalnom arheološkom muzeju. O šatorskom planetariju Friedricha II postoje samo pismeni izvještaji.

Ako je prahistorija i bila sumorna, ipak nam je ostavila šaljive stvari:

Na stijenju pustinjaškog zaravanka Marcahuasija, na 3800 metara nadmorske visine, pronađeni su crteži životinja kojih prije 10.000 godina nije uopće bilo u Južnoj Americi, deva i lavova.

U Turkestanu su inženjeri pronašli polukružne predmete od neke vrsti stakla ili keramike. Podrijetlo i značenje tih predmeta arheolozima su zagonetni.

U Death Vallevju u pustinji Nevadi postoje ruševine nekoga starog grada koji je, zacijelo, uništila kakva velika katastrofa. Još se danas vide tragovi topljenja na stijenama i pijesku. Vrućina pri provali vulkana ne bi bila dovoljna da topi stijene, osim toga, vrućina bi tada najprije spržila građevine. Danas samo laserske zrake stvaraju dovoljnu vrućinu. Začudo, u tom kraju ne raste više ni travka.

Hadšar el Guble, "kamen juga", iz Libanona, teži dva milijuna kilograma. Taj je kamen obrađen, no pouzdano je da ga nisu mogle pomicati ljudske ruke.

Na najnepristupačnijim liticama u Australiji, Peruu i Gornjoj Italiji postoje neke umjetno napravljene, još neobjašnjene oznake.

Tekstovi na zlatnim pločama što su pronađene u Uru u Kaldeji, izvještavaju o čovjekolikim "bogovima" koji su sišli s neba i poklonili svećenicima te zlatne ploče.

U zemljama kao što su Australija, Francuska, Indija, Libanon, Južna Afrika i Čile, postoji neobično crno "kamenje" koje je bogato aluminijem i berilijem. Najnovija su istraživanja ustanovila da je to kamenje nekoć davno moralo biti izloženo jakom radioaktivnom bombardiranju i visokim temperaturama.

Sumerske ploče ispisane klinovim pismom prikazuju zvijezde stajačice s planetama.

U Rusiji je pronađen reljef nekog zračnog broda što se sastoji od deset kugli, poredanih jedna do druge, koje stoje u nekom pravokutnom okviru što ga s obje strane nose debeli stupovi. Na stupovima počivaju kugle. Među ruskim

nalazima postoji i malen brončani kip nekoga čovjekolikog bića koje se sakriva u glomaznu odijelu što je hermetički spojeno sa šljemom. Cipele i rukavice također su čvrsto povezane s odijelom.

Na jednoj babilonskoj ploči u Britanskom muzeju u Londonu mogu se vidjeti podaci o prošlim i budućim pomrčinama Mjeseca.

U Kun-mingu, glavnom gradu kineske pokrajine Jin-nan, otkriveni su neki valjkasti "strojevi", nalik raketama, što se na crtežima koji ih prikazuju penju prema nebu. Ti urezani crteži pronađeni su na piramidama što su pri jednom potresu iznenada izronile iz dna kunminškog jezera.

Kako da nam se objasne te i mnoge druge zagonetke? Radi se već o bijednu izgovoru kad se stare predaje žele osjekom i bez pomnjiva ispitivanja odbaciti kao lažne, pogrešne i beznačajne. Isto je takav i postupak onih koji; našavši se: u ćor-sokaku, sve prijevode proglašuju punima mana, ali se, ipak, služe njima u onom trenutku kad im odgovaraju njihovi navodi. Čini nam se da se radi o stanovitu kukavičluku kad se oči i uši zatvaraju pred činjenicama, ili, čak, pretpostavkama, samo zato jer bi novi zaključci mogli otrgnuti ljude od ustaljene sheme shvaćanja.

Svakog dana i svakog sata javljaju se diljem svijeta nova otkrića. Naša moderna sredstva prijevoza i veza obavještavaju cijelu zemaljsku kuglu o novim saznanjima. Na temelju slučajnih otkrića može se, ako postoji dobra volja, stvoriti cio sustav. Učenjaci sa svih fakulteta trebali bi da svoju istraživačku radoznalost usmjere na podatke iz prošlosti isto onako predano kao što daju svoj stvaralački prilog istraživanju sadašnjice. Prva faza uzbudljiva otkrivanja naše prošlosti jest završena. Sada, stupanjem čovjeka u svemir, započinje druga, fascinantna pustolovina ljudske povijesti.

X

- **Imaju li svemirski letovi bilo kakva smisla? –**
- **Kakva je korist od utrošenih milijardi? –**
 - **Rat ili svemirski letovi! –**
- **Što je s mnogo klevetanima letećim tanjurima? –**
- **Već prije 60 godina došlo je do nuklearne eksplozije –**
 - **Je li Marsov mjesec umjetni satelit? –**

Još uvijek nisu prestale rasprave o tome imaju li svemirski letovi bilo kakva smisla. Stanovita ili potpuna besmislenost svemirskih istraživanja dokazuje se otrcanom tvrdnjom da ne treba ispitivati svemir dok na Zemlji ima još toliko neriješenih problema.

Nastojeći da ne upadnemo u područja znanstvenog dokazivanja koja su nerazumljiva nestručnjacima, iznijet ćemo ovdje samo neke nepobitne razloge, što nam doslovce leže na dlanu, u prilog nužnosti svemirskih istraživanja:

Ljude od pamtivijeka potiču na stalno istraživanje radoznalost i žeđa za znanjem. Pitanja, zašto se nešto događa i kako se događa?, uvijek su bila pokretna snaga razvoja i napretka. Svoj današnji način života zahvaljujemo vječnom nemiru što su ga ona stvarala. Suvremena udobna prometala oslobodila su nas napornih putovanja kojima su još naši djedovi bili izvrgnuti; mnoge teškoće tjelesnog rada s pomoću strojeva znatno su ublažene; novi izvori energije, kemijski preparati, hladionici, razni kućni aparati itd., itd., potpuno su nas oslobodili, čak, i mnogih poslova koje je prije mogla obavljati samo ljudska ruka. Ono što je znanost stvorila, nije čovječanstvu donijelo prokletstvo, nego blagoslov. Čak i njezino najstrašnije dijete, atomska bomba, koristit će čovječanstvu.

Danas znanost postiže golemim koracima brojne svoje ciljeve. Za razvoj fotografije, da bi se dobile upotrebljive slike, bilo je još potrebno 112 godina. Telefon je pripremljen za upotrebu već za 56 godina, a da bi se radio tako razvio da može besprijekorno primati emisije, utrošeno je nepunih 35 godina. Za stvaranje radara bilo je, međutim, potrebno još samo 15 godina! Etape epohalnih otkrića i proizvoda postaju sve kraće i kraće: crno-bijela televizija

usavršena je za 12 godina istraživanja, a za izradbu prve atomske bombe bilo je potrebno punih šest godina! To je samo nekoliko etapa iz 50 godina tehničkog napretka, veličanstvenih i u početku često zastrašujućih. Stepenice razvoja sve će brže i sve strmije voditi prema cilju. Idućih će se 100 godina ostvariti velik dio vječnih snova čovječanstva.

Usprkos upozorenjima i otporima, krčio je ljudski um sebi put. Usprkos drevnom načelu da je voda životni prostor riba a da zrak pripada pticama, osvojio je čovjek te prostore koji mu, kako se čini, nisu bili namijenjeni. Čovjek leti, unatoč svim takozvanim prirodnim zakonima, a u atomskim podmornicama živi mjesecima pod vodom. Svojim umom stvorio je sebi krila i škrge što mu ih njegov stvoritelj nije namijenio.

Kad je Charles Lindbergh krenuo na svoj legendarni let, cilj mu je bio Pariz; dabome, nije mu bilo stalo do toga da vidi Pariz, nego je htio dokazati da čovjek može sam i bez bilo kakvih štetnih posljedica preletjeti Atlantik. Prvi cilj svemirskih letova jest Mjesec. Međutim, ta nova naučno-tehnička zamisao želi dokazati kako čovjek može ovladati i svemirom!

Ali, čemu služe svemirski letovi?

Već za nekoliko stoljeća naša će zemaljska kugla biti beznadno i kobno prenapučena. Za godinu 2050. statistika već predviđa broj stanovnika od 8,7 milijardi ljudi! Jedva 200 godina poslije bit će već 50 milijarda; prema tome, tada će na jednom četvornom kilometru prebivati 335 ljudi. Nezamislivo! Pilule za umirenje li obliku takvih teorija kao što je ona o hrani iz mora ili, čak, ona o nastambama na morskom dnu, pokazat će se brže nego što se i očekuje kao neprikladna sredstva protiv naglog povećanja stanovništva. Na indonezijskom otoku Lomboku umrlo je od gladi za prvih šest mjeseci 1966. godine više od deset tisuća ljudi, koji su se u svom očaju pokušali održati na životu jedući puževe i bilje. Generalni sekretar Ujedinjenih naroda U Tant misli da u Indiji glad ugrožava oko 20 milijuna djece, što ukazuje na to da je točna tvrdnja profesora Mohlera iz Züricha da glad preuzima u svoje ruke vlast nad svijetom.

Ustanovilo se da svjetska proizvodnja živežnih namirnica ne drži korak s porastom stanovništva, usprkos najmodernijim tehničkim sredstvima i važnim kemijskim gnojivima. Sadašnjost zahvaljuje zemlji i preparate za kontrolu rađanja. No, kakva korist od njih kad ih žene u nerazvijenim zemljama ne upotrebljavaju! Jer, samo ako bi se za deset godina, to jest do 1980, broj poroda uspio smanjiti na polovinu, mogla bi proizvodnja živežnih namirnica pratiti

porast stanovništva. Na žalost, ne možemo vjerovati u taj razumni izlaz, jer se debeli zidovi predrasuda, tobožnjih moralnih načela i vjerskih zakona, sporije probijaju nego što raste opasnost od prenapučenosti. Je li ljudskije ili, čak, više u skladu s božjom voljom da godinu za godinom umiru od gladi milijuni ljudi nego da se ti jadnici zaštite prije rođenja?

Čak i ako se jednog dalekog dana pod sudbinskim pritiskom prihvati kontrola rađanja, čak i ako se povećaju obradive površine i uz pomoć danas još nepoznatih sredstava dobiju bogatiji prinosi, čak i ako se ribolov umnogostruči a polja alga na morskom dnu budu davala hranu, čak i ako se sve to i još štošta drugo dogodi, bit će to, ipak, samo odugovlačenje, odgađanje za stotinjak godina. Čovjeku je potreban nov životni prostor.

Uvjereni smo da će se ljudi jednoga dalekog dana naseliti na Marsu i da će se snaći u klimatskim prilikama isto tako kao što bi se Eskimi snašli kad bi se preselili u Egipat. Naša će unučad napući planete stigavši do njih golemim svemirskim brodovima; kolonizirat će nove svjetove kao što su se u vrlo bliskoj prošlosti naseljavale Amerika i Australija. Radi toga se moramo baviti svemirskim istraživanjem! Moramo svojim potomcima pružiti mogućnost da prežive! Svaka generacija koja zanemari tu dužnost, izručuje u dalekoj budućnosti cijelo čovječanstvo smrti od gladi.

Ne radi se više o nekakvu apstraktnom istraživanju koje zanima samo učenjake. A onima koje nije briga za budućnost treba kazati da su nas rezultati svemirskih istraživanja već spasili od trećega svjetskog rata! Zar nije prijetnja potpunog uništenja spriječila velike sile da razlike u mišljenjima, zahtjeve i sukobe riješe velikim ratom? Više nije potrebno da ijedan Rus stupi na američko tlo da bi tu zemlju pretvorio u pustinju, niti bi Amerikanci stradavali tek u Rusiji, jer bi zemlja nakon napada nuklearnim bombama, ionako, zbog radioaktivnosti postala neprikladna za život i neplodna. Možda to zvuči besmisleno, no tek su nam interkontinentalne rakete osigurale kakav-takav mir.

Izražava se i mišljenje da bi bilo bolje da se milijarde što se ulažu u svemirska istraživanja daju za pomoć nerazvijenim zemljama. To je mišljenje pogrešno; industrijske države pružaju pomoć nerazvijenim zemljama ne samo iz dobrotvornih ili političkih razloga; daju je, razumije se, i zato da svojoj domaćoj industriji otvore nova tržišta. Pomoć što je traže nerazvijene države jest, promatra li se s obzirom na vrijeme, neznatna.

Godine 1966. u Indiji je, prema procjeni, živjelo 1,6 milijardi štakora, od kojih je svaki za godinu dana požderao oko pet kilograma hrane. Pa ipak, država ne smije uništiti tu štakorsku pošast; indijski vjernici štite štakore. U toj istoj Indiji lunja naokolo 80 milijuna krava koje ne daju mlijeko, niti se koriste za vuču, niti se smiju zaklati. U zemlji u kojoj danas razvoj sprečavaju tako brojne religiozne zabrane i zakoni, proći će još nekoliko pokoljenja prije nego što se uklone vjerski običaji, navike i praznovjerja što ugrožavaju život. I tu služe komunikaciona sredstva svemirskog doba napretku i prosvjećivanju: novine, radio, televizija. Svijet je postao manji. Znamo i saznajemo jedni o drugima više nego prije. Da bi se, međutim, konačno uvidjelo da su nacionalne granice samo ostatak prošlosti, potrebni su svemirski letovi. Tehnika što se radi njih razvija, proširit će spoznaju da sićušnost naroda i kontinenata u odnosu na svemirski prostor može biti samo podstrek i poticaj za zajednički rad na istraživanju svemira, čovječanstvu je u svakoj epohi bila potrebna neka istaknuta parola koja je u problemima koji su privlačili njegovu pažnju, pretvarala u stvarnost ono što se činilo nedostižnim.

Jedan vrlo bitan faktor, koji u ovo naše industrijsko doba predstavlja važan argument u prilog svemirskih istraživanja, jest nastajanje novih gospodarskih grana u kojima nalaze svoj kruh stotine tisuća ljudi što su zbog racionalizacija izgubili posao. "Svemirska je industrija" u Sjedinjenim Američkim Državama već nadmašila poznatu konjunkturu automobilske industrije i industrije čelika. Više od 4000 novih proizvoda nastalo je zahvaljujući svemirskim istraživanjima; tu su takozvani nusprodukti istraživanja koje je upereno prema jednom višem cilju. Ti su nusproizvodi ušli u svagdanji život a da oni koji se služe njima i ne razmišljaju o njihovu podrijetlu. Elektronski računski strojevi, mini-odašiljači i mini-prijemnici, tranzistori u radio-aparatima i televizorima pronađeni su na rubu istraživačkog puta isto tako kao i tava u kojoj jelo više ne zagori iako se ne doda mast. Precizni instrumenti u svim avionima, potpuno automatski kontrolni uređaji i uređaji za automatsko upravljanje, kao i brzo usavršeni elektronski mozgovi, samo su dio mnogo napadanih svemirskih istraživanja, onaj dio razvojnog programa koji djeluje i na privatni život pojedinaca. Onoga o čemu nestručnjaci nemaju ni pojma, ima cijela legija: novih postupaka za zavarivanje i podmazivanje u visokom vakumu, fotoelektričnih ćelija i novih, sitnih izvora energije što svladavaju beskrajne udaljenosti.

Iz rijeke poreznih prihoda što pritječe svemirskim istraživanjima, vraća se poreznim obveznicima u malim potočićima renta od toga velikog ulaganja. One

države koje ni na koji način ne sudjeluju u svemirskim istraživanjima, pregazit će ta zahuktala tehnička revolucija. Nazivi i pojmovi kao što su: Telstar, Echo, Relay, Trios, Mariner, Ranger, Syncom, predstavljaju oznake na cesti nezadrživa istraživanja.

Budući da zemaljske zalihe energije nisu neiscrpne, jednog će dana svemirski letovi biti od životne važnosti i zbog toga jer ćemo morati da nabavljamo fisioni materijal s Marsa, s Venere ili neke druge planete kako bismo mogli osvjetljivati svoje gradove i grijati svoje kuće. Budući da nuklearne elektrane već danas daju najjeftiniju energiju, masovna industrijska proizvodnja potpuno će se orijentirati na te elektrane baš tada kad na Zemlji više ne bude fisionog materijala. Svakog nas dana zapljuskuju novi rezultati istraživanja. Mirnom prenošenju stečena znanja s oca na sina zauvijek je odzvonilo. Danas mora tehničar koji popravljaja radio-aparat što se ukapča jednostavnim pritiskom na dugme, poznavati tranzistorsku tehniku i snalaziti se u složenim krugovima ukapčanja, često još samo štampanim u sintetičkom materijalu. Uskoro će morati da se bavi i novim, sitnim mikroelektronskim dijelovima. Ono što naučnik danas nauči, mora već poslije naukovanja dopunjavati novim znanjem. Dok je još u doba naših djedova ono što se naučilo bilo dovoljno za cio život, danas i u budućnosti neprestano će morati da se starom znanju dodaje novo. Ono što je jučer vrijedilo, već sutra bit će nadmašeno.

Makar tek za milijune godina, naše će se Sunce, ipak, jednom ugasiti, umrijeti. Da bi došlo do katastrofe, nije baš neophodno da nastupi onaj strašni trenutak u kojem će neki državnik izgubiti živce i staviti u pogon nuklearni aparat za uništavanje. Propast Zemlje može izazvati neki nepredvidiv i nepoznat svemirski događaj. Međutim, čovjek nije još nikad otvoreno pogledao u oči takvoj mogućnosti, premda je vjernički tražio u nekoj od tisuća religija nadu u daljnji život duha i duše.

Zbog toga držimo da istraživanje svemira ne predstavlja proizvoljnu odluku, nego je posljedica čovjekove jake unutrašnje potrebe da se ispituju perspektive njegove budućnosti u svemiru. Kao što iznosimo pretpostavku da nas je u prahistoriji posjetio netko iz svemira, isto tako pretpostavljamo da nismo jedina razumna bića u kozmosu, odnosno, slutimo da u svemiru postoje neka starija, razvijenija razumna bića od nas. Tvrdimo li i to da sva razumna bića osjećaju potrebu da istražuju svemir, tada kročimo uistinu, za trenutak, u carstvo utopije, svjesni toga da diramo u osinje gnijezdo!

Već dvadesetak godina pojavljuju se uvijek iznova "leteći tanjuri"; u stručnoj literaturi nazivaju se: UFO, što predstavlja skraćenicu američke oznake: Unidentified Flying Objects (Neidentificirani leteći predmeti, op. prev.). Uzbudjenje zbog toga što se želimo ozbiljno pozabaviti tim tlapnjama zvanim UFO, neka se privremeno stiša dok još razmotrimo jedan važan argument što se koristi u raspravama o opravdanosti svemirskih letova.

Govori se kako su svemirska istraživanja nerentabilna, kako ne postoji ni jedna tako bogata zemlja koja bi mogla bez opasnosti od državnog bankrota trošiti ogromne svote novca. Naravno, istraživanja sama po sebi nisu nikad bila rentabilna, tek rezultat istraživanja vraća uložena sredstva. Pretjerana su očekivanja da svemirska istraživanja već u sadašnjem stadiju budu rentabilna i da se amortiziraju. Ne postoje podaci o tome koliko se zaradilo na onih 4000 "nusprodukata" svemirskog istraživanja. Mi smatramo nesumnjivim da će se to istraživanje isplatiti kao vrlo malen broj dosadašnjih istraživanja. Kad ono postigne svoj cilj, bit će ne samo rentabilno nego će, u doslovnom smislu, donijeti čovječanstvu spas od propasti. Samo uzgred spominjemo činjenicu da je cio niz satelita COMSAT zanimljiv i za privredu.

U studenom 1967. izvještavao je "Der Stern":

"Većina medicinskih aparata stiže iz Amerike. Oni su rezultat sustavnog iskorištavanja uspjeha s područja nuklearnih, svemirskih i vojnih istraživanja. Oni predstavljaju posljedak jedne nove suradnje industrijskih giganta i američkih bolnica, koja medicinu gotovo svakodnevno vodi do novih pobjeda.

Tako su se proizvođač Starfightera "Lockheed" i znamenita klinika "Mayo" dogovorili da na temelju kompjutorske tehnike razviju nov način bolesničke njege. Konstruktori avionske tvrtke "North American Aviation" rade prema liječničkim uputama na takozvanom "emfizemskom pojasu" što bi trebalo olakšati disanje bolesnicima kojima su oštećena pluća. Ustanova za istraživanje svemira NASA dala je ideju za ovaj dijagnostički uređaj: aparat, izmišljen, zapravo, u svrhu mjerenja udaraca mikrometeorita o svemirske brodove, može poslužiti za točno bilježenje trzaja mišića pri određenim živčanim oboljenjima.

Spasonosan nusprodukt američke kompjutorske tehnike jest i stimulator srca. Danas živi već više od 2000 Nijemaca s takvim aparatom u grudima. Radi se o minijaturnom generatoru što se napaja baterijom a stavlja se ispod kože. Liječnici ga kroz vratnu venu žicom spoje s desnom srčanom klijetkom. Tada se srce ujednačenim strujnim udarcima potiče na ritmičko stezanje. Ono kuca.

Kad se baterija stimulatora za tri godine istroši, može se prilično jednostavno zamijeniti.

Američki električni koncern "General Electric" lani je poboljšao to malo remek-djelo medicinske tehnike, na taj način što je stvorio model s dvije brzine, želi li onaj koji nosi takav stimulator zaigrati tenis ili potrčati za vlakom, samo jednom kratko prijeđe magnetnim štapićem preko mjesta gdje se nalazi ugrađeni generator. Srce odmah počne brže raditi.

Toliko o članku iz "Der Sterna". I to su dva primjera o nusproizvodima svemirskih istraživanja. Tko se još usudi kazati da su ta istraživanja beskorisna?

"Die Zeit" u broju 47. od studenoga 1967. izvještava pod naslovom "Utjecaj Mjesečevih raketa":

"Konstrukcije svemirskih vozila koja su predviđena za meko spuštanje na Mjesec, pobuđuju zanimanje i konstruktora automobila, jer se spoznaje o ponašanju takvih konstrukcija u okolnostima koje uzrokuju njihovo uništenje mogu bitno proširiti. Ako se automobili i ne budu mogli učiniti takvima da putnici u njima budu zaštićeni od svih vrsti sudara, ipak bi konstrukcije što se vrlo uspješno primjenjuju u kozmonautici mogle pridonijeti tome da se smanji opasnost pri sudarima. Veliku čvrstoću uz malu težinu pružaju saćaste ploče, koje se u suvremenoj proizvodnji aviona sve više primjenjuju. Međutim, i pri izradbi automobila taj se postupak već praktično ispituje. Pod pokusnog vozila, jednog "Rovera", koji tjera plinska turbina, sastoji se od "saća".

Na primjedbe kao što je: "Nikad se neće moći putovati sa zvijezde na zvijezdu" više ne može nasjesti onaj koji poznaje stanje i silovit razvoj nauke. Današnja mlada generacija još će vidjeti kako se ta "nemogućnost" pretvara u zbilju! Sagrađit će se golemi svemirski brodovi, nezamislivo jakih motora. U studenom 1967. uspjeli su već Rusi izvesti spajanje dviju svemirskih letjelica bez posade u stratosferi! Jedein dio učenjaka već radi na nekoj vrsti zaštitnog štita, nalik električnom luku, koji bi se nalazio ispred kapsule i sprečavao udaranje čestica o nju. Jedna skupina poznatih učenjaka želi dokazati takozvane tahione. Zasad su to još hipotetične čestice, koje jure brže od svjetlosti a donja im je granica brzine brzina svjetlosti. Zna se da tahioni moraju postojati; potrebno je još "samo" pronaći fizikalni dokaz njihove opstojnosti. No, takvi dokazi o "nepostojećem" pronađeni su već za neutrino i antimateriju! Najupornije kritičare iz zbora protivnika kozmonautike treba na kraju upitati:

zar uistinu misle da bi se nekoliko tisuća, možda najpametnijih ljudi našeg vremena, tako predano bavilo čistom utopijom ili nekim nevažnim ciljem?

A sada, pozabavimo se, odvažno i bez obzira na opasnost da nas neki neće ozbiljno shvatiti, UFO-ima. Ako nas neki ne budu ozbiljno shvatili, naći ćemo se zbog svojih misli, to je dobra utjeha, u krugu vrlo uglednih, glasovitih ljudi.

UFO-i su primijećeni u Americi kao i nad Filipinima, nad Zapadnom Njemačkom kao i nad Meksikom. Pretpostavimo da je 98 posto onih ljudi koji smatraju da su vidjeli UFO-e, u stvari, opazilo munje u obliku kugle, meteorološke balone, čudne oblike oblaka, nove, nepoznate tipove aviona ili, čak, neobične igre svjetla i sjene na polutamnom nebu. Nesumnjivo je da je velik broj ljudi zahvatila masovna histerija; tvrdili su da su oni vidjeli ono čega nije bilo. Bilo je tu, naravno, i onih koji su se htjeli napraviti važni, iz tobožnjih zapažanja izvući korist i u doba političkog mrtvila dati štampi senzacionalno štivo. Odbace li se svi spletkari, lažljivci, histerici i tvorci senzacija, tada još uvijek preostaje prilično velika skupina trijeznih i, čak, stručnih promatrača. Moguće je da se prevari neka priprosta kućanica ili neki farmer s Divljeg zapada. No, kad o tome kako je vidio UFO-e govori, na primjer, neki iskusan civilni pilot, onda je teško odbaciti to kao besmislicu. Jer, pilot dobro poznaje fatamorgane, munje u obliku kugle, meteorološke balone i ostalo; redovito se ispituje sposobnost reagiranja svih njegovih osjetila, dakle i oštrina vida; nekoliko sati prije leta i za vrijeme leta ne smije ni okusiti alkohola; osim toga, on nema nikakvih razloga da priča lovačke priče jer bi zbog njih samo mogao izgubiti svoj lijepi i dobro plaćeni posao. Međutim, budući da to ne priča samo jedan pilot, nego cio niz pilota (među njima i vojni piloti) govori isto, onda ih treba pažljivo saslušati.

Mi i ne znamo što su UFO-i; mi ne tvrdimo da se pod svaku cijenu radi o letjelicama nepoznatih razumnih bića, iako se toj pretpostavci može vrlo lako prigovoriti. Na žalost, autor ove knjige nije na svojim putovanjima oko svijeta ni jednom imao priliku da svojim vlastitim očima vidi UFO-e. Međutim, možemo ovdje navesti nekoliko vjerodostojnih, pouzdanih izvještaja:

Petog veljače 1965. objavilo je američko ministarstvo obrane da je naredilo Odjelu za UFO-e da preispita izvještaje dvojice radarista. Ta dvojica su 29. siječnja 1965. zamijetila na svojim radarskim ekranima na mornaričkom aerodromu u Marvlandu dva nepoznata leteća predmeta koji su se aerodromu približavali izvanredno velikom brzinom od 7680 kilometara na sat. Pedeset

kilometara iznad aerodroma, predmeti su naglo skrenuli i brzo nestali iz dohvata radara.

Trećeg svibnja 1964. promatrali su u Canberri (Australija) razni ljudi, među njima i tri meteorologa, neki veliki, jarki leteći predmet koji se u svitanje kretao po nebu prema sjeveroistoku. Pri ispitivanju što su ga proveli predstavnici NASA, opisali su očevici kako je ta "stvar" čudno krivudala i kako se neki manji predmet brzo približio velikome. Mali se predmet crvenkasto sjajio i zatim ugasio, dok je velika "stvar", uputivši se na sjeverozapad, nestala s vidika. Jedan od meteorologa rekao je pokunjeno: Uvijek sam se izrugivao tim pričama o UFO-ima. Što da sada kažem pošto sam osobno vidio takvo nešto?

Dvadeset trećega studenog 1953. zapažen je na radarskom ekranu zračne baze Kinross u Michiganu neki nepoznati leteći predmet. Zrakoplovni poručnik R. Wilson, koji se u mlažnjaku F-86 nalazio na zračnoj vježbi, dobio je dopuštenje da slijedi tu "stvar". Radarska je posada promatrala kako Wilson 160 milja juri za nepoznatim predmetom. Iznenada se obje letjelice stopiše. Pozivi preko radija upućeni poručniku Wilsonu ostadoše bez odgovora. Područje u kojem se odigrao taj neobjašnjivi događaj pročešljale su sutradan spasilačke ekipe, tražeći olupine aviona i tragajući na obližnjem Gornjem jezeru za tragovima ulja. Ništa se nije našlo. Poručniku Wilsonu i njegovu avionu nije bilo ni traga!

Trinaestog rujna 1965. naišao je policijski narednik Eugene Bertrand na nekoj pokrajinskoj cesti u Exeteru (New Hampshire, SAD), oko jedan sat u noći, na neku zbunjenu ženu za volanom kola. Žena nije htjela dalje voziti i tvrdila je da ju je neka golema, crvena letjelica pratila više od deset milja sve do ceste 101 i da je, zatim, nestala u šumi.

Policijac, postariji, ozbiljan čovjek, pomislio je već da ta žena izmišlja, kadli je preko radija u svojim kolima čuo od jedne druge patrola istu vijest. Iz centrale mu je kolega Gene Toland javio da se odmah vrati u nju. Tamo mu je neki mladić ispričao ono isto što mu je kazala i ona žena; i taj je mladić pred nekim rumenim predmetom pobjegao u jarak pored ceste.

Policijci su protiv volje krenuli u obilazak kolima, čvrsto uvjereni da će se za cijelu tu glupost naći neko razumno objašnjenje. Dva su sata pretraživali okolicu, a onda su se uputili natrag. Vozeći se pored nekog pašnjaka, ugledali su na njemu šest konja, koji se odjednom dadoše u divlji trk. Gotovo u istom trenutku obasjala je okolinu neka jarkorumena svjetlost. Evo! Pogledajte!

uzviknuo je neki mlad policajac. Nad drvećem je lebdio žarkocrven predmet, koji se polako i nečujno kretao prema promatračima. Bertrand je preko telefona uzbuđeno priopćivao svom drugu Tolandu da upravo vidi svojim vlastitim očima onu prokletu stvar. Jarka crvena svjetlost obasjala je u međuvremenu i farmu pored ceste i obližnje brežuljke. Uto se kraj policajaca zaustavio uz škripu kočnica još jedan policijski auto, u kojem bijaše narednik Dave Hunt.

Sto mu gromova!, mucao je Dave. Čuo sam preko radija tebe i Tolanda kako galamite. Pomislio sam, ta dvojica su pijani... Ali, ovo ovdje ...!

U istrazi što se poslije provela o tom zagonetnom događaju, dalo je svoje iskaze 58 kvalificiranih svjedoka, među kojima bijahu meteorolozi i pripadnici obalne straže, dakle ljudi koji su kao trezveni promatrači, zacijelo, u stanju da razlikuju meteorološki balon od helikoptera ili neki satelit što se strmoglavo ruši od pozicionih svjetala nekog aviona. Istraga je prikupila podatke, ali nije pružila objašnjenje za nepoznati leteći predmet.

Petog svibnja 1967. otkrio je načelnik Marliensa iz Cote d'ora, monsieur Malliotte, na jednom djetelištu, udaljenom 623 metra od ceste, neku neobičnu rupu; pronašao je tragove nekog kruga, promjera 5 metara i duboka 30 centimetara. Od toga su kruga na sve strane vodile brazde, duboke 10 centimetara; dobivao se dojam kao da se neka teška metalna rešetka utisnula u zemlju. Na kraju brazda pronađene su rupe duboke 35 centimetara, što su ih, možda, napravile "noge" s kraja metalne rešetke. Osobito zanimljiv bio je sitan, ljubičasto-bijeli prah što se nataložio u brazdama i jamama. Osobno smo pregledali to mjesto kraj Marliensa; utvare ne mogu ostaviti takve tragove!

Što bi se mislilo o tim izvještajima? Žalosno je ono što mnogi ljudi i sva okulna društva stvaraju od svojih tobožnjih zapažanja. Oni samo zamagljuju pogled na stvarnost. I, sprečavaju ozbiljne učenjake u tome da se bave tim pojavama, izlažući ih opasnosti da ispadnu smiješni.

U jednoj emisiji drugog programa njemačke televizije od 6. studenog 1967. o temi: "Invazija iz svemira?", govorio je pilot njemačke "Lufthanse" o događaju što su ga doživjeli on i četiri člana posade. Petnaestog veljače 1967, deset do petnaest minuta prije slijetanja u San Francisku, ugledali su na maloj udaljenosti od svog aviona neki leteći predmet, promjera oko 10 metara, što se blještavo sjao i neko vrijeme letio pored njih. Priopćili su svoja zapažanja Koloradskom sveučilištu, koje je, u pomanjkanju nekoga boljeg objašnjenja, pretpostavilo da je taj leteći predmet otpali dio neke rakete što je uzletjela. Pilot

je izjavio da nakon 2 milijuna kilometara što ih je dosad preletio ne može, kao ni njegovi drugovi, povjerovati u to da se neki otpali metalni dio može četvrt sata održati u zraku, da može biti takvih dimenzija i letjeti pored aviona; u to objašnjenje vjeruje još manje zbog toga što se sa zemlje moglo pratiti to neidentificirano leteće tijelo gotovo tri četvrt sata. Taj se njemački pilot, doista, ne doima poput nekakva sanjara!

Evo dviju vijesti iz minhenskog lista "Die suddeutsche Zeitung" od 21. i 23. studenog 1967:

»Beograd (vlastiti izvještaj)

Već nekoliko dana primjećuju se nad raznim krajevima Jugoistočne Evrope nepoznati leteći predmeti (UFO-i). Potkraj tjedna snimio je jedan astronom amater iz Zagreba tri takva svijetleća nebeska predmeta. Međutim, dok su još stručnjaci ocjenjivali taj snimak što se u povećem formatu pojavio u jugoslavenskim listovima, već se iz planinskog područja Crne Gore javljalo o novim UFO-ima, koji su, čak, izazvali nekoliko šumskih požara. Te vijesti pristižu prije svega iz Ivanograda, gdje stanovnici uporno i odlučno tvrde da su za proteklih dana svake večeri vidjeli čudna, jarko osvijetljena nebeska tijela. Vlasti, doduše, potvrđuju da je u tom kraju nekoliko puta došlo do šumskih požara, ali zasad ne mogu otkriti njihove uzroke."

"Sofija (UPI)

Nad bugarskim glavnim gradom Sofijom pojavio se jedan UFO. Kako javlja bugarska novinska agencija BTA, UFO se mogao vidjeti običnim okom. Prema agencijskom izvještaju, to leteće tijelo bilo je "veće od sunca a poslije je poprimilo oblik trapeza". Navodno, jako se sjalo. Taj leteći predmet pratio je i jedan sofijski teleskop. Jedan naučni suradnik bugarskog Instituta za hidrologiju i meteorologiju izjavljuje da se to leteće tijelo kretalo, vjerojatno, vlastitom snagom. Drži se da je letjelo tridesetak kilometara iznad zemlje."

Ozbiljnim istraživanjima zakrčuju put beskrajno glupi ljudi: postoje "kontaktori" koji tvrde da imaju vezu s izvanzemaljskim bićima; postoje skupine koje na temelju dosad nerazjašnjenih pojava razvijaju fantastične vjerske ideje, ili stvaraju iskrivljene nazore na svijet, ili, čak, tvrde kako su od posade UFO-a dobili upute da spase čovječanstvo. U očima vjerskih fanatika egipatski "UFO-andeo" potječe, razumije se, od Muhameda, azijski od Bude a kršćanski u slučaju sumnje ravno od Isusa.

Na 7. međunarodnom svjetskom kongresu istraživača koji se bave UFO-ima, u jesen 1967, profesor Hermann Oberth, koga nazivlju "ocem kozmonautike" i koji je bio učitelj Wernhera von Brauna, nazvao je UFO-e još "vanznanstvenim problemom"; međutim, UFO-i su vjerojatno, kazao je Oberth, "svemirski brodovi s neke druge planete", te je doslovce istaknuo: Očito su bića koja upravljaju njima razvijenija od nas, pa ako to razborito uvidimo, mogli bismo štošta naučiti od njih. Oberth, koji je točno predvidio razvoj raketa na zemlji, pretpostavlja da na vanjskim planetarna Sunčeva sustava postoje uvjeti za nastanak života. On, koji je znamenit učenjak, traži da se i ozbiljni učenjaci prihvate problema koji se trenutno doimaju fantastično: Učenjaci se ponašaju poput kljukanih gusaka koje više ništa ne žele probaviti. Nove ideje odbijaju, jednostavno, kao glupost!

Pod naslovom "Kasna sumnja" izvještavao je "Die Zeit" 17. studenog 1967: "Godinama su Sovjeti sa smiješkom gledali na zapadnjačku histeriju zbog letećih tanjura. U "Pravdi" je ne tako davno objavljeno službeno saopćenje da takvih čudnih nebeskih vozila nema. Sada je, međutim, zrakoplovni general Anatolij Stoljakov postao predsjednik jednog odbora koji treba ispitati sve izvještaje o UFO-ima. Londonski "Times" piše o tome: Bili UFO-i proizvod kolektivnih halucinacija, ili pripadali posjetiocima s Venere, ili predstavljali božju objavu, za njih mora postojati neko objašnjenje, inače Rusi ne bi stvorili odbor za ispitivanje tih pojava.

Najspektakularniji i najzagonetniji događaj u vezi s pojavom "materije iz svemira" odigrao se u 7 sati i 17 minuta ujutro 30. srpnja 1908. u sibirskoj tajgi: neka užarena kugla prešla je preko neba i izgubila se u stepi. Putnici koji su se vozili transsibirskom željeznicom vidjeli su blještavu loptu kako se kreće s juga prema sjeveru. Uto je neki snažan tresak potresao vlak, uslijedile su eksplozije a većina seizmografskih stanica u svijetu zabilježila je jasan potres. U Irkutsku, 900 kilometara od središta podrhtavanja, klatilo se njihalo seizmografa gotovo jedan sat. Tutnjava se čula 1000 kilometara uokolo. Uništena su cijela stada sobova a ljudi, nomadi, odletjeli su sa svojim šatorima u zrak.

Tek 1921. počeo je profesor Kulik prikupljati izjave očevidaca; na kraju je uspio skupiti i novac za znanstvenu ekspediciju u rijetko naseljeno područje tajge. Stigavši 1927. godine u kamenitu Tunguziju, ekspedicija je bila uvjerena da će naći neki krater što je nastao od udara kakva golemog meteora. Pokazalo se da su bili u zabludi. Već 60 kilometara od središta eksplozije ugledali su prvo drveće bez vrhova, što su se više približavali kritičnoj točki, to je pustiji

bio kraj. Drveće je naličilo golim telegrafskim stupovima; uokolo središta bijahu i najjača stabla slomljena prema van. Na kraju su pronađeni i tragovi nekoga golemog požara. Krećući se dalje na sjever, ekspedicija je stekla dojam da je tu došlo do neke snažne eksplozije. Naišavši u močvarnu području na jame raznih veličina, pretpostavila je da se radi o udarima meteorita; kopala je i bušila u tom močvarnom kraju, a da nije našla ni jedan ostatak meteorita, ni jedan komad željeza, ni jedan ostatak nikla, ni jedan kamen. Dvije godine poslije traženje se nastavilo uz pomoć većih bušilica i tehničkih pomagala. Bušilo se do dubine od 36 metara; nije se pronašao nikakav ostatak meteorita.

Dopremljeni su osjetljivi aparati koji otkrivaju i najmanju količinu kovine u tlu. Sve je ostalo bez rezultata. Ipak, na tom je mjestu moralo nešto eksplodirati, jer su to vidjele i čule tisuće ljudi.

Godine 1961. i 1963. po nalogu Sovjetske akademije znanosti poslane su još dvije ekspedicije u Tunguziju. Ekspediciju iz 1963. godine predvodio je geofizičar Solotov. Ta grupa učenjaka, opremljena najmodernijim tehničkim uređajima, došla je do zaključka da se pri eksploziji u sibirskoj Tunguziji moralo raditi o nuklearnoj eksploziji.

Vrst eksplozije može se odrediti ako su poznate neke fizikalne veličine što su izazvale eksploziju. Jednu od tih veličina pri eksploziji u Tunguziji otkriva količina svjetlosne energije što se isijavala. U tajgi, 18 kilometara od središta eksplozije, pronađeno je drveće koje je u trenutku eksplozije bilo izloženo svjetlosnom zračenju i zbog toga se zapalilo. No, zeleno stablo može se tek tada upaliti ako količina svjetlosne energije kojoj je izloženo iznosi 70 do 100 kalorija po kvadratnom centimetru. Blijesak eksplozije je, međutim, bio tako svijetao da je i 200 kilometara od središta bacao sekundarne sjene!

Na temelju takvih mjerenja ustanovilo se da je svjetlosna energija eksplozije morala iznositi $2,8 \times 10^{25}$ erga. (Napomena: erg važi u prirodnim znanostima kao takozvana "mjera za rad". Kukac kojem masa iznosi 1g obavi rad od 981 erga kad se popne po zidu 1 centimetar.)

Unutar kruga od 18 kilometara nalaze se na vrhovima drveća debele i tanke grane što su pougljenjene. Iz toga se može zaključiti da se radilo o naglom zagrijavanju: posljedici neke eksplozije, a ne šumskog požara! Takva se opaljenost može samo tamo naći gdje se širenju blijeska eksplozije nije ispriječila nikakva zapreka. Prema tome, jasno je i neosporno da se moralo raditi o zrakama. Uzimajući u obzir zbir svih tih učinaka, za takvo golemo

pustošenje bila je potrebna energija od 10^{23} erga. Ta ogromna energija odgovara razornoj moći atomske bombe od 10 mega-tona ili 100.000,000.000,000.000,000.000 erga! Sve ono što se ustanovilo potvrđuje nuklearnu eksploziju, a tumačenja koja kao uzrok tog događaja smatraju pad nekog kometa ili nekog velikog meteorita smješta u carstvo bajki.

Kakva se objašnjenja nude za tu nuklearnu eksploziju iz 1908. godine?

U ožujku 1964. u jednom se članku u uglednim lenjingradskim novinama "Zvezda" pojavila postavka da su inteligentna bića s neke planete iz zvijezda Labud pokušala uspostaviti vezu sa Zemljom. Autori Genrih Altov i Valentina Šuraleva tvrde da je udar u sibirskoj tajgi bio odgovor na eksplozivnu, snažnu erupciju vulkana Krakatau u Indijskom oceanu, koji je pri svojoj erupciji 1853. godine izbacio u svemir jak snop radio-valova. Daleka svemirska bića te su radio-valove pogrešno shvatila kao signal iz svemira; zato su prema Zemlji uperila previše jaku lasersku zraku, koja se, naišavši visoko iznad Sibira na Zemljinu atmosferu, pretvorila u materiju. Mi ne prihvaćamo to tumačenje, jer nam se ono čini odveć fantastičnim!

Isto tako ne možemo prihvatiti teoriju koja taj događaj želi objasniti udarom antimaterije. Ako i pretpostavimo da u svemirskom prostranstvu ima antimaterije, tada u Tunguziji ne bi smjelo više ništa postojati, jer sudar materije i antimaterije ima za posljedicu uzajamno poništavanje. Osim toga, vrlo mali su izgledi da bi neki komad antimaterije mogao bez sudara s materijom prevaliti svoj dugi put do Zemlje.

Prije bismo se mogli priključiti mišljenju koje u nuklearnoj eksploziji vidi pucanje reaktora nekog strašnog svemirskog broda. Fantastično? Da, svakako. No, mora li zbog toga biti i nemoguće?

O tunguskom meteoritu postoji velika hrpa knjiga. Mi, međutim, želimo istaknuti još samo jednu činjenicu: radioaktivnost oko središta eksplozije dvostruko je veća, još i danas!, nego drugdje. Pažljiva ispitivanja drveća i njegovih godova pokazala su znatan porast radioaktivnosti od 1908.

Dokle god ne postoji jedan jedini, točan, neosporan znanstveni dokaz o toj pojavi, i o mnogim drugima, nitko nema pravo da neosnovano odbacuje tumačenja koja se nalaze u granicama zamislivosti.

O planetama svog Sunčevog sustava znamo prilično mnogo; "život" u našem smislu riječi dolazi u obzir u vrlo ograničenim razmjerima, možda, jedino na

Marsu. Čovjek je u svojoj glavi točno obilježio teoretske granice mogućnosti života; ta granica se označava kao ekosfera. U našem Sunčevu sustavu leže samo Venera, Zemlja i Mars unutar granica ekosfere. Pri tom treba, svakako, imati na umu da je pojam ekosfere stvoren na temelju naših predodžaba o životu, a da neki nepoznat život ne mora, uopće, biti vezan za naše životne preduvjete. Do 1962. godine držalo se da je i na Veneri moguć život, to jest sve dok se Mariner II nije približio Veneri na 34.000 kilometara. Nakon informacija što ih je on poslao, ne dolazi sada više, prema ljudskim shvaćanjima, ni Venera u obzir kao nosilac života.

Iz izvještaja Mariner II proizlazi da temperatura Venerine površine na sunčanoj kao i na tamnoj strani iznosi u prosjeku 430 stupnjeva Celzija. Pri takvim temperaturama ne može biti vode na površini; mogla bi postojati samo jezera rastaljenih kovina. Omiljela predodžba Venere kao Zemljine ljupke blizankinje mrtva je, premda bi postojeći ugljikovodik mogao biti plodno tlo za bakterije svih vrsta.

Još ne tako davno tvrdili su učenjaci da je život na Marsu nezamisliv. Zatim se govorilo da je jedva zamisliv. Međutim, nakon uspješno izvedenog izviđačkog zadatka Mariner IV, mora se mogućnosti da na Marsu postoji život priznati, iako još oklijevajući, prilično velika vjerojatnost. Premda se ne možemo složiti s teorijom da na Marsu ima razumnih bića, ipak smatramo mogućim da na toj crvenoj planeti postoje niži oblici života. Isto tako, moguće je da je naš susjed Mars prije bezbroj tisućljeća imao svoju vlastitu civilizaciju. Posebnu pažnju zavrđuje, u svakom slučaju, Marsov mjesec Fobos!

Mars ima dva mjeseca: Fobos i Deimos (na grčkom: strah i užas). Ti su mjeseci bili poznati mnogo prije nego što ih je 1877. godine otkrio američki astronom Asaph Hall. Već 1610. je Johannes Kepler slutio da Mars prate dva satelita. Premda je kapucinski monah Schyrll nekoliko godina poslije tvrdio kako je vidio Marsove mjesece, zacijelo se prevario, jer se tadašnjim optičkim instrumentima nisu, ni u kojem slučaju, mogli vidjeti sitni Marsovi sateliti. No, zapanjuje opis što ga godine 1727. daje Jonathan Swift u svojoj knjizi "Putovanje u Laputu" (to je jedno od Gulliverovih putovanja!): on ne samo da opisuje oba Marsova mjeseca, nego i navodi podatke o njihovoj veličini i putanjama. Evo što piše u trećem poglavlju:

"Laputanski astronomi provode velik dio svog života promatrajući nebeska tijela i koriste se, osim toga, dalekozorima koji su mnogo savršeniji od naših. Ta im prednost omogućuje da svoje vidike prošire mnogo dalje nego što to

mogu astronomi u Evropi, te imaju popis 10.000 zvijezda stajaćica, dok naši najveći katalogi sadrže samo trećinu tog broja. Između ostaloga, otkrili su dvije male zvijezde ili satelite koji kruže oko Marsa. Pri tom je unutrašnji satelit udaljen od središta planete točno za tri njezina promjera a vanjski za pet. Prvi obiđe planetu za 10 sati a drugi za 21,5 sat, pri čemu se kvadrati njihova kruženja veoma približavaju trećoj potenciji njihove udaljenosti od središta Marsa. To, opet, pokazuje da su podložni onom istom zakonu gravitacije koji djeluje i na druga nebeska tijela."

Kako je Swift mogao opisati Marsove satelite kad su oni otkriveni tek nakon 150 godina? Nesumnjivo je da su već prije Swifta neki astronomi naslućivali da postoje Marsovi sateliti, no na temelju slutnji se, ipak, ne mogu dati precizni podaci! Ne znamo odakle je Swift crpio svoje znanje.

U stvari, ti sateliti predstavljaju najmanje i najneobičnije mjesece u našem Sunčevu sustavu: oni kruže po gotovo okruglim putanjama iznad ekvatora! Ako reflektiraju svjetlo jednako kao naš Mjesec, onda Fobosov promjer mora iznositi 16 kilometara a Deimosov samo 8. Ako su to, međutim, umjetni mjesecci pa zbog toga reflektiraju još više svjetla, onda su stvarno još manji. Oni su jedini dosad poznati mjesecci u našem Sunčevu sustavu koji brže kruže oko svoje matične planete nego što se ona vrti. S obzirom na Marsovu rotaciju, Fobos napravi za jedan Marsov dan dva kruga, dok se Deimos samo malo brže kreće oko Marsa nego što se ovaj vrti oko svoje osi.

Godine 1862, kad se Zemlja našla u vrlo povoljnu položaju u odnosu na Mars, uzalud se tragalo za Marsovim mjesecima, oni su otkriveni 15 godina kasnije! Pojavila se teorija o planetoidima, jer su razni astronomi mislili da su Marsovi mjesecci komadi iz svemira što ih je uhvatio Mars. No, teorija se o planetoidima ne može održati: oba Marsova mjeseca, naime, kruže u gotovo istoj ravni iznad ekvatora. Jedan bi se komad iz svemira mogao slučajno naći na tom položaju, ali ne i dva. Činjenice koje se mogu izmjeriti stvorile su napokon suvremenu teoriju o satelitima.

Ugledni američki astronom Carl Sagan i ruski učenjak Šklovski potvrđuju u svojoj knjizi "Intelligent Life in the Universe", što je izašla 1966, teoriju da mjesec Fobos predstavlja umjetni satelit. Na temelju niza mjerenja, dolazi Sagan do zaključka da je Fobos šupalj, a šupalj mjesec ne može biti prirodan.

Uistinu, karakteristike Fobosove putanje u raskoraku su s njegovom prividnom masom; takve su putanje tipične za šuplja tijela. Rus Šklovski, upravitelj Odjela

za radio-astronomiju na moskovskom institutu "Sternberg", iznosi istu tvrdnju, pošto je ustanovio da se u kretanju Marsova mjeseca Fobosa primjećuje neko čudno, neprirodno ubrzanje. To je ubrzanje istovjetno s pojavom što se primjećuje i kod naših umjetnih satelita.

Danas se fantastične teorije Sagana i Šklovskoga shvaćaju vrlo ozbiljno. Amerikanci namjeravaju poslati na Mars nove sonde, koje će i odrediti udaljenost oba Marsova mjeseca. Rusi kane idućih godina iz nekoliko opservatorija pratiti kretanje Marsovih satelita.

Ako je mišljenje da je na Marsu nekoć postojala razvijenija civilizacija, što ga na Istoku i na Zapadu zastupaju poznati učenjaci, točno, onda se postavlja pitanje zašto ona danas više ne postoji. Zar su razumna bića s Marsa morala potražiti neki nov životni prostor? Je li ih njihova zavičajna planeta, koja je sve više i više gubila kisik, prisilila da potraže novo prebivalište? Je li propast te civilizacije skrivila neka kozmička katastrofa? I naposljetku: je li se jedan dio Marsovih stanovnika mogao spasiti na nekoj susjednoj planeti?

Dr. Emanuel Velikovsky u svojoj je knjizi "Worlds in Collision", koja je objavljena 1950. a o kojoj se još i danas mnogo raspravlja u stručnim krugovima, iznio teoriju da se neki golemi komet sudario s Marsom te da je iz tog sudara nastala Venera. Dokaz za njegovu teoriju mogla je biti visoka temperatura Venerine površine, ugljikovodični oblaci i nepravilna rotacija. Podaci što ih je poslao Mariner II potvrđuju postavke Velikovskog: Venera je jedina planeta koja se okreće "natraške", dakle jedina planeta koja se, za razliku od Merkura, Zemlje, Marsa, Jupitera, Saturna ili Neptuna, ne pridržava pravila igre našeg Sunčeva sustava...

Međutim, ako dolazi u obzir mogućnost da je neka kozmička katastrofa izazvala uništenje civilizacije na planeti Marsu, tada takve indicije idu u prilog našoj teoriji da je Zemlju u prahistoriji posjetio netko iz svemira. Javlja se postavka, bilo kao utopija, bilo kao teoretska mogućnost, da se, možda, neka skupina divova s Marsa spasila na Zemlji i osnovala s poluinteligentnim bićima, koja su tada ovdje živjela, novu kulturu homo sapiensa. Budući da je Marsova sila teža manja od Zemljine, može se pretpostaviti da su tijela Marsovaca bila snažnija i veća nego što su tijela Zemljinih stanovnika. Ako u toj teoriji ima istine, onda su to oni divovi koji su sišli sa zvijezda, koji su mogli pomicati goleme tesane kamene, koji su ljude poučavali ovdje još nepoznatim umijećima i koji su na kraju izumrli...

Još nikad kao danas nismo znali tako malo o tako brojnim stvarima. Uvjereni smo da će tema "Čovjek i nepoznata razumna bića" ostati na dnevnom redu istraživanja dokle god se za sve rješive zagonetke ne nađu odgovori.

XI

- **Signali u svemir –**
- **- Postoji li veza misli brža od svjetlosti? –**
 - **Čudnovati slučaj Cayce –**
 - **Green-Bank/jednadžba –**
- **Istaknuti stručnjaci zastupaju egzobiologiju –**
 - **Na čemu radi NASA? –**
- **Razgovor s Wernherom von Braunom –**

Osmog travnja 1960, rano ujutro oko četiri sata, započeo je u jednoj pustoj dolini u West-Virginiji ovaj pokus: prema zvijezdi Tau-Ceti, udaljenoj 11,8 svjetlosnih godina, uperen je velik, dvadeset šest metara dugačak radio-teleskop iz Green-Banka. Mladi američki astronom, dr. Frank Drake, koji kao učenjak uživa odličan glas i koji je rukovodio izvođenjem tog plana, htio se uključiti u radio-emisije drugih civilizacija kako bi primio iz svemira signale nepoznatih razumnih bića. Prvi pokus je trajao 150 sati; on je ušao u povijest astronomije kao projekt OZMA, iako je bio osuđen na neuspjeh. Pokus nije prekinut zbog toga što bi ijedan od učenjaka koji su sudjelovali pri tome držao da u svemiru nema radio-emisija, nego zato jer se uvidjelo da zasad ne postoje uređaji koji bi bili tako osjetljivi da mogu postići postavljeni cilj. OZMA neće ostati jedini takav pokušaj. Možda će se na Mjesecu podići radio-teleskop koji će, oslobođen zemaljskih smetnji, moći tražiti radio-signale u neizmjeru svemirskom prostranstvu.

Doduše, postavlja se pitanje da li traženje signala koristi našem istraživanju svemira i ne bi li bilo svrsi-shodnije da radio-signale šaljemo u svemir. Ne možemo, dakako, očekivati od drugih razumnih bića da razumiju ruski, ili španjolski, ili engleski jezik i da samo čekaju na to da im se javimo...

Ostaju, po svoj prilici, tri načina kako se možemo javiti: matematičkim simbolima, laserskim zrakama ili slikama. Najveće izgleda treba pridati prvoj varijanti; u tu svrhu treba odabrati i primijeniti međugalaktičke valne dužine koje bi mogle biti primljene u cijelom svemiru. Takvu bi frekvenciju predstavljalo 1420 mega-herca, jer je to frekvencija zračenja neutralnog vodika koja nastaje pri sudaru vodikovih atoma. Budući da je vodik elemenat, mogla bi

ta frekvencija zračenja biti poznata u cijelom svemiru. Osim toga, 1420 megaherca nalazi se izvan zbrke zemaljskih valova. Mogućnost zabune i smetnji svela bi se na minimum. Na taj bi se način mogli poslati radio-impulsi u svemir, pa ako ima nekih nepoznatih razumnih bića, ona će ih prepoznati.

U vezi s tim veoma je zanimljiva jedna vijest iz 51. broja lista "Die Zeit" od 22. XII 1967. Pod naslovom "Mjesec pod udarom zraka" pisalo je:

"Udaljenost Mjeseca od Zemlje već je tako točno poznata da proračun može biti pogrešan samo za nekoliko stotina metara, no astronomi se još ne zadovoljavaju time. Zbog toga će astronomi na jednom od prvih letova na Zemljin satelit ponijeti sa sobom zrcala i tamo ih postaviti. Ta će se zrcala, nalik uglu sobe, sastojati od tri ravnine, okomito postavljene jedna na drugu, koje će imati to svojstvo da će svjetlo što će padati na njih, odbijati natrag prema izvoru svjetlosti.

Zrcala će se sa Zemlje kratko obasjati laserom u trajanju od stomilijuntog dijela sekunde, a prije toga će se uključiti teleskop s otvorom od 1,50 metara. Svjetlost što će se odbijati od Mjeseca, primat će taj teleskop i dovoditi fotomultiplikatoru.

Na osnovi poznate brzine svjetlosti i vremena što je potrebno laserovu bljesku da stigne do Mjeseca i natrag, moći će se tada na metar točno izračunati udaljenost Mjeseca.

Vrlo se lako može zamisliti da netko pokušava i s nama uspostaviti vezu! Odavno ispunjavaju svemir radio-valovi. Zar se ne može zamisliti, ako je naša pretpostavka točna, da se neka druga razumna bića nama javljaju? Na primjer, u jesen 1964. iznenada je porasla energija zračenja CTA-102; ruski su astronomi priopćili da su, možda, uhvatili signale neke nezemaljske razvijene civilizacije. Tu radio-zvijezdu CTA-102 uveli su radio-astronomi Kalifornijskog tehnološkog instituta u katalog pod brojem 102, otuda njezino ime.

Trinaestog travnja 1965. izjavio je astronom Šolomicki u predavaonici instituta "Sternberg" u Moskvi:

Potkraj rujna i početkom listopada 1964. energija zračenja CTA-102 mnogo se pojačala. Ali, samo za kratko vrijeme, zatim je opet nestala. Zapazili smo to i čekali. Potkraj se godine jakost izvora, iznenada, ponovno povećala, te je točno 100 dana nakon prve pojave dostigla svoju drugu kulminaciju. Njegov

pretpostavljeni, profesor šklovski, dodao je da su takve promjene zračenja vrlo neobične.

U međuvremenu je nizozemski astrofizičar Maarten Schmidt točnim mjerenjima ustanovio da CTA-102 mora biti udaljena od Zemlje oko 10 milijardi svjetlosnih godina. To znači da su radio-zračenja, ako potječu od inteligentnih živih bića, morala biti poslana prije 10 milijardi godina. U to doba, međutim, naša planeta, prema današnjem stanovištu znanosti, nije još ni postojala. Ta bi spoznaja mogla značiti neku vrst smrtonosnog udarca za traženje drugih živih bića u svemiru.

Kad bi potraga za životom u svemiru bila bezizgledna, ne bi astrofizičari u Americi i Rusiji, u engleskom Jodrell-Banku kraj Manchestera kao i u Stockertu kraj Bonna, s pomoću snažnih usmjerenih antena usredotočili svoje istraživanje na takozvane radio-zvijezde i kvazare. Zvijezde stajačice Epsilon-Eridiani i Tau-Ceti udaljene su od nas 10,2, odnosno 11,8 svjetlosnih godina. Radio-valovi, namijenjeni tim "susjedima", putovali bi, dakle, oko 11 godina, odgovor bi, prema tome, mogao stići do nas za 22 godine. Radio-vezama s udaljenijim zvijezdama potrebno je razmjerno duže vrijeme; kontakti s pomoću radio-valova s civilizacijama koje su udaljene milijune svjetlosnih godina, potpuno su neprikladni. No, jesu li radio-valovi naše jedino tehničko iskustvo koje dolazi u obzir za takve pokuse?

Mogli bismo se, na primjer, i optički javiti! Jedna jaka laserska zraka, usmjerena na Mars ili Jupiter, morala bi se, ako ima inteligentnih živih bića, primijetiti. (Opaska: "Laser" je skraćenica za Light Amplification by Stimulated Emission of Radiation, što znači: pojačanje svjetlosti induciranom emisijom zračenja, ukratko: pojačavač svjetlosnih valova.) Jedna druga mogućnost, koja zvuči donekle fantastično, bila bi ta da goleme površine uredimo tako da predstavljaju izrazite kontraste boja i da, u isto vrijeme, budu neki geometrijski ili matematički simbol što ima, po svoj prilici, univerzalnu vrijednost. To je neobična, ali potpuno izvediva zamisao; trebalo bi uz stranice golema, istokračna trokuta u dužini od 1000 kilometara posaditi krumpir; u tom bi se ogromnom trokutu posijao krug pšenice; na taj bi način svakog ljeta nastajao jasan žut krug, unutar zelena istokračna trokuta. Bio bi to, osim toga, koristan plodonosni pokus! Međutim, ako postoje neka nepoznata razumna bića koja nas traže kao što mi njih tražimo, onda bi sjajan krug i trokut bili za njih znak da ti oblici ne mogu biti hir prirode... Kao što rekosmo, to je jedna mogućnost. Netko je drugi predložio da se podigne niz svjetionika koji bi

svijetlili uvis a to more svjetlosti trebalo bi da ima oblik modela atoma ...
Prijedlozi, prijedlozi.

Svi prijedlozi polaze od pretpostavke da netko promatra našu planetu. Ne prilazi li se tom problemu, s obzirom na naša ograničena sredstva, pogrešno?

Iako smo vrlo sumnjičavi i, čak, neskloni prema svemu što je okultno, ipak ne možemo zaobići neke danas još neobjašnjive fizikalne pojave, na primjer: prenošenje misli između inteligentnih mozgova, što je dokazano na širokoj naučnoj osnovi ali još nije objašnjeno.

Na odjelima za parapsihologiju brojnih uglednih sveučilišta ispituju se egzaktnim naučnim metodama dosad neistražene pojave kao što su vidovitost, snoviđenja, prenošenje misli itd... Pritom se odvajaju i isključuju sve ominozne priče o priviđenjima i utvarama koje predstavljaju okultna naklapanja ili vjerska bulažnjenja. Učenjaci se bave isključivo fenomenima koji su zreli za takozvana laboratorijska ispitivanja. Pojedinačna i skupna ispitivanja pokazala su da postoji prenošenje misli. Na tom području, još doskora strogo zabranjenom za nauku, postignut je značajan napredak.

U kolovozu 1959. završio se pokus "Nautilus". Taj je pokus ne samo dokazao mogućnost prenošenja misli nego je i pokazao da misaona veza između ljudskih mozgova može biti jača nego radio-valovi. Pokus se sastojao u ovome:

Nekoliko tisuća kilometara od "odašiljača misli", ronila je podmornica "Nautilus" nekoliko stotina metara ispod površine vode; sve radio-veze bijahu prekinute, jer radio-valovi ni danas još ne mogu prodrijeti kroz debeo sloj morske vode. Naprotiv, misaona veza između osobe X i osobe Y uspješno je funkcionirala.

Nakon takvih naučnih pokusa postavlja se pitanje za što je sve sposoban ljudski mozak! Mogu li se uspostaviti misaone veze brže od svjetlosti? Slučaj Cayce, koji je ušao u znanstvenu literaturu, dopušta takve pretpostavke.

Edgar Cayce, priprost seljačić iz Kentuckyja, nije imao pojma o tome kakve se fantastične sposobnosti kriju u njegovoj glavi. Iako je umro 5. siječnja 1945, još se i danas liječnici i psiholozi bave ocjenjivanjem njegovih postupaka. Ugledno Američko liječničko udruženje (American Medical Association) dopustilo je Edgaru Cayceu da daje savjete bolesnicima iako nije bio liječnik.

Edgar Cayce je obolio u ranoj mladosti; spopali su ga grčevi, visoka je vrućica oslabila njegovo mlado tijelo, te je pao u komu. Dok su liječnici uzalud

pokušavali povratiti dijete k svijesti, Edgar je iznenada počeo glasno i jasno govoriti: objašnjavao je od čega boluje, spomenuo je nekoliko lijekova koji su mu potrebni i od kojih sastojaka treba napraviti smjesu kojom će se liječiti na taj način što će mu se njome namazati kičma. Liječnici i rođaci bijahu zaprepašteni, ne shvaćajući odakle dječaku to znanje i te njemu potpuno strane riječi. Budući da se činilo da je bolest neizlječiva, provele su se u djelo njegove upute. Nakon liječenja lijekovima koje je on naveo, Edgar se počeo primjetno oporavljati.

Taj se događaj pročitao: budući da je Edgar govorio u komi, javili su se brojni prijedlozi da se dječak hipnotizira kako bi se na taj način "izmamili" iz njega savjeti za liječenje. Edgar nije htio na to pristati. Tek kad je obolio njegov prijatelj, izdiktirao je jedan precizan recept služeći se latinskim riječima koje nije nikad prije toga čuo ni pročitao. Za nedjelju je dana njegov prijatelj bio opet zdrav.

Dok se još prvi slučaj, koji je bio prava mala senzacija ali koji u znanstvenim krugovima nije ozbiljno shvaćen, uskoro zaboravio, dotle je ovaj novi događaj potaknuo Liječničko udruženje da sastavi komisiju koja će ubuduće, ako se, slučajno, ponovi nešto slično, sastaviti zapisnik i unijeti u njega i najsitnije pojedinosti o tom događaju. Cayce je u uspavanom stanju pokazivao takvo znanje i sposobnost kakve bi, inače, moglo imati samo liječničko vijeće.

Jednom je Edgar "propisao" nekom vrlo imućnom pacijentu neki lijek koji se nije nigdje mogao nabaviti. Taj je čovjek objavio nekoliko oglasa u visokotiražnim kao i međunarodnim listovima. Iz Pariza (!) mu je pisao neki mlad liječnik da je njegov otac prije mnogo godina proizvodio taj lijek, ali da je proizvodnja već odavno obustavljena. Sastav tog lijeka bijaše istovetan s potanko navedenim podacima Edgara Caycea.

Kasnije je Edgar "propisao" neki lijek i naveo pritom adresu laboratorija u nekom dalekom gradu. Kad je uspostavljena telefonska veza s tim laboratorijem, saznalo se da je taj preparat tek pronađen, da je određena formula i da se traži ime, ali da se taj lijek još ne nalazi u ljekarnama.

Komisiji sastavljenoj od profesionalnih liječnika nije bilo ni na kraj pameti da povjeruje u telepatiju; ona je trezveno i realno istraživala, utvrđivala ono što je vidjela i ustanovila da Edgar nikad u životu nije imao u ruci neku medicinsku knjigu. Budući da su sa svih strana i iz cijelog svijeta hrlili k njemu ljudi, Edgar je dvaput dnevno davao savjete, uvijek u prisutnosti liječnika i uvijek

besplatno. Njegove dijagnoze i savjeti za liječenje bijahu točni, no, kad bi se probudio iz transa, ne bi više ništa znao o onome što je kazao. Kad su ga članovi komisije upitali kako dolazi do svojih dijagnoza, odgovorio je da, vjerojatno, može stupiti u vezu s bilo kojim mozgom i uzeti od njega informacije što su mu potrebne za dijagnozu. Budući da pacijentov mozak točno zna što manjka tijelu, sve je posve jednostavno: on ispita mozak oboljelog i zatim potraži onaj mozak na svijetu koji mu kaže što treba učiniti. On osobno jest, držao je Edgar, samo jedan od svih mozgova...

To je čudesna ideja, koja bi, prenesena na našu tehniku, izgledala, otprilike, ovako: u New Yorku bi se jedan ogroman kompjutor nahranio svim danas poznatim fizičkim podacima. Kad god i s kojega god bi se mjesta kompjutoru postavilo neko pitanje, on bi odmah odgovorio. Drugi bi se kompjutor nalazio u Ziirichu; u njemu bi bilo pohranjeno sve medicinsko znanje. Jedan bi kompjutor u Moskvi bio napunjen svim podacima iz biologije, a jedan bi kompjutor u Kairu imao u sebi sve astronomske spoznaje, ukratko: u raznim svjetskim centrima smjestilo bi se sve znanje svijeta, prema granama, u kompjutore. Svi bi kompjutori bili bežično povezani jedan s drugim, te bi, na primjer, kairski kompjutor, kad bi se od njega zatražila neka medicinska obavještenja, za stoti dio sekunde prenio ta pitanja ciriškom kompjutoru. Takvo, potpuno zamislivo i već tehnički izvedivo simultano ukapčanje odgovara, po svoj prilici, funkcioniranju mozga Edgara Caycea.

Nameće nam se ova fantastična pomisao, ova smiona pretpostavka: što onda ako svi (ili, makar, samo visoko razvijeni) ljudski mozgovi raspolažu nepoznatim oblicima energije i posjeduju mogućnost da stupe u vezu sa svim živim bićima? Mi znamo užasno malo o djelovanju i mogućnostima ljudskog mozga; poznato je da u mozgu zdrava čovjeka radi samo desetina moždane kore. Što je s preostalih devet desetina? Poznata je i naučno dokazana činjenica da su neki ljudi s pomoću volje i ničeg drugog ozdravili od neizlječivih bolesti. Možda zato jer je zbog nekog nama nepoznatog "ukapčanja" radila još jedna ili dvije desetine moždane kore?

Prihvatimo li čudesnu pretpostavku da u mozgu djeluju najjači oblici energije, tada bi se neki jak umni impuls mogao istodobno posvuda osjetiti. Uspije li nauka dokazati tako "divlju" misao, tada bi, svakako, dolazila u obzir mogućnost da svi umovi u svemiru imaju jednaku, nepoznatu gradnju.

Poslužimo se i mi jednom šablonom! Pusti li se u bazenu s milijardama bakterija na bilo kojem mjestu jak električni impuls, tada će se taj impuls

osjetiti svugdje i osjetit će ga sve vrste bakterija. Strujni će se udar posvuda zamijetiti u istom trenu. Pri tom nam je jasno da ta usporedba ima nedostataka, jer je elektricitet poznat oblik energije i vezan za brzinu svjetlosti. Mi, međutim, imamo na umu takav oblik energije koji se pojavljuje i djeluje posvuda i u isto vrijeme. Mi samo naslućujemo jedan još neidentificiran oblik energije koji će jednom neshvatljivo pretvoriti u shvatljivo.

Kako bismo toj fantastičnoj misli dali prizvuk vjerojatnosti, evo izvještaja o jednom pokusu od 29. i 30. svibnja 1965. Radi se o pokusu koji je jedinstven po svom opsegu i karakteru. Ta se dva dana 1008 osoba koncentriralo u isto vrijeme, točnije, u istom trenu, na slike, rečenice i skupine simbola, koje su, tako reći, usredotočenom snagom "emitirali" u svemir. Ne začuđuje samo to što se održao taj skupni pokus, zapanjuju i rezultati tog eksperimenta. Osobe koje su sudjelovale u pokusu nisu se međusobno poznavale; sudionici su živjeli stotine kilometara udaljeni jedni od drugih; na tiskanim obrascima odgovorilo je 2,7 posto sudionika da su vidjeli model atoma. Budući da je dogovor među "pokusnim kunićima" bio nemoguć, iznenađuje činjenica da je 2,7 posto sudionika vidjelo istu "misaonu sliku". Telepatija? Trik? Slučaj? Priznajemo, sve to zvuči fantastično, no, činjenica je da su učenjaci upriličili taj pokus. Tko, onda, još vjeruje da smo već sve spoznali?

Isto tako neobjašnjivo je i ono što je ustanovila skupina fizičara na sveučilištu u Princetonu: pri ispitivanju raspadanja električki neutralnog K-mezona došlo se do rezultata koji teoretski ne bi smio postojati, jer protuslovi odavno dokazanom principu vremenske invarijantnosti nuklearne fizike, prema kojem se fenomeni elementarnih čestica smatraju vremenski reverzibilnima.

Evo još jednog bisera! Jedno od pravila teorije relativnosti glasi: masa i energija samo su različiti oblici jedne iste pojave ($E = mc^2$). Jednostavno rečeno, masa se može stvoriti doslovce iz ničega, na primjer tako da se neka zraka velike energije usmjeri pored neke teške atomske jezgre. Zraka energije tada nestaje u jakom električnom polju atomske jezgre a umjesto nje nastaju jedan elektron i jedan pozitron. Energija u obliku zrake pretvorila se u masu dvaju elektrona. Razumu koji nije znanstveno školovan taj je postupak neshvatljiv, ali on se upravo tako odvija. Nije nikakva sramota ako se ne može razumjeti Einstein; jedan je učenjak nazvao Einsteina "velikim osamljenikom", jer je on, po svoj prilici, mogao samo s desetak svojih suvremenika razgovarati o svojoj teoriji.

Nakon ovog izleta u, također, još neistraženo područje prenošenja misli i funkcioniranja ljudskog mozga, okrenimo se opet prema sadašnjosti.

Nije više nikakva tajna da se u studenome 1961. okupilo u National Radio Astronomv Observatorvju u Green-Banku, u West Virginiji, jedanaest poznatih stručnjaka na tajnoj konferenciji. Tema tog vijećanja bilo je opet pitanje postojanja vanzemaljskih razumnih bića. Učenjaci, među kojima bijahu dr. Giuseppe Cocconi, dr. Su-Šu-Huang, dr. Philip Morrison, dr. Frank Drake, dr. Otto Struve, dr. Carl Sagan, kao i nobelovac Melvin Calvin, zajednički su donijeli na kraju konferencije takozvanu Green-Bank jednadžbu: prema toj formuli postoji samo u našoj galaksiji u svako doba do 50 milijuna civilizacija, koje ili pokušavaju da s nama stupe u vezu ili čekaju na neki znak s drugih planeta.

Green-Bank jednadžba ne uzima samo u obzir sve bitne aspekte, nego su učenjaci i odredili za svaki element jednadžbe dvije vrijednosti: jednu koja prema današnjim spoznajama predstavlja najveću dopustivu vrijednost i jednu koja je apsolutna minimalna vrijednost.

$$N = R_+ f_p n_e f_l f_i f_c L$$

U toj jednadžbi znače:

- R_+ srednju vrijednost zvijezda koje godišnje nastaju a koje su slične našem Suncu
- f_p dio zvijezda na kojima mogu postojati živa bića
- n_e prosječan broj planeta koje kruže u ekosferi svog sunca te na taj način, prema ljudskim mjerilima, pružaju dovoljne uvjete za razvoj života
- f_l označava dio na taj način izdvojenih planeta na kojima se uistinu razvio život
- f_i predstavlja onaj dio planeta sa životom koje su naseljene razumnim bićima, sposobnim da samostalno djeluju dok živi njihovo sunce
- f_c izražava dio planeta što su napuštene razumnim bićima koja već imaju razvijenu tehničku civilizaciju
- L znači životni vijek civilizacije, jer se samo dvije vrlo stare civilizacije mogu, s obzirom na goleme udaljenosti, susresti u svemiru.

Umetnu li se za sve vrijednosti u toj jednadžbi apsolutno najniže brojke, tada je

$$N = 40$$

Uzmu li se, međutim, najveće dopustive vrijednosti, tada je

$$N = 50,000.000.$$

Dakle, prema toj fantastičnoj Green-Bank jednadžbi postoji, u najnepovoljnijem slučaju, četrdeset zajednica razumnih bića u našem Mliječnom Putu koje traže vezu s drugim inteligentnim bićima. Najsmionija pretpostavka ukazuje na pedeset milijuna skupina nepoznatih razumnih bića koja čekaju na neki znak iz svemira. Postavke iz Green-Banka ne zasnivaju se na našoj sadašnjosti, već proračuni polaze od broja zvijezda u našem Mliječnom Putu otkad on postoji.

Prihvatimo li jednadžbu vrhunskih učenjačkih mozgova, onda je već prije sto tisuća godina moglo biti tehnički savršenijih civilizacija nego što je naša, taj podatak podupire ovdje iznesenu teoriju o posjetu "bogova" iz svemira u prapavno doba. Američki astro-biolog dr. Sagan tvrdi da već prema statističkim proračunima postoji mogućnost da su našu Zemlju, barem jednom u toku njezine povijesti, posjetili predstavnici neke nezemaljske civilizacije. U svim razmišljanjima i nagađanjima može biti mašta i potajne želje, međutim, Green-Bank formula pruža mogućnost da se odredi broj zvijezda na kojima je moguć život.

Upravo se stvara jedna nova grana nauke, takozvana egzobiologija. Nove naučne grane uvijek teško steknu priznanje. Egzobiologiji bi, zacijelo, bilo još teže da se probije kad ne bi već sada ugledne ličnosti posvećivale svoj rad tom naučnom području koje se otvoreno bavi vanzemaljskim životom. Ozbilnost toga novog istraživanja uvjerljivo dokazuje niz imena koja se izjašnjavaju u prilog te nove znanstvene grane:

Dr. Freeman Quimby (šef egzobiološkog programa NASA), dr. Ira Blei (NASA) dr. Joshua Lederberg (NASA), dr. L. P. Smith (NASA), dr. R. E. Kaj (NASA), dr. Richard Young (NASA), dr. H. S. Brown (California Institute of Technology), dr. Edward Purcell (izvanredni profesor fizike na Harvardskom sveučilištu), dr. R. N. Bracewells (Radio Astronomy Institute Stanford), dr. Townes (nosilac Nobelove nagrade za fiziku 1964), dr. I. S. Šklovski (institut

“Sternberg”, Moskva), dr. N. S. Kardašev (institut “Sternberg”, Moskva), Sir Bernard Lovell (Jodrell Bank), dr. Wernher von Braun (šef američkog raketnog programa “Saturn”), profesor dr. Oberth, von Braunov učitelj, profesor dr. Stuhlinger, profesor dr. E. Sänger i mnogi drugi.

Ta imena jamče za brojne tisuće egzobiologa diljem svijeta. Želja svih tih ljudi jest da razbiju zabrane, da sruše zidine učmalosti što su dosad okruživale istraživačke pustinje o kojima smo ovdje govorili. Unatoč svim otporima, egzobiologija je tu i ona će, možda, jednog dana postati najzanimljivija i najvažnija oblast istraživanja.

Ali, kako se može iznijeti neki dokaz o životu u svemiru prije nego smo krenuli u svemir? Postoje statistički podaci i proračuni koji odlučno potvrđuju vanzemaljski život. Postoje dokazi o bakterijama i sporama u svemiru. Potraga za nepoznatim razumnim bićima već je započela, ali još nisu postignuti izmjerljivi, očiti i uvjerljivi rezultati. Potrebne su nam potvrde u prilog teorija, dokazi za nagađanja koja se danas još proglašuju utopijama. NASA raspolaže gotovim istraživačkim programom koji treba prikupiti dokaze o postojanju života u svemiru. Osam različitih sondi, od kojih je svaka na svoj način jedinstvena i komplicirana, treba da pruže podatke o životu na planetama našega Sunčevog sustava.

Evo tih planiranih sondi:

Optical Rotary Dispersion Profiles

The Multivator

The Vidicon Microscope

The J-Band Life Detector

The Radioisotope Biochemical Probe

The Mass Spectrometer

The Wolf Trap

The Ultraviolet Spectrophotometer

Evo nekoliko objašnjenja o tome što se skriva iza tih tehničkih oznaka što su nerazumljive nestručnjacima:

“Optical Rotary Dispersion Profiles” naziva se laboratorijska sonda s pokretnim svjetlom za traganje. Spustivši se na neku planetu, počinje to svjetlo emitirati zrake i tražiti molekule. Poznato je da su molekule pretpostavka za svaku vrst života. Jedna od tih molekula jest velika, spiralna DNS-molekula koja se sastoji od triju kemijskih spojeva što su nanizani jedan do drugoga, dušikove organske baze, šećera i fosforne kiseline. Kad polarizirana svjetlost naiđe na neku molekulu šećera, zakrene se titrajna ravnina svjetlosti jer dušikova baza adenin u kemijskom spoju sa šećerom djeluje “optički aktivno”. Budući da je u DNS-molekuli šećerov spoj optički aktivan, tragačka će zraka sonde, tek kad naiđe na spoj šećera i adenina, dati signal koji će, pošto se automatski prenese na Zemlju, pružiti dokaz o životu na nekoj drugoj planeti.

“Multivator” predstavlja sondu, tešku samo 500 grama, što će je neka raketa ponijeti kao lagan nustovar i izbaciti u blizini neke planete. Taj će minijturni laboratorij tada moći izvesti 15 različitih pokusa i njihove rezultate dostaviti Zemlji.

Sonda koja se službeno naziva “Radioisotope Biochemical Probe” a stvorena je pod nadimkom “Gulliver”, treba da se meko spusti na površinu neke planete i da, zatim, ispali u raznim pravcima tri ljepljive uzice, duge 15 metara. Za nekoliko će se minuta te uzice automatski uvući natrag u sondu; ono što se zadrži na uzicama, prašina, mikrobi ili bilo kakve biokemijske tvari, uronit će se u neku hranjivu tekućinu. Ta hranjiva otopina bit će djelomično obogaćena radioaktivnim ugljikovim izotopom C-14; uneseni mikroorganizmi morali bi, prema tome, svojom izmjenom tvari proizvesti ugljični dioksid CO₂. Ugljični se dioksid može lako izdvojiti iz hranjive tekućine i dovesti do mjernog instrumenta što će izmjeriti radioaktivnost plina koji sadrži jezgre C-14 i opet javiti rezultate Zemlji.

Opisat ćemo još jedan uređaj što ga je NASA stvorila u svrhu traženja vanzemaljskog života: takozvanu “Vučju klopku” (The Wolf Trap). Taj mini-laboratorij njegov je pronalazač prvotno nazvao “Bug-Detector”, ali su ga njegovi suradnici prekrstili i prozvali “The Wolf Trap”, jer se njihov starješina zove: profesor Wolf Vishniac. “Vučja klopka” isto treba da se meko spusti na neku planetu i zatim ispruži jednu vakumsku cijev s vrlo krhkim vrhom. Kad cijev dodirne tlo, vrh će se rasprsnuti te će vakuum usisati sve vrste uzoraka s tla. I ta će sonda sadržavati razne sterilne hranjive tvari koje svim vrstama bakterija osiguravaju brz razvoj. Posljedica toga razmnažanja bakterija bit će zamućenje bistre hranjive tekućine, a osim toga promijenit će se pH-vrijednost

tekućine. (Ta pH-vrijednost označuje koliko je kisela neka kiselina.) Obje se promjene mogu lako i nepobitno utvrditi: zamućenje tekućine s pomoću svjetlosne zrake i foto-ćelije, a promjena kiselosti električnim pH-mjerenjem. Na temelju rezultata moći će se donijeti zaključci o postojanju života.

U program NASA i usporedna istraživanja kojima je cilj traženje i dokazivanje vanzemaljskog života, ulažu se milijuni dolara. Prve bio-sonde trebale bi da krenu na Mars. Bez sumnje će za prethodnicom, za tim mini-laboratorijima, uskoro poći i čovjek. Odgovorni u NASA složno izjavljuju da će se, najposlije, 23. rujna 1986. spustiti na Mars prvi astronauti. Činjenica da je točno naveden datum ima svoj razlog: 1986. će biti godina male Sunčeve aktivnosti. Doktor von Braun zastupa gledište da bi se već 1982. mogli spustiti ljudi na Mars; ljudi iz NASA su stvorili tehničke preduvjete za to, ali im američki Kongres ne dodjeljuje dovoljno novčanih sredstava. Pored svih tekućih obaveza Sjedinjenih Američkih država, dva dodatna gutača novca kao što su vijetnamski rat i svemirski program na duže su vrijeme pretežak teret, čak, i za najbogatiju zemlju na svijetu.

Postoji već plan leta na Mars. Konstruiran je već i svemirski brod za Mars. Treba ga još "samo" sagraditi. Jedan njegov model stoji već na pisaćem stolu jednog izvanrednog čovjeka u Huntsvilleu, stoji pred profesorom doktorom Ernestom Stuhlingerom. Stuhlinger je direktor "Research Project Laboratoryja" što pripada "George Marshall Space Flight Centeru" u Huntsvilleu, u Alabami. On ima više od stotinu znanstvenih suradnika u svojim laboratorijima. Tu se obavljaju pokusi iz oblasti fizike plazme, te nuklearne i termičke fizike. Učenjaci se, osim toga, bave osnovnim istraživanjima u vezi s projektima što dolaze u obzir u dalekoj budućnosti. Proučavanje električnoga raketnog pogona sutrašnjice zauvijek je povezano s imenom dr. Stuhlingera. On je konstruktor svemirskog broda za Mars što će još u ovom stoljeću odnijeti ljude na crvenu planetu.

Dr. Stuhlinger ubrzo je nakon drugoga svjetskog rata pozvan, zajedno sa svojim prijateljem Wernherom von Braunom, u Sjedinjene Američke Države; izrađivali su u Fort Blissu rakete za američko zrakoplovstvo. Nakon izbijanja korejskog rata preselila su se ta dva pionira raketne tehnike, praćeni sto šezdeset dvojicom zemljaka, u Huntsville kako bi tamo iz temelja razvili jedan projekt kakav, čak ni Amerika, naviknuta na gigantske pothvate, nije još doživjela.

Huntsville je tada bio malo, dosadno mjestance na rubu gorja Appalachian. Dolaskom raketnih stručnjaka pretvorio se taj gradić u cirkus: za nekoliko godina iznikle su zapanjujuće brzo tvornice, raketni poligoni, laboratoriji, golemi hangari i uredi od valovita lima. Danas živi u Huntsvilleu preko 150.000 ljudi; gradić se probudio iz sna a njegovi su stanovnici postali fanatično privrženi svemiru. Kad su na poligonu zagrmjele prve rakete "Redstone", trčali su još mnogi građani prestrašeno u podrume svojih kuća. Kad se danas iskušava neka raketa "Saturn" i zrak ispuni tutnjava kao da je nastupio sudnji dan, gotovo se nitko više i ne obazire na to. Kao što Londonci uvijek nose sa sobom kišobran, tako građani Huntsvillea nose Štitnike za uši. Oni nazivaju svoj grad "Rocket-City" (Raketni grad, op. prev.), a kad Kongres ne želi odobriti zatražene milijarde za kozmonautiku, tada se ljute i bune. Građani Huntsvillea imaju valjanih razloga da budu ponosni na svoje "Nijemce" i NASA, jer se Huntsville razvio u najveći centar NASA. Tu su izmišljene i konstruirane rakete o kojima su se pojavljivali veliki naslovi u novinama diljem svijeta, od male "Redstone" do ogromne "Saturn V". Dosad su SAD uložile u Mjesečev program oko 25 milijardi dolara. Naručeno je 15 raketa "Saturn V", za 135,000.000 dolara. Na startu su tankovi napunjeni s 4 milijuna litara visoko-eksplozivna pogonskog goriva, koje razvija snagu od 150,000.000 KS. Ta divovska raketa teži gotovo 3000 tona. U Huntsvilleu radi pod vodstvom Wernhera von Brauna oko 7000 tehničara, inženjera i učenjaka na ostvarivanju velikog cilja da se osvoji svemir. U ukupnom američkom svemirskom programu sudjelovalo je 1967. oko 300.000 učenjaka svih vrsta sa svojim suradnicima. Više od 20.000 industrijskih tvrtki radi za najveći istraživački pothvat svih vremena.

Austrijski mi je učenjak dr. Pscherra, za vrijeme jedne posjete Huntsvilleu, kazao da istraživačke grupe neprestano moraju stvarati novu "robu" koja se zasad nigdje na svijetu ne proizvodi i ne nudi.

Pogledajte ovo!, rekao je i pokazao mi neki veliki valjak u kojem je zujalo i brujalo. Tu izvodimo pokuse podmazivanja u visokom vakumu. Zna li da ne možemo upotrijebiti ni jedno od bezbrojnih maziva što se proizvode na svijetu? U svemiru potpuno gube svoju sposobnost podmazivanja. Uzmemo li se postojeća maziva, čak se i jednostavan elektromotor u zrakopraznu prostoru zaustavlja najposlije za pola sata. Što nam drugo ostaje nego da pronađemo neko mazivo koje će i u visokom vakumu još uvijek besprijekorno podmazivati?

Iz jedne druge prostorije čulo se neko strašno škripanje i cviljenje. Dva golema škripca, čvrsto usađena u pod, pokušavala su rastrgnuti neku kovinsku ploču, debelu deset centimetara.

I ovaj bismo niz pokusa rado sebi uštodili, kazao je dr. Pscherra. No, naša iskustva su pokazala da postojeće kovinske slitine nisu dorasle zahtjevima svemira. Dakle, moramo pronaći takve legure koje odgovaraju našim potrebama. Radi toga ispitujemo kidljivost i izdržljivost metala, imajući na umu sve situacije što se mogu zamisliti u svemiru. Moramo pronaći i nove načine zavarivanja. Zavarena mjesta treba podvrgnuti testovima izdržljivosti s obzirom na hladnoću, vrućinu, vibracije, istezanje i tlak, kako bismo na taj način ustanovili granicu kad zavaren šav puca.

Domaćica koja me pratila, pogledala je na svoj sat. I dr. Pscherra je bacio pogled na sat. Svi su gledali na satove. Ljudi iz NASA to, dabome, više i ne primjećuju. Posjetilac to, pak, u početku znatiželjno zapaža, ali se ubrzo privikne na to, jer pogledavanje na sat uobičajena je kretnja ljudi iz NASA u Cape Kennedyju, u Houstonu, u Huntsvilleu. Oni kao da stalno broje u sebi... četiri... tri... dva ... jedan ... nula.

Nakon vožnji i hodanja kroz dvorane, hodnike i vrata i nakon još brojnih kontrola, stigli smo do stanovitoga gospodina Paulija, koji, također, potječe iz evropskoga njemačkog govornog područja i koji trinaest godina radi kod NASA. Dobio sam na glavu bijeli šljem sa znakom NASA, te me je gospodin Pauli odveo do postolja "Saturna V". Pod tom jednostavnom riječi "postolje" podrazumijeva se betonski kolos koji teži stotine tona, koji ima nekoliko katova do kojih vode liftovi i dizalice, koji okružuju ograde i u koji je položena zamršena mreža kabela, dugih nekoliko kilometara. Kad se upali, "Saturn V" stvara buku koja se čuje 20 kilometara od poligona za lansiranje. Pri takvim se pokusima postolje, usađeno duboko u stijene i beton, podiže, čak, i osam centimetara iz svojih temelja, dok se kroz jednu ustavu crpi za hlađenje 1,5 milijun litara vode na sekundu. Samo za hlađenje prilikom pokusa na postolju morala se sagraditi crpka koja bi lako mogla opskrbljivati svježom vodom velegrad poput Düsseldoria. Jedan jedini pokušaj paljenja rakete stoji oko 1,250.000 dolara! Svemir se ne može na jeftin način osvojiti...

Huntsville je jedan od osamnaest centara NASA. Evo popisa tih mjesta, koja treba zabilježiti jer će, možda, poslije biti polazne točke svemirskih letova:

Armes Research Center, Moffett Field, California Electronics Research Center, Cambridge, Massachusetts, Flight Research Center, Edwards, California Goddard Space Flight Center, Greenbelt, MD Propulsion Laboratory, Pasadena, California John F. Kennedy Space Center, Florida Langley Research Center, Hampton, VA Lewis Research Center, Cleveland, Ohio Manned Spacecraft Center, Houston, Texas Nuclear Rocket Development Station, Jackass Flats, Pacific Launch Operations Office, Lompoc, California Wallops Station, Wallops Island, VA Western Operations Office, Santa Monica, California, NASA-Head-Quarter, Washington DC.

Industrija koja se bavi izradom svemirskih brodova već je odavno nadmašila konjunkturnu automobilsku industriju. Na kozmodromu Cape Kennedy radilo je 1. srpnja 1967. godine 22.828 ljudi; godišnji budžet, samo na te baze!, iznosio je 1967. 475,784.000 dolara.

Sve to samo zato jer nekoliko ludaka želi na Mjesec? Pružili smo, mislimo, dovoljno uvjerljivih primjera o tome što smo već do danas, i to kao nusprodukte, dobili od svemirskih istraživanja, počevši od aparata za dnevnu upotrebu pa sve do kompliciranih medicinskih uređaja koji svakog dana i svakog sata u cijelom svijetu održavaju ljude na životu. Supertehnika što se razvija nije, zaista, prokletstvo za čovječanstvo. Ona ga golemim koracima nosi u budućnost koja je svaki dan nova.

Autoru se pružila prilika da zamoli Wernhera von Brauna da iznese svoj stav o ovdje iznesenim pretpostavkama:

Pitanje: Držite li mogućim, gospodine von Braun, da ćemo na drugim planetarna svoga Sunčevog sustava pronaći život?

Odgovor: Mislim da bismo na planeti Marsu mogli naići na niže oblike života.

Pitanje: Držite li mogućim da nismo jedina razumna bića u svemiru?

Odgovor: Držim potpuno vjerojatnim da u beskrajnim svemirskim prostranstvima postoji ne samo biljni i životinjski život nego i razumna živa bića. Otkrivanje takva života izvanredno je privlačan i zanimljiv zadatak, ali nije pouzdano hoćemo li, s obzirom na goleme udaljenosti između našeg i drugih sunčevih sustava i još veće udaljenosti između naše galaksije i drugih galaktičkih sustava, uspjeti prikupiti dokaze o takvim oblicima života ili stupiti s njima u neposrednu vezu.

Pitanje: Može li se zamisliti da u našoj galaksiji žive ili su živjela neka starija, tehnički naprednija bića?

Odgovor: Zasad nema nikakvih dokaza ni znakova o tome da u našoj galaksiji žive ili su živjela neka starija i tehnički naprednija živa bića nego što smo mi. Ipak, na osnovi statističkih i filozofskih rasuđivanja uvjeren sam da postoje takva razvijena živa bića. Moram, pak, naglasiti da ne raspolažemo nikakvom čvrstom, znanstvenom osnovom u prilog takva uvjerenja.

Pitanje: Postoji li mogućnost da su u pradávno doba neka starija razumna bića posjetila našu Zemlju?

Odgovor: Ne odbacujem tu mogućnost. Ipak, koliko mi je poznato, dosadašnja arheološka istraživanja nisu pružila nikakvu osnovu za takve pretpostavke.

Tu se završio razgovor s vrlo zaposlenim "ocem Saturna". Na žalost, autor ga više nije mogao potanko upoznati s obiljem čudnovatih otkrića i neskladnosti što su ih drevne knjige ostavile kao neriješene zagonetke, ni s brojnim pitanjima što ih postavljaju arheološki nalazi ako se promatraju kroz naočale svemirskog doba. No, dr. von Braun očekuje podatke ove knjige.

XII

- **Tvornice ideja osiguravaju budućnost -**
- **Starim je prorocima bilo lakše -**
- **Krug se zatvara -**

Gdje stojimo danas?

Hoće li čovjek jednom ovladati svemirom?

Jesu li u prahistoriji neka nepoznata bića iz svemirskih dubina posjetila Zemlju?

Pokušavaju li negdje u svemiru neka razumna bića stupiti s nama u vezu?

Je li naše doba sa svojim pronalascima što su okrenuti budućnosti, uistinu tako strašno?

Bi li preopasne posljedice istraživanja trebalo zadržati u tajnosti?

Hoće li medicina i biologija pronaći mogućnosti da ponovno ožive duboko zaleđene ljude?

Hoće li se stanovnici Zemlje naseliti na drugim planetama?

Hoće li spolno općiti s neznanim starosjediocima?

Hoće li ljudi stvoriti drugu, treću, četvrtu... Zemlju?

Hoće li jednog dana posebni roboti zamijeniti kirurge?

Hoće li bolnice 2100. godine biti skladišta rezervnih dijelova za defektne ljude?

Hoće li se u dalekoj budućnosti ljudski život moći umjetnim srcima, plućima, bubrezima itd. produžiti na neodređeno vrijeme?

Hoće li Huxleyev "Lijepi novi svijet" jednog dana u svojoj nezamislivosti i hladnoći postati stvarnost?

Zbir takvih pitanja mogao bi imati obujam telefonskog imenika nekog velegrada. Ne prođe ni jedan dan a da se negdje u svijetu ne dođe do nekoga novog, potpuno neočekivanog pronalaska, svaki se dan neko pitanje iz zbirke nemogućnosti prekriži kao riješeno. Edinburško sveučilište dobilo je od Nuffieldova fonda 270.000 funti kao početnu pripomoć za razvoj inteligentnog kompjutora. Prototip tog kompjutora razgovarao je s jednim pacijentom, i pacijent nije nakon razgovora mogao povjerovati da je imao posla sa strojem! Profesor doktor Michie, koji je konstruirao taj kompjutor, tvrdi da njegov stroj počinje razvijati osobni život... Jedna se nova nauka zove futurologija! Njezin je cilj planiranje i temeljito ispitivanje i poimanje budućnosti s pomoću svih raspoloživih tehničkih i idejnih sredstava. Posvuda po svijetu nastaju tvornice ideja; one su samostani današnjih učenjaka koji misle na sutra. Samo u Americi postoje 164 takve tvornice ideja. One preuzimaju narudžbe vlade i krupne industrije. Najznamenitija tvornica ideja jest RAND Corporation u Santa Monici u Californiji. Njezino je osnivanje zatražilo zrakoplovstvo Sjedinjenih Država godine 1945. Razlog: visoki su oficiri željeli istraživački program za međukontinentalno vođenje rata. U tom dvokatnom, velikom istraživačkom centru rade danas 843 odabrana znanstvena stručnjaka. U toj su se zgradi rodile prve zamisli i planovi za temelje najnevjerojatnijih ljudskih pustolovina. Već su 1945. RAND-ovi učenjaci izračunali vojnu korist od svemirskih brodova. Kad je RAND 1951. stvorio program raznih satelita, držalo se to utopijom. Otkad RAND djeluje, svijet zahvaljuje tom istraživačkom centru 3000 točnih izvještaja o pojavama kojima se dosad nije poklanjala pažnja. RAND-ovi su učenjaci objavili više od 110 knjiga, koje su nevjerojatno unaprijedile našu kulturu i civilizaciju.

Kraj toga istraživačkog rada ne može se predvidjeti, a neće ga, vjerojatno, ni biti.

Slični zadaci budućnosti izvršavaju se i u ovim institutima: "Hudson-Institute" u Harmon-on-Hudsonu, N. Y.; »Tempo Center for Advanced Studies« General Electri-ca u Santa Barbari, California; "Arthur Little Institute" u Cambridgeu, Mass.; "Battelle Institute" u Columbusu, Ohio.

Vlade i krupna poduzeća ne mogu više bez tih mislilaca budućnosti. Vlade moraju daleko unaprijed odrediti svoje vojne planove; krupna poduzeća moraju desetljećima unaprijed proračunavati svoja ulaganja. Futurologija mora za stotinu i više godina unaprijed planirati razvoj velegradova.

S obzirom na današnje znanje, nije teško predvidjeti, na primjer, razvoj Meksika za idućih 50 godina.

Pri takvu proricanju uzele bi se u oozir sve predvidive činjenice, kao i sadašnja tehnika, komunikaciona i prijevozna sredstva, politička strujanja i mogući protivnici Meksika. Ako se danas može napraviti takva prognoza, onda su, dabome, neka nepoznata razumna bića mogla prije 10.000 godina stvoriti takvu prognozu i za planetu Zemlju.

Nužno je da čovječanstvo svim svojim sredstvima predviđa i istražuje budućnost. Bez tog proučavanja budućnosti ne bismo imali nikakvih izgleda da odgonetnemo svoju prošlost. Tko zna, možda na arheološkim nalazištima leže važne upute za odgonetavanje naše prošlosti, možda nemarno gazimo po njima jer ih ne znamo iskoristiti?!

Zbog toga, upravo zbog toga predložili smo "arheološko-utopijsku godinu". Kao što mi ne možemo slijepo "vjerovati" u mudrosti starih shvaćanja, tako ni od drugih ne tražimo da "vjeruju" u naše pretpostavke. Međutim, očekujemo i priželjkujemo da prilike uskoro sazru za to da se, uz pomoć savršene tehnologije, pride bez predrasuda zagonetkama prošlosti. Mi nismo krivi tome što u svemiru postoje milijuni drugih planeta...

Mi nismo krivi tome što japanski kip iz Tokomaja, star tisuće godina, ima na svom šljemu suvremene kopče i štitnike za oči...

Mi nismo krivi tome što postoji kameni reljef u Palenqueu...

Mi nismo krivi tome što admiral Piri Reis nije spalio svoje stare karte...

Mi nismo krivi tome što stare knjige i predaje o ljudskoj povijesti otkrivaju mnogobrojne apsurde...

... ali smo krivi ako, premda sve to znamo, ne obraćamo pažnju tome i ne shvaćamo to sasvim ozbiljno! Čovjek ima pred sobom veličanstvenu budućnost, koja će još nadmašiti njegovu veličanstvenu prošlost. Potrebna su nam istraživanja svemira i budućnosti i odvažnost da se prihvatimo projekata što se čine nemogućima. Na primjer, da se prihvatimo sveopćeg istraživanja prošlosti koje bi nam moglo donijeti dragocjena sjećanja na budućnost. Sjećanja koja će tada biti dokazana i koja će, bez pozivanja da se u njih povjeruje, rasvijetliti povijest čovječanstva. Na sreću budućih pokoljenja.

KRAJ

SADRŽAJ

Predgovor autora	2
------------------------	---

Uvod	3
------------	---

I

Postoje li u svemiru živa bića slična ljudima? Je li moguć razvitak bez kisika? Ima li života u smrtonosnoj okolini?	5
--	---

II

Fantastičan put jednog svemirskog broda u svemir. "Bogovi" dolaze u posjet. Tragovi koji se ne brišu.	10
--	----

III

Zemljopisne karte stare 11.000 godina? Prahistorijska uzletišta? Piste za "bogove"? Najstariji grad na Zemlji. Kad se topi kamenje? Dolazak poplave. Sumerska mitologija. Kostí koje ne potječu od majmuna. Zar su svi stari slikari imali iste mušice?	16
---	----

IV

Biblija je, zacijelo, u pravu. Je li Bog bio ovisan o vremenu? Mojsijev Zavjetni kovčeg bio je nabijen elektricitetom. Univerzalna vozila "bogova" u pustinjskom pijesku. Opći potop bio je unaprijed predviđen. Zašto su "bogovi" tražili određene kovine?	33
---	----

V

"Bogovi" i ljudi rado su međusobno općili. Još jedna izložba novih vozila. Podaci o djelovanju ubrzanja. Prvi izvještaj o pogledu iz svemirskog broda. Pričanje čovjeka koji je preživio opći potop. Što je istina?	42
---	----

VI

Zar su svi kroničari imali istu bujnu maštu? Uvijek se iznova javljaju "nebeska kola"! Nuklearne eksplozije u prahistorijsko doba? Kako su se otkrивale planete bez teleskopa? Neobičan sirijusov kalendar. Na sjeveru ništa novo. Gdje su nestale stare knjige? Sjećanja na nas za 6965. godinu. Što bi ostalo od nas nakon posvemašnjeg razaranja? **50**

VII

Plesna površina za divove. Od čega su živjeli stari Egipćani? Je li Khufu bio varalica? Zašto stoje piramide upravo ondje gdje stoje? Živi leševi s pomoću dubokog hlađenja? Prahistorijski tvorci mode. Je li metoda s pomoću C-14 posve pouzdana? **65**

VIII

Jesu li bogovi ostavili na cjedilu divove na Uskršnjem otoku? Tko je bio bijeli bog? Nije bio poznat razboj a ipak se uzgajao pamuk. Presudna čovjekova spoznaja **78**

IX

Gradovi u prašumama, izgrađeni prema kalendarima. Seoba naroda poput obiteljskog izleta? Jedan bog ne dolazi na ugovoren sastanak. Zašto su opservatoriji okrugli? Računski strojevi u prahistoriji. Skup dražesnih ludosti. **83**

X

Imaju li svemirski letovi bilo kakva misla? Kakva je korist od utrošenih milijardi? Rat ili svemirski letovi! Što je s mnogo klevetanim letećim tanjurima? Već prije 60 godina došlo je do nuklearne eksplozije. Je li Marsov mjesec umjetni satelit? **92**

XI

Signali u svemir? Postoji li veza misli brža od svjetlosti? Čudnovati slučaj Cayce. Green-Bank jednadžba. Istaknuti stručnjaci zastupaju egzobiologiju. Na čemu radi NASA? Razgovor s Wernherom von Braunom. **110**

XII

Tvornice ideja osiguravaju budućnost. Starim je prorocima bilo lakše. Krug se zatvara. **126**